د پوهنې وزارت

د تعليمي نصاب د پراختيا، د ښوونکو د
روزنې او د ساينس د مرکز معينيت
د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي
کتابونو د تاليف لوی رياست

ي اړه لري. په بازار کې يې
ه سر غړوونکو سره به يې

اسلامي ښوونه او روزنه

اووم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

Ketabton.com

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د
روزنې او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

اسلامي ښوونه او روزنه

اووم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکوالان:

- مولوي پيرمحمد روحاني
- استاد سيد فاضل شاه
- استاد غلام الدين کلانتري
- استاد فيض محمد عثماني
- استاد فضل الله نيازی
- استاد نور الله صافی
- استاد گل آقا شايق

علمي او مسلکی اډيټوران:

- دکتور محمد يوسف نيازی
- استاد محمد آصف کوچی
- احسان الله ناشر
- استاد رقيب الله ابراهيمي

ديني، سياسي او فرهنګي کميټه:

- دکتور محمد يوسف نيازی
- حبيب الله راحل د پوهنې وزات سلاکار د تعليمي نصاب د پراختيا په رياست کې.

د څارنې کميټه:

ـ دکتور اسدالله محقق د تعليمي نصاب د پراختيا، د ښوونکو د روزنې او د ساينس مرکز معين.

ـ دکتور شېرعلي ظريفي د تعليمي نصاب د پراختيا د پروژې مسؤول.

ـ د سرمؤلف مرستيال عبدالظاهر گلستاني د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف لوی رئيس.

کمپوز: رقيب الله ابراهيمي
ډيزاين: وليد نويد نسيمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستـــان دی　　دا عزت د هـــر افـــغان دی
کور د سولې کور د تورې　　هر بچی یې قهرمـــــان دی
دا وطن د ټولو کـور دی　　د بـــــلوڅـــو د ازبکــــو
د پښتـــــون او هزاره وو　　د تـــــرکمنـــو د تاجکــــو
ورسره عرب، گوجـر دي　　پـــاميـريان، نورستانيـــان
براهوي دي، قزلباش دي　　هـــم ايمـــاق، هم پشه یان
دا هیـــواد به تل ځليږي　　لـــکـــه لمـــر پر شنه اسمان
په سينــه کې د اسيـــا به　　لـــکـــه زړه وي جـــاويدان
نوم د حق مو دی رهبـــر　　وايو الله اکبر وايو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

ګرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د معاصر علمي پرمختګ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کېږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه ګرځېدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده کوونکو مينده او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې خپل مسؤوليت په ريښتوني توګه سرته رسوي.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، دوطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې د دې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو مؤسسو او نورو دوستو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

د درس شمېره	عنوان	مخ
لومړی لوست	د حدیث شریف تعریف	۱
دویم لوست	د حدیث شریف تدوین	۴
دریم لوست	نیت او اخلاص	۶
څلورم لوست	خیر غوښتنه	۱۰
پنځم لوست	د مسلمان پر وړاندې د مسلمان مسئولیت	۱۲
شپږم لوست	نیک اخلاق	۱۶
اووم لوست	شفقت او مهرباني	۱۸
اتم لوست	طهارت(پاکوالی)	۲۰
نهم لوست	استنجا او نجاست	۲۲
لسم لوست	اودس	۲۴
یوولسم لوست	تیمم	۲۷
دولسم لوست	صلاۀ(لمونځ)	۳۰
دیارلسم لوست	آذان او اقامت	۳۴
څوارلسم لوست	د لمانځه شرطونه	۳۸
پنځلسم لوست	دلمانځه واجبات او سنتونه	۴۰
شپاړسم لوست	د لمانځه د اداء کولو طریقه	۴۴
اوولسم لوست	وتر او سنت لمونځونه	۴۸
اتلسم لوست	تراویح لمونځ او سنت لمونځونه	۵۰
نولسم لوست	د لمانځه مفسدات او مکروهات	۵۲
شلم لوست	په لمانځه کې بې اودسه کېدل	۵۴
یوویشتم لوست	د ناروغ لمونځ	۵۸
دوه ویشتم لوست	د سیرت النبي ارزښت	۶۰
درویشتم لوست	نبوي سیرت او تاریخ	۶۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورويشتم لوست	د اسلام څخه وړاندې د جزيره العرب حالت	۲۸
پنځه ويشتم لوست	د اسلام څخه د مخه د عربو حالت	۷۲
شپږويشتم لوست	د پيغمبر اكرم صلی الله عليه وسلم نسب	۷۶
اووه ويشتم لوست	د نبي كريم صلی الله عليه وسلم ميلاد	۸۲
اته ويشتم لوست	محمد صلي الله عليه وسلم د ځوانی په درشل كې	۸۶
نهه ويشتم لوست	د كعبې شريفې جوړول	۹۰
دېرشم لوست	د نبوت او رسالت په سيوري كې	۹۶
يودېرشم لوست	د وحي د نزول ادامه	۱۰۲
دوه دېرشم لوست	خديجه رضی الله عنها	۱۰۴
دري دېرشم لوست	پټه بلنه(سري دعوت)	۱۰۶
څلور دېرشم لوست	دارالارقم(د رهبری مركز)	۱۰۸
پنځه دېرشم لوست	ايمان او ثبات	۱۱۰
شپږ دېرشم لوست	د يتيم پالنه	۱۱۲
اووه دېرشم لوست	مرسته او كومک	۱۱۴
اته دېرشم لوست	د مسلمان پېژندنه	۱۱۸
نهه دېرشم لوست	د اسلام پنځه بناوې	۱۲۰
څلوېښتم لوست	حياء	۱۲۴
يوڅلوېښتم لوست	نيشه يي توكي	۱۲۶
دوه څلوېښتم لوست	د جماعت لمونځ	۱۲۸
دري څلوېښتم لوست	د جمعي او اخترونو لمونځونه	۱۳۰
څلور څلوېښتم لوست	د كسوف او خسوف لمونځونه	۱۳۴
پنځه څلوېښتم لوست	د جنازې احكام	۱۳۶
شپږ څلوېښتم لوست	د ميت لمبول او وربانديې د جنازې لمونځ كول	۱۳۸
اووه څلوېښتم لوست	زكات	۱۴۲
اته څلوېښتم لوست	د څارويو زكات	۱۴۶
نهه څلوېښتم لوست	د فصلونو او ميوو زكات	۱۵۰
پنځوسم لوست	حج	۱۵۴
يو پنځوسم لوست	د حج فرايض او واجبات	۱۵۸
دوه پنځوسم لوست	د حج ډولونه	۱۶۲
دري پنځوسم لوست	د حج متفرقه مسايل	۱۶۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی لوست

د حدیث شریف تعریف

حدیث چې د اسلامی شریعت دویم مصدر دی نو پدی باید وپوهیږو چې کوم علم د پیغمبر ﷺ له سنتو څخه بحث کوي هغې ته حدیث شریف ویل کیږي.

دعلم حدیث تعریف، موضوع، غرض:

لومړی د حدیث د علم تعریف:حدیث په لغت کې خبرې او هر نوي منځ ته راغلي شي ته وايي.

او په اصطلاح کې: له هغه علم څخه عبارت دی چې د پیغمبر ﷺ قول، فعل، او تقریر د متن او سند له لحاظه څیړي.

د حدیث د علم موضوع: د پیغمبر ﷺ وینا، کړنه او تقریر دی.

د حدیث د علم غرض:

د پیغمبر ﷺ رینښتنی پیروي ده چې په دواړو جهانونو کې د انسان د سعادت او نیکمرغۍ لامل ګرځي.

فعالیت

زده کوونکي دې په ډله ییزه توګه د ښوونکي په ملتیا د حدیث د علم د موضوع او غرض تر منځ د توپیر په اړه بحث او مباحثه وکړي.

د حدیث د علم له ځینو اصطلاحاتو سره اشنايي:

۱- **تقریر**: د تقریر څخه مطلب دا دی چې یو یا څو تنو صحابو یوکار سرته رسولی وي او یا یې کومه خبره کړې وي او پیغمبر ﷺ په هغه باندې له پوهیدلو وروسته د هغه په باره کې چوپتیا اختیار کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- صحابی هغه څوک دی: چې پیغمبرﷺ یې لیدلی او ایمان یې پرې راوړی وي.

۳- تابعي هغه څوک دی: چې د اسلام په حالت کې یې له صحابي سره ملاقات شوی وي.

حدیث شریف دوه برخې لري:

الف- متن: له هغو الفاظو څخه عبارت دی چې د پیغمبرﷺ له وینا وو کړنو او تقریر څخه حکایت کوي.

ب- سند: د حدیث راویانو د نومونو له لړۍ څخه عبارت دی.

فعالیت

- زده کوونکي دې په انفرادي یا ډله ییز ډول د لوست د اصطلاحاتو په باره کې له یو بل څخه وپوښتي.

د حدیث شریف ډولونه:

حدیث د راویانو د شمیر له لحاظه په درې ډوله دي:

متواتر، مشهور، آحاد.

۱- متواتر حدیث:

هغه حدیث ته ویل کیږي چې د راویانو شمیر یې دومره زیات وي چې ټولیدل یې په دروغو محال او غیر ممکن وي.

د متواتر حدیث شرطونه:

الف: د راویانو شمیره یې زیاته وي.

ب: را ټولیدل یې په دروغو محال وي.

ج: چې د راویانو شمیر یې په ټولو طبقوکې د تواتر له اندازې کم نه وي.

۲-مشهور حدیث:

هغه حدیث ته ویل کیږي چې د پیغمبر (ص) په زمانه کې یې د راویانو شمېر کم وي خو د تابعینو په زمانه کې مشهور شوی وي او د راویانو شمیر یې په ټولو طبقو کې د تواتر اندازې ته نه وي رسیدلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- آحاد:

له هغه حديث څخه عبارت دى چې د راويانو شمير يې د مشهور اندازې ته نه وي رسيدلې او يا دا چې د مشهور حديث ټول شرطونه پکى پوره نه وي.

فعاليت

- د متواتر حديث فرق له مشهور او آحاد سره په ډلييز ډول بيان کړئ.

ارزونه

۱- د حديث د علم تعريف، موضوع، او غرض بيان کړئ.

۲-متواتر حديث تعريف او شرطونه يې بيان کړئ.

۳- مشهور او آحاد حديث بيان کړئ.

کورنى دنده

د حديث لغوي او اصطلاحي تعريف وليکئ او واضح کړئ چې صحابي او تابعي څوک دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم لوست

د حديث شريف تدوين

په لومړي لوست کې مو د حديث د علم او د هغه د اقسامو په اړه معلومات ترلاسته کړل په دې لوست کې به د احاديثو د راټولو او ليکلو په هکله خبري وکړو، آيا تاسو پوهيږئ چې څرنګه احاديث راټول شوي او ليکل شوي دي؟

لومړۍ مرحله:

اصحابو کرامو به د پيغمبر ﷺ په ژوندکې د هغه ټولې خبرې، کړني او تقريرونه زده کول عمل او استدلال به يې ورباندې کاوه او ځينې اصحابو سربيره پر دې ليکل هم.

خو د پيغمبر ﷺ له رحلت څخه وروسته ځينې اصحابو ته دا احساس پيدا شو چې نبوي احاديث بايد و ليکل شي تر څو د احاديثو حفاظت او ساتنه وشي په همدې خاطر د احاديثو د ليکلو لړۍ پيل شوه. د احاديثو د تدوين لومړۍ مرحله د اصحابو په دورکې د پيغمبر ﷺ له وفات څخه وروسته پيل شوه او همدا د احاديثو د ليکلو لومړی پړاو ؤ.

فعاليت

- زده کونکي دې د تدوين د معنا او مفهوم او څرنګوالي په اړه په خپلوکې سره بحث وکړي.

په رسمي ډول د احاديثو د تدوين دويمه مرحله:

کله چې حضرت عمر بن عبدالعزيز د هجرت په ۹۹ کال د مسلمانانو خليفه شو تصميم يې ونيو تر څو احاديث جمع او تدوين کړي او په دې کار کې يې دوه هدفه په نظر کې وو.

۱. چې په نبوي احاديثوکې دروغ ګډ نه شي:

هرکله چې اسلامي فتوحات زيات شول او د مختلفو اديانو خلک د اسلام په دين مشرف شول د دې وېره پيدا شوه چې د اسلام دښمنې ډلې د پيغمبر ﷺ په احاديثوکې لاسوهنه ونه کړي او له ځانه جوړ شوي احاديث د پيغمبر ﷺ په احاديثوکې ورګډ نه کړي.

۲. چې نبوي احاديث ضايع نه شي:

د وخت په تيريدو او د اصحابو د شهادت او وفات له کبله د دې ويره وه چې نبوي احاديث به له منځه ولاړ شي بناءً د مسلمانانو خليفه عمر بن عبدالعزيز خپلو واليانو ته چې د هغوې له جملې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځخه محمد بن عمروبن الحزم ته چې د مديني منورې والي ؤ دنده ورکړه چې د وخت مشهور عالم محمد بن شهاب الزهری په مرسته نبوي احاديث راټول او د کتاب په شکل کې وليکي او دغه کار يوازې په مدينه منوره کې نه بلکې ډيرو علماو په مکه، عراق، بصره او کوفه کې د دې کار په سرته رسولو کې برخه واخيسته.

له دی وروسته د نبوي احاديثو د راټولولو او تدوين کار دوام وموند او ټول احاديث په خورا غټو کتابونو کې تاليف شول چې مشهور کتابونه يې په لاندې ډول سره دي.

شمېره	دکتاب نوم	د ليکونکي نوم او د تولد نېټه	د وفات نېټه
۱	صحيح البخاري	ابوعبدالله محمدبن اسماعيل بخاري (رح) ۱۹۴هـ	۲۵۶ هـ
۲	صحيح مسلم	مسلم بن حجاج نيشاپوری (رح) ۲۰۴ هـ	۲۶۱ هـ
۳	جامع ترمذی	محمد بن عيسی ترمذی (رح) ۲۰۹ هـ	۲۶۹ هـ
۴	سنن ابوداوود	سليمان بن اشعث سجستاني (رح) ۲۰۲ هـ	۲۷۵ هـ
۵	سنن ابن ماجه	عبدالله محمد بن يزيد قزويني (رح) ۲۰۹ هـ	۲۷۳ هـ
۶	سنن نسايي	احمدبن شعيب نسايي (رح) ۲۱۵ هـ	۳۰۳ هـ

*دغه فقره اضافي معلومات دي د زده کوونکو لپاره په امتحان کې شامل نه دي

ارزونه

۱- آيا د احاديثو تدوين د پيغمبر ﷺ په زمانه کې موجود ؤ؟
۲- داحاديثو تدوين د کوم خليفه په وخت کې پيل شول؟
۳- د احاديثو د مشهورو کتابونو نومونه وليکئ.

کورنۍ دنده

د احاديثو د تدوين او د هغوې د سترو علماؤ په اړه خپل معلومات وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیت او اخلاص

عَنْ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّاب رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بالنِّيَّات وَإِنَّمَا لكُلِّ امْرِئ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هجْرَتُهُ إِلَى اللّٰه وَرَسُوله فَهجْرَتُهُ إِلَى اللّٰه وَرَسُوله وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْه.»

متفق علیه

د راوي پېژندنه:

نوم مبارک یې عمر د پلار نوم یې خطاب کنیه یې ابوحفص او لقب یې فاروق دی. د مسلمانانو دویم خلیفه دی د بعثت څخه (۳۰) کاله د مخه زیږیدلی او د نبوت په شپږم کال په اسلام مشرف شوی او له برکته یې اسلام او مسلمانانو قوت وموند.

دده د خلافت په دوران کې شام، مصر، فلسطین، بیت المقدس او عراق فتح شول د هجرت په ۲۳ کال د یوه مجوسي غلام له خوا چې ابولؤلؤ نومیده پداسې حال کې چې د سهار د لمانځه په امامت ولاړ و د ۲۳ کلنۍ په عمر په شهادت ورسید او د پیغمبر ﷺ په څنګ کې خاورو ته وسپارل شو.

فعالیت

- زده کونکي دې د راشدینو خلفاوو د نومونو او ځانګړو صفتونو په باره کې په ډله ییز ډول بحث او مباحثه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلمو معنا:

۱. النِّيَّات:	د نیت جمع ده ـ قصد او ارادې ته وايي.
۲. نَوَىٰ:	نیت يې وکړ.
۳. امْرَأة:	ښځه.
۴. امْرِئٍ:	کس (نروی که ښځه)
۵. يُصِيبُهَا:	لاس ته به يې راوړي.
۶. هَاجَرَ:	هجرت يې وکړ.

د حدیث شریف معنا:

له حضرت عمر (رض) څخه روايت دی فرمايي: چې ما له رسول الله (ص) څخه واوريدل چې ويې فرمايل: ټول اعمال يواځې له نيت سره تړاو لري او بس.

او هر چا ته به هغه څه وي چې نيت يې کړی وي. که يو چا د الله او دالله درسول د رضا او خوښۍ لپاره هجرت وکړ نو د هجرت ثواب به يې له الله تعالی او د الله له رسول سره وي.

اوکه يې هجرت د دنيا د لاس ته راوړلو لپاره کړی وي هغه به لاس ته راوړي اوکه يې هجرت له ښځې سره د نکاح په خاطر کړی وي نکاح په ورسره وکړي.

نو په حقيقت کې يې هجرت د هماغه څه لپاره دی چې نيت يې کړی وي.

د نیت معنا او هدف:

نيت په لغت کې د زړه قصد او ارادی ته وايې. په پورتني حديث شريف کې له نيت څخه مقصد هغه هدف دی چې ورته د رسېدلو په خاطر انسان کار کوي. او نيت عبادت له عادت څخه جلا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

په کومه ټولنه کې چې وګړي يې د نیکو کارونو په سرته رسولو ریاکاری کوي او په باطن کې د هغو خلاف نیت لري، دوکه بازي، دروغ ویل، او نفاق خپرېږي.

خو د دی پر خلاف په کومه ټولنه کې چې وګړي يې د خدای (ج) د رضا په خاطر نیک کارونه سرته رسوی، ریښتینولي، سپېڅلتیا، مینه او اعتماد رامنځ کیږی. نو لازمه ده چې مسلمانان د خدای تعالی د رضا د لاس ته راوړلو لپاره په ټولو کارونو کې د نیت پاکولو ته وهڅول شي.

فعالیت

- زده کونکي دې په ډله ییز ډول د ښوونکي په مرسته د ریا ضررونه او د اخلاص ګټې بیان کړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د نیت اهمیت: الله تعالی ته یوائې هغه عمل قبول او د ارزښت وړ دی چې په ښه نیت یعنی فقط دده د رضا لپاره پیل شوې وي.

۲- د ریا ضرر:- هرکار چې د ریا په خاطر تر سره شوې وي نه یوائې دا چې الله تعالی ته قبول نه دی بلکې ګناه ګڼل کیږي.

۳-هجرت: له مکې مکرمې څخه مدینې منورې ته هجرت کول ډېر خطرناک او ګران کار و، او د متعهد مسلمان یوه ننبه وه، خو بیا هم ثواب او اجر یې په نیت پورې تړلي دي، که چېرې هجرت د الله تعالی د رضا د لاس ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوړلو له پاره وي ثواب لري او که چېرې د دنيوي کارونو په خاطر وي اجر او ثواب نلري.

ارزونه

۱- د اعمالو ثواب په څه پورې اړه لري؟
۲- د حديث معنا بيان کړئ.
۳- د ريا او ځان ښودنې زيانونه څه دي؟

کورنۍ دنده

۱- د دې لوست حديث له ژباړې سره وليکئ.
۲- د حديث دغه عبارت يادکړې. (إنماالأعمال بالنيات و إنمالکل امرئ مانوی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیر غوښتنه

عن أبي حَمزَةَ أنسِ بنِ مالك رضي الله تعالى عنه خادمِ رسولِ الله صلى الله عليه وسلم عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «لا يُؤمِنُ أحدُكُمْ حتَّى يُحِبَّ لأخيه ما يُحِبُّ لنفسه.» متفق عليه

د راوي پېژندنه:

نوم يې انس بن مالک دی د انصارو له جملې څخه يو جليل القدر صحابی دی پوره لس کاله يې د رسول الله په خدمت کې تېر کړي دي د فقهاؤ صحابوو له جملې څخه دی. پيغمبر(ص) ورته داسې دعا کړې ده چې عمر دې اوږد او په مال او اولاد کې دې برکت شه او جنت دې نصيب شه. نوموړی صحابي د هجرت په ۹۳ کال وفات شو.

د کلمو معنا:

لا يُؤمِنُ أحدُكُمْ:	نشي کېدای يو له تاسو پوره مؤمن
حتَّى يُحِبَّ لأخيه:	تر څو خوښ کړي د خپل ورور لپاره.
ما يُحِبُّ لنفسه:	هغه څه چې ځان ته يې خوښوي.

د حديث شريف معنا:

له حضرت انس رضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبر (ص) وفرمايل:
هيڅوک د پوره ايمان خاوند کېدای نشي تر څو خپل مسلمان ورور ته هغه څه خوښ کړي کوم چې ځان ته يې خوښوي.

د حديث شريف حکمت:

د کومې ټولنې وګړي چې خير غوښتونکي او د خير رسونې په فکر کې وي او د داسې ژوند په هڅه کې وي چې يو له بل سره دې ښېګڼه وکړي او ټولنيزو ګټو ته دې پاملرنه وشي او هيڅکله دې ټولنيزې ګټې د شخصي ګټو قرباني نه شي نو له هر حيثه به يوه قوي او پياوړې ټولنه وي.

خو که وګړي يې ځان غوښتونکي وي، ځان ته د ګټې او نورو ته د ضرر رسولو په هڅه کې وي په دې صورت کې به په دغه ټولنه کې دښمني، کينې، او حسد ځای نيسي.

نو په کار ده چې په مسلمانانوکي نورو ته د خير رسولو احساس را ژوندی او ټول دې ته وهڅول شي. او له منفعت طلبۍ، ځان غوښتنې او له شخصي ګټو څخه د عامه ګټو له قرباني کولو څخه منعه کړای شي.

فعالیت

- زده کونکي دې په ډله ییز ډول د خیر غوښتنې ګټې او د ځان غوښتنې ضررونه بیان کړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱. د ځان غوښتنې څخه ډډه کول: هغه ځان غوښتونکی انسان چې خپلې ګټې د نورو په ضرر کې لټوي کامل مسلمان نه دی.

۲. د ایمان کمال: د یو مسلمان ایمان هغه وخت پوره کیږي چې د نورو لپاره هم خیرغوښتونکی وي.

۳. مؤمن د مؤمن ورور دی: د یو مسلمان اړیکې له بل مسلمان سره له نسبي ورور ګلوۍ څخه ډېرې پیاوړې وي.

۴. په خیر غوښتنې باندې ټینګار: پیغمبر (ص) په دې حدیث شریف کې مسلمانان خیر غوښتنې ته رابللي او له ځان غوښتنې څخه یې منع کړي دي، لکه چې وایي(لا یُؤمِنُ) یعنې مسلمان کیدلی نشي.

ارزونه

۱- د حدیث د ګټو په اړه خپل معلومات ووایاست.

۲- نورو ته له خیر غوښتنې څخه مقصد څه دی له مثال سره یې بیان کړئ.

۳- د حدیث شریف معنا بیان کړئ.

کورنۍ دنده

۱- د خیر غوښتنې د اهمیت په باره کې یوه مقاله ولیکئ چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي.

۲- پورتنی حدیث شریف حفظ کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمان په وړاندې د مسلمان مسئولیت

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ التَّقْوَى هَاهُنَا (وَ يُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ) بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنْ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ. كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ.» رواه مسلم

د راوي پېژندنه:

نوم يې عبدالرحمن بن صخرالدوسي لقب يې ابوهريره او د هجرت په اووم کال مسلمان شوی دی ډېره موده يې د پيغمبر (ص) خدمت کړی له همدې امله يې له رسول الله (ص) څخه ګڼ شمير احاديث روايت کړي دي. دغه جليل القدر صحابي په تقوی او پرهيزګارۍ مشهور او د لوړ ذکاوت خاوند و او د هجرت په (۵۸) کال کې وفات شو.

د کلمو معنا:

۱-	لَا يَظْلِمُهُ:	پر هغه ظلم نه کوي.
۲-	وَلَا يَخْذُلُهُ:	هغه بې ملاتړه نه پرېږدي.
۳-	وَلَا يَحْقِرُهُ:	هغه نه سپکوي.
۴-	التَّقْوَى:	پرهيزګاري.
۵-	بِحَسْبِ امْرِئٍ:	بس ده يو انسان ته.
۶-	عِرْضُ:	ناموس، عزت، ابرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا:

ابوهریره (رض) څخه روایت دی چې پیغمبر (ص) وفرمایل:

مسلمان د مسلمان ورور دی، نه پخپله ورباندی ظلم کوي، او نه یې د مظلومیت پر مهال بې ملاتړه پرېږدي، او نه هغه سپکوي. د حدیث راوي ابوهریره (رض) وایي چې پدې وخت کې پیغمبر(ص) خپلې سینې ته اشاره وکړه او درې ځلې یې وفرمایل: تقوی په دې ځای کې ده د یو چا د بدوالي لپاره همدا کافی ده چې خپل مسلمان ورور سپک کړي، او د هر مسلمان وینه، مال او آبرو پر بل مسلمان باندې حرام دي.

فعالیت

- ددی حدیث شریف له نصیحتونو څخه موڅه زده کړل؟

د حدیث شریف حکمت:

ورور ګلوي، مرسته، یو بل ته درناوی د نورو خلکو پر نفس، مال او آبرو له ظلم او تیری څخه ځان ساتل، له مظلوم څخه دفاع او له الله تعالی څخه وېره د یوې سالمې ټولنې له اساساتو څخه دي، او له دې پرته په ټولنه کې د نظم راوستل اصلاً ممکن نه دي. ځکه خو پیغمبر (ص) په خپلو (جوامع الکلم) عبارتونو کې پورتني پراخه مفاهیم او مطالب بیان کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې:

۱- اسلامی ورور ګلوی:

یو مسلمان د بل مسلمان ورور دی البته نارینه د نورو وروڼه اوښځینه د نورو خویندې ګڼل کیږي، هر کله چې ټول سره وروڼه او خویندې شول نو لازمه ده هغه حقوق او وجایب چې وروڼه او خویندې یې یو د بل په وړاندې لري د خپل توان په اندازه رعایت کړي.

۲- د ظلم حراموالی:

ظلم د حق پایمالولو ته وایي، هر ډول تیری او ناحقه لاس وهنې ته شاملیږي، ظلم که په هر رنګ او هره بهانه وي حرام دی.

۳- له مظلوم څخه دفاع کول:

مسلمان ته نه ښایي چې خپل مسلمان ورور د مظلومیت پر مهال یواځې پریږدي بلکې ملاتړ یې ورباندې لازمي دی.

۴- له سپکاوي څخه منع:

د نورو سپکاوی او ذلیلول حرام دي.

۵-دنورو درناوی: مسلمان باید د نورو درناوی وکړي تر څو هغوی یې هم درناوی وکړي.

۶- اصلي تقوی باطنی تقوی ده: څکه چې که چیرې په باطن کې له الله تعالی څخه ویره نه وي د انسان ټول کارونه په ریا او نفاق بدلیږي.

۷- تر ټولو لوی شر: د مسلمان ورور سپکاوی دی.

۸- د نور پر نفس تیری کول حرام دي: پر نفس باندی د تجاوز ټول ډولونه لکه: وژل، تعذیبول، وهل او ټکول، او له یو بل سره جنګ کول په اسلامی ټولنه کې حرام دي.

۹- د نورو پر مال تیری کول حرام دي: د نورو پر مال، حقونو، او ګټو باندې هر ډول تیری کول په اسلامي ټولنه کې حرام دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰- د نورو خلکو پر آبرو او عزت تیری کول حرام دي: په اسلامي ټولنه کې د انسانانو آبرو، عزت، او عفت خوندي وي هر ډول تیری وربانديې حرام او ناروا دی.

ارزونه

۱- مسلمانان پخپلو کې یو د بل پر وړاندې څه مسئولیتونه لري؟

۲- لاندې عبارتونه تکمیل کړئ:

«الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِم لَا .... وَلَا .... وَلَا يَحْقِرُهُ»

«كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ .... وَ......... وَعِرْضُهُ.»

کورنی دنده

۱- د دی لوست حدیث له معنا سره ولیکئ.

۲- لاندی عبارتونه په یادو زده کړئ.

«الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِم لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ»

«كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیک اخلاق

عَنْ النَّوَّاس بْن سَمْعَان قَالَ: سَأَلْت رَسُول الله صَلَّى الله عَلَيْه وَسَلَّمَ عَنْ الْبِرّ وَالْإِثْم؟ قَالَ: «الْبِرّ حُسْن الْخُلُق، وَالْإِثْم مَا حَاكَ فِي نَفْسك، وَكَرِهْت أَنْ يَطَّلِع عَلَيْهِ النَّاس» رواه مسلم

د راوي پېژندنه:
نوم يې نواس د سمعان زوی او د شامي راويانو څخه دی چې په مدينه منوره کې اوسيده اولس (۱۷) حديثونه يې له پيغمبر (ص) څخه روايت کړي او د هجرت په ۵۰ کال کې وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- الْبِرّ:	نېکي
۲- حُسْن الْخُلُق:	نېک اخلاق
۳- الإِثْم:	ګناه
۴- مَا حَاكَ فِي نَفْسك:	هغه څه چې په زړه کې دې شک پيدا کړي
۵- كَرِهْت:	بد وګڼې
۶- يَطَّلِع :	خبر شي

د حديث شريف معنا:
حضرت نواس بن سمعان (رض) وايي چې ما له پيغمبر (ص) څخه د نېک عمل او ګناه په اړه پوښتنه وکړه. حضرت محمد (ص) وفرمايل: نيک عمل ښه خوی دی او ګناه هغه ده چې په زړه کې دې شک پيداکړي او دا نه خوښوې چې خلک پرې خبر شي.

فعاليت

- زده کوونکي دې د نيکو اخلاقو مثالونه په ډله ييز ډول بيان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف حکمت:

د اسلام د ستر پيغمبر (ص) لارښوونې د مسلمان تربيتي سطحه دومره لوړوي چې زړه يې کاملاً پاکېږي او د هغه د ژوند هر حرکت نېک اخلاق تمثيلوي او ورو ورو د مسلمان په داخل کې داسې يو قوت پيداکوي چې پرته له بهرني فشار څخه په خپله د بدو اعمالو څخه ډډه کوي او هېڅکله پدې هڅه کې نه وي چې څرنګه د قانون او نظام له منګولو څخه ځان وژغوري.

فعاليت

- د ښو اخلاقو ګټې او د بدو اخلاقو ضررونه په ډله ييزه او فردي توګه بيان کړئ.

د حديث شريف ګټې:

۱- ښه اخلاق د ټولو نيکيو بنسټ دی، ځکه چې ښه اخلاق انسان نيکۍ او دوستۍ ته رابولي او له بديو څخه يې منع کوي او بد اخلاق دې دښمنۍ او اختلاف ته را بولي.

۲- ګناه څه شی ده؟ هر هغه کار چې پاک نفس يې په کولو شرمېږي او نه غواړي چې خلک ورباندې خبر شي ګناه بلل کېږي.

۳- ګناه فطرتاً مبغوض عمل دی: ګناه هغه ناوړه عمل دی چې حتی مرتکب يې هم نه غواړي چې خلک ورباندې خبر شي.

ارزونه

۱- د پورتني حديث شريف معنا او د راوي پېژندنه بيان کړئ؟

۲- لاندې کلمې معنا کړئ:

الْبِرّ: حُسْنُ الْخُلُق: الْاِثْم: مَا حَاكَ فِي نَفْسك:

۳- د ټولنې په اصلاح کولو کې نېک اخلاق څه رول لري؟

کورنۍ دنده

د شپږم لوست حديث شريف له معنا سره وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شفقت او مهرباني

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، ارْحَمُوا مَنْ فِي الأَرْضِ، يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ.» رواه ابوداود و الترمذی

دراوی پیژندنه:

نوم يې عبدالله د پلار نوم يې عمرو زوي او پلار دواړه صحابه وو خورا عالم او فاضل او د قرآن عظيم الشان له مشهورو قاريانو څخه و ډير احاديث يې له پيغمبر (ص) څخه روايت کړي دي او د هجرت په ۶۵ کال وفات شوی دی.

د کلمو معنا:

۱- الرَّاحِمُونَ:	رحم کونکي.
۲- ارْحَمُوا:	رحم وکړئ.
۳- يَرْحَمْكُمْ:	پر تا سو به رحم وکړي.
۴- مَنْ فِي الأَرْضِ:	څوک چې په ځمکه کې دی.
۵- مَنْ فِي السَّمَاءِ:	هغه ذات چې له تاسو بردی.

د حديث شريف معنا:

له حضرت عبدالله بن عمرو څخه روايت دی چې پيغمبر (ص) وفرمايل: رحم کوونکو باندې الله تعالی رحم کوي نو تاسې په ټولو هغو ژونديو چې پر ځمکه ژوند کوي رحم وکړئ تر څو هغه ذات چې بر دی پر تاسو رحم وکړي.

د حديث شريف حکمت:

مهرباني او زړه سوی چې د اخلاقو يوه مهمه ستن ده يوه داسې رسۍ ده چې ټول موجودات يې سره تړلي او يو له بل سره يې مرستې او غمخوارۍ ته اړ کړي دي، د زړه له سختۍ، بې رحمۍ او د نورو په حق کې له تيري کولو څخه يې لرې ساتي.

له بل پلوه پر مخلوقاتو باندې په شفقت او ترحم سره بنده د الله (ج) د قهر او غضب څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په امان کې وي چې په نتیجه کې ټول مخلوقات د آرامۍ او اطمینان په فضاء کې خپل ژوند تېروي، بناءً که د یوې ټولنې وګړي یو پر بل مهربانه وي کارونه به یې په آسانۍ سره مخ پر وړاندې ځي، ستونزې به یې حل وي او دښمني، د زړه بدوالی او کینې به یې په محبت او مینه بدلېږي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- رحمت او مهرباني: مهرباني د الله تعالی د خاصو صفتونو څخه ده هر څومره چې دا صفت د انسان په وجود کې وي په همغه اندازه د الله تعالی د رحمت او مهربانۍ مستحق ګرځي.

۲- د ترحم ددایرې پر اخوالی: د پیغمبر (ص) په لارښوونو کې ترحم او زړه سوی دومره پراخه مفهوم لري چې ټول موجودات په څنګ کې نیسي.

۳- ترحم او مهربانۍ ته هڅول: الله تعالی خپله مهرباني پر مخلوقاتو باندې تر ترحم او مهربانۍ پورې تړلې ده.

فعالیت

- زده کوونکي دې پر مخلوقاتو باندې د ترحم دډولونو په اړه بحث وکړي.

ارزونه

۱- د دې لوست حدیث شریف معنا کړئ.

۲- لاندې کلمې معنا کړئ.

۱- **الرَّاحِمُونَ:** ۲- **ارْحَمُوا:** ۳- **یَرْحَمْکُمْ:** ۴- **مَنْ فِی الاَرْضِ:**

کورنۍ دنده

۱- د ترحم او مهربانۍ په باره کې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

۲- لاندې عبارات حفظ کړئ:

«الرَّاحِمُونَ، یَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، ارْحَمُوا مَنْ فِی الاَرْضِ، یَرْحَمْکُمْ مَنْ فِی السَّمَاءِ.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

طهارت (پاکوالی)

پاکوالي ته نن په نړۍ کې ځانګړې پاملرنه کیږي ، پوهان ټل خلکو ته دا سپارښتنه کوي چې خپل ځان او چاپیریال پاک وساتي.
نوطهارت او پاکي په اسلام کې څنګه ده ؟ او څه اهمیت لري؟

۱. د طهارت تعریف:
طهارت په لغت کې پاکوالي ته وایي.
او د فقهاو په اصطلاح کې د بې اودسۍ او نجاست لرې کول طهارت بلل کېږي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د لمانځه د شرطونو نومونه واخلي.
- بل زده کوونکی دې د دې جملې نه هغه شرطونه په ګوته کړي چې د طهارت سره ارتباط لري.

۲. د طهارت مشروعیت: پیغمبر اکرم (ص) وایي: (اَلطُّهُورُ شَطرُ الاِیمَانِ) [مسلم]
ژباړه: نظافت د ایمان جز دی.
د حدیث شریف مفهوم دا دی چې طهارت په اسلام کې دومره اهمیت لري چې مستقیما د ایمان سره رابطه لري ، نو که څوک غواړي چې ایمان یې کامل شي باید د خپل ځان او چاپیریال نظافت ته ډېر پام وکړي.

۳. د طهارت یا پاکوالي ډولونه:
طهارت یا پاکوالي په دوه ډوله دی:
۱- حکمي پاکوالی: د غتې (جنابت) او وړې بې اودسۍ څخه پاکوالي ته حکمي پاکوالی وایي.
۲- حقیقي پاکوالی:د نجاست څخه پاکوالي ته حقیقي پاکوالی وایي.

د پاکوالي طریقه: له حکمي نجاست څخه پاکوالی په غسل، اودس او تیمم سره راځي، خو له نجاست څخه پاکوالی په پاکو او سوچه اوبو د هغه نجس ځای په مینځلو سره راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل په سوال او ځواب سره تکرار کړي.

۴. **بيت الخلاء ته د تللو آداب**: هغه څوک چې بيت الخلا يا قضاى حاجت ته ځي بايد لاندې آداب مراعات کړي:

۱- بايد د خلکو له سترګو پناه شي.
۲- بايد داسې ځاى غوره کړي چې د بولو (متيازو) څاڅکي ور وانه لوزي او ځان او لباس يې ککړ نه شي.
۳- بيت الخلاء ته د ننوتلو څخه د مخه بايد «اَللّٰهُمَّ إِنِّي اَعُوذُ بِکَ مِنَ الخُبُثِ وَ الخَبَائِثِ» ووايي.
۴- د حشراتو په سوړو کې بايد بول ونه کړي.
۵- بايد په لاره، اديره ، سيوري او د خلکو د ناستې په ځايونو کې قضاى حاجت ونه شي.
۶- بايد د قضاى حاجت په وخت کې خبرې ونه شي.
۷- بايد قضاى حاجت د قبلې په لورې ونه شي.
۸- په ولاړو اوبو کې قضاى حاجت ونه کړي.
۹- استنجاء يا (اودس وچول) بايد په کين لاس وشي.

فعالیت

- هر زده کوونکی دې ديوه ادب دحکمت ياګټې په هکله خپل نظر ووايي

ارزونه

لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

۱. طهارت تعريف کړئ.
۲. د طهارت د مشروعيت دليل ووايئ.
۳. طهارت په څو ډوله دی؟
۴. د بيت الخلا آداب بيان کړئ.

کورنۍ دنده

د پورتنيو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

استنجاء او نجاست

۱. **د استنجاء تعریف**:

استنجاء: له خپل مخصوص ځای څخه د نجاست پاکول استنجاء بلل کېږي.

۲. **د استنجاء وسایل**:

اوبه، لوټه، تیږه، دتشناب کاغذ(او هر هغه شی چې ددې ځای نیولی شي) د استنجاء له وسایلو څخه شمېرل کېږي.

استنجاء په هډوکي، خوشابي، طعام، سکاره، شیشه، د لیکلوکاغذ، ویښتان، پنبه، ټوټه او د څارویو وېښتو باندې مکروه ده.

۳. **د استنجاء حکم**:

۱. استنجاء په عادي حالاتو کې (هغه وخت چې نجاست د خپل ځای څخه تجاوز نه وي کړی) سنت مؤکد ده.

۲. خو که چې نجاست له خپل ځای څخه لږ تجاوز وکړي استنجاء واجبه ده، او که شا او خوا ځایونه ککړ شوي وي نو بیا یې وینځل فرض دي.

۴. **د نجاست معنا**:

نجاست په لغت کې پلیتۍ او ناپاکۍ ته وايي.

او د فقهاؤ په اصطلاح: هر هغه شی چې شریعت پلیت بللی وي نجاست ګڼل کیږي.

۵. **د نجاست ډولونه**:

نجاست په دوه ډوله دی: حقیقي او حکمي:

حقیقي نجاست: هغه ګندګي ده چې لمونځ ورسره نه صحیح کېږي.

حکمي نجاست: هغه دی چې د نجاست اثر او وجود څرګند نه وي، خو په حکمي او اعتباري ډول سره شریعت نجس ګڼلی وي.

۲. **د حکمي نجاست ډولونه**:

حکمي نجاست په دوه ډوله دی:

۱- لویه بې اودسي: هغه حالت ته وايي چې په انسان باندې غسل واجب وي، او لمونځ ورسره نه کېږي.

۲- کوچنۍ بې اودسي: هغه حالت ته وايي چې پر انسان باندې یوازې اودس کول لازم وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د حقیقي نجاست ډولونه:

۱- غلیظه نجاست: هغه نجاست دی چې په قطعي دلیل سره ثابته شوی وي، لکه: وینه، خنزیر، د انسان بولې اوغایطه مواد، د مردارشوي حیوان غوښه،او شراب.

۲- سپک (خفیفه) نجاست: هغه دی چې نجاست یې په غیر قطعي دلیل سره ثابت شوی وي. لکه: د هغو حیواناتو بول چې غوښه یې خوړل کېږي.

فعالیت

- ولې په بعضې شیانو استنجاء مکروه ده ؟په انفرادي یا ګروپي شکل یې ځواب ورکړئ.

۸- د نجاست بښل شوې اندازه:

• کله چې غلیظ جامد نجاست د یوې شرعي روپۍ له مقدار څخه لږه اندازه (۴،۲۵ ګرامه) جامو ته ورسېږي لمونځ ورسره کېږي او که مایع وي له ورغوي څخه کمه اندازه (۲ سانتي) معاف ده.

• په خفیف (سپک) نجاست کې ببنل شوی مقدار په جامو کې له څلورمې برخې نه کمه باک نه لري. او په بدن کې د غړي څلورمې اندازې څخه کمه معاف دی.

• خومسلمان باید تل خپل کوښښ وکړي چې ځان او جامې یې پاکې وي، ځکه چې نظافت د ایمان جز دی. همدارنګه بې نظافتي انسان ته مختلفې صحي ستونزې پیداکوي او په ټولنه کې خلک ورڅخه نفرت کوي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یاګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. لاندې اصطلاحات تعریف کړئ:
استنجاء، غلیظه نجاست، خفیفه نجاست.

۲. لاندې شیانو ته مثال ووایاست:
غلیظه نجاست، خفیفه نجاست.

کورنۍ دنده

د ارزونې د برخې پوښتنې په خپلو کتابچو کې د ځوابونو سره یو ځای ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اودس

۱- د اوداسه تعريف:

د معينو اندامونو وينځل او مسح کولو ته اودس وايي.

فعاليت

- د اودس د ګټو په هکله په انفرادي يا ګروپي شکل بحث وکړئ.

۲- د اوداسه حکم:

اودس کول د لمونځونو د اداکولو لپاره فرض دی.

۳- د اوداسه فرايض:

د اوداسه فرايض څلور دي:

۱- د مخ وينځل: د سر له ويښتو نه د زنې تر لاندينۍ برخې پورې، او د يو غوږ له نرمۍ څخه د بل غوږ تر نرمۍ پورې.

۲- د لاسونو پرېمينځل د څنګلو سره.

۳- د سر دڅلورمې برخې مسحه کول.

۴- د پښو مينځل د ښنګرو سره.

۴- د اوداسه سنتونه:

۱- نيت کول.

۲- د اوداسه په پيل کې د "بسم الله الرحمن الرحيم" ويل.

۳- درې ځله د لاسونو مينځل تر مړوندونو پورې.

۴- درې ځلې د خولې پرېمينځل.(مضمضه).

۵- درې ځلې د پوزې پرېمينځل.(استنشاق).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶- مسواک وهل.
۷- د ږيرې خلالول.
۸- د ګوتو خلالول.
۹- د مخ او لاسونو او پښو درې ځلې پرېمينځل.
۱۰- په ټول سر باندې مسحه کول.
۱۱- د غوږونو شا او مخ په نويو اوبو مسحه کول.
۱۲- لومړی د ښي غړو وينځل. (تَيَمّن)
۱۳- اوداسه کې ترتيب مراعتول.
۱۴- پرله پسې د اندامونو مينځل.
۱۵- دمينځلو په وخت کې د اندامونو سښل.

۵- د اوداسه آداب (مستحبات):

د اوداسه آداب په لاندې ډول سره دي:

۱. د اوداسه په وخت کې نسبتاً په جګ ځای کېناستل، چې جامې يې لمدې نشي.
۲. د اوداسه په وخت له خلکو سره خبرې نه کول.
۳. په اودس کې له بل چا نه مرسته نه غوښتل.(مګردا چې عذر ولري)
۴. که ګوتمه يې په ګوته کړې وي د هغې خوځول.چې ورلاندې ځای يې ښه پاک شي.
۵. په ښي لاس دخولې پرېمينځل او په چپ لاس د پوزې پرېمينځل.

فعاليت

- **ستاسو له ټولګيوالو څخه دې درې تنه داسې اودس وکړي چې فرضونه ، سنتونه او اداب زده کوونکو ته پکې عملاً وښايي.**

۶- د اوداسه مکروهات:

o د اوداسه د سنتو او يا د آدابو ترک کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د اوداسه ماتوونکي:

اودس په لاندې شيانو ماتېږي:

۱. له بدن نه د بولو، باد او غايطه موادو په خارجېدلو سره.
۲. د بدن نه د وينې او زوې خارجېدل.
۳. په ډکه خوله قی کول.
۴. بې هوشي.
۵. لېونتوب.
۶. نيشه کېدل (د نيشه يي موادو استعمال)
۷. په لمانځه کې په زوره (قهقهه) خندل.
۸. په اړخ او يا ډډه خوب کول.(هغه خوب چې د اودس دماتېدو امکان په کې وي)

فعاليت

- د اوداسه د ماتوونکو په هکله دې زده کوونکي يو دبل نه په ګروپي توګه پوښتنې وکړي.

ارزونه

۱. د اوداسه فرايض بيان کړئ.
۲. د اوداسه سنتونه بيان کړئ.
۳. د اوداسه آداب په لنډ ډول بيان کړئ.
۴. د اوداسه مکروهات په لنډه توګه ووایاست.
۵. د اوداسه ماتوونکي بيان کړئ.

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنيو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تيمم

۱- د تيمم تعریف:

تیمم په لغت کې قصد، عزم او ارادې ته وايي.

او په اصطلاح کې :په مخصوصه طریقه په پاکو خاورو باندې (د طهارت په نیت)، د مخ او لاسونو مسحه کولو ته تیمم وايي.

۲- د تیمم د روا کېدو عذرونه:

په لاندې عذرونو سره تیمم روا کېږي:

۱. د اوبو نشتوالي یاکم والي:کله چې اوبه نه وي او یا دومره کمې وي که په هغې اودس وشي نو د څکلو او پخلي لپاره بیاکفایت نه کوي نو په داسې حالت کې تیمم روا دی.

۲. د اوبو لرې والی: د یوه میل په اندازه لرې والی، څکه یو میل تگ کې تکلیف دی، خو که دده هماغسې لاره وي نو بیا دې لمونځ لږ وروسته کړي او هلته دې اودس وکړي.

۳. مریضي: داسې مریضي چې اودس ورته زیان رسوي.

۴. ډار او خوف: د دښمن او یا د وحشي حیواناتو نه ډار.

۵. بند :که څوک داسې ځای کې بندي وي چې د اوداسه اجازه ورته نه ورکول کیږي.

۶. د اوبو د اخیستلو وسه نه درلودل:که اوبه یواځې په اخیستلو(پیرودلو) پیداکېدلې، خو د انسان سره مالي توان موجود نه وي.

۷. د جنازې دلمانځه د اداکولو لپاره (د هغه چا لپاره چې نا څاپه راپیښ شي او جنازه تیاره وي).

۸. د اوبو داستعمال توان ونه لري:لکه هغه څوک چې د څاه سره ولاړ وي خو رسۍ نه وي چې اوبه ورباندې راوباسي.

۳. د تیمم کولو طریقه:

په پاکو خاورو باندې دوه ځله د لاسونو وهل چې یو ځل به یې وروسته د څنډ وهلو په مخ او دویم ځل به یې تر څنګلو پورې په لاسونو باندې راکاږي.

۴. د تیمم شرطونه:

۱- د تیمم لپاره نیت کول.

۲- د تیمم له پاره د رواکوونکو عذرونو څخه د یو عذر موجودیت.

۳- تیمم باید په پاکه خاوره باندې وشي.

۴- په ټول مخ او لاسونو باندې تر څنګلو پورې د مسحې لاس راکښول.

۵- ټوله پنجه او یا د پنجې اکثره برخه دوه ځلې په ځمکه وهل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د تیمم ماتونکي:

۱- هر شی چې اودس او غسل ماتوي هغه تیمم هم ماتوي.

۲- کله چې هغه عذرونه له منځه ولاړ شي چې د تیمم کول یې روا کړي و، لکه: د اوبو پیدا کیدل.

۶- په موزو باندې مسحه کول:

د مسحې کولو معنا:

مسحه په لغت کې په یو شی باندې لاس راکښلو ته وایي.

او مسحه په اصطلاح کې په خاصو موزو په خاصه توګه د لمدو لاسونو راښکل مسحه بلل کېږي.

۷- په موزو باندې د مسحې د جواز شرطونه:

۱- د موزو اغوستل په اوداسه سره.

۲- موزې باید د ګرځیدلو قابلیت ولري.

۳- ښنګري باید په موزو کې پټ وي.

۴- موزې باید روغې وي او د درې ګوتو نه زیاتې څیرې نه وي.

۸- په موزې باندې د مسحې موده:

۱- د مقیم لپاره د مسحې کولو موده یوه شپه او ورځ ده.

۲- د مسافر لپاره د مسحې موده درې ورځې او درې شپې ده.

۹- د موزې د مسحې ماتوونکي:

۱- هر هغه شی چې اودس ماتوي هغه د موزو مسحه هم ماتوي.(بیا به پښې د اودس کولو نه وروسته مسحه کوي)

۲- جنابت او ددې په شان نور لکه حیض او نفاس. (بیا به پښې مینځي)

۳- د یوې او یا دواړو موزو ویستل.

۴- د پښې اکثره برخه لمدیدل.

۵- د مسحې ټاکل شوې موده تېریدل.

۶- د درې ګوتو په اندازه د موزې شکېدل.

فعالیت

• په عملي ډول دې یو زده کوونکی تیمم او په موزو باندې مسحه وکړي.

۱۰- په پټیو باندې مسحه کول:

د پټۍ معنا: هر هغه شی چې په مات او زخمي غړي د رغولو لپاره اینبودل کېږي پټۍ ورته وایي.

۱۱- په پټۍ باندې د مسحې حکم:

په پټۍ باندې مسحه کول واجب دي.

۱۲- په پټۍ باندې د مسحې شرطونه:

په پټۍ باندې د مسحې کولو لپاره علماؤ لاندې شرطونه ايښي دي:

۱. د زخمي او يا ژوبل شوي ځای وينځل به ناشوني وي.

۲. ژوبل شوي ځای ته به اوبه رسېدل او مينځل ضرر رسوي.

۳. له اړتيا نه زياتې اندازه ځای باندې پټۍ نه لګول.

۱۳. د پټۍ د مسحې ماتوونکي:

د پټۍ مسحه په دوو حالتونو کې ماتېږي:

۱. د پټۍ غورځېدل او لرې کول.(بيا به هغه ځاي ووينځي)

۲. د اودس ماتېدل. (بيا به هغه ځاي مسح کوي)

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په ميتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- د تيمم لغوي او اصطلاحي معنا بيان کړئ؟

۲- په موزو باندې مسحه کول تعريف کړئ او مسحه په لغت کې څه ته وايي؟

۳- د پټۍ مسحه کولو حکم څه دی؟

۴- د موزو د مسحې موده د مقيم او مسافر لپاره څومره ده بيان يې کړئ؟

۵- د تيمم د رواوالي سببونه کوم دي، بيان يې کړئ؟

۶- د تيمم د صحت شرطونه ذکر کړئ؟

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنيو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلاة (لمونځ)

۱- د صلاة (لمانځه) تعریف:

صلاة په لغت کې دعا ته ویل کیږي.

او په اصطلاح کې: عبارت دی له مخصوصو اقوالو او افعالو، چې په تکبیر سره شروع کیږي او په سلام باندې ختمیږي.

۲- د لمانځه ځینې ځانګړتیاوې: (۱)

۱- لمونځ پاکي ده.

۲- لمونځ د انسان د دعا دقبلیدلو ښه وخت دی.

۳- لمونځ د خدای سره د انسان راز او نیاز دی.

۴- لمونځ له فحشاو اوله منکراتو څخه انسان ژغوري.

۵- لمونځ تقوا ده.

۶- لمونځ د نورو مسلمانانو سره د ورورګلوۍ ښه رابطه ده.

۷- لمونځ دانسان په مخ کې نور او رڼا پیدا کوي.

۸- لمونځ انسان ته تسکین او اطمینان ورکوي.

۹- لمونځ دانسان صحت ساتي.

۱۰- لمونځ د انسان مشکلات آسانه کوي.

۱۱- لمونځ انسان د ښه فامیل خاوند کوي.

۱۲- لمونځ د خدای سره دانسان وعده ده چې ښه به کوي او بد به نه کوي.

---

(۱) دلمانځه ځانګړتیاوې اضافي معلومات دي او په امتحان کې شامل نه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳- لمونځ تواضع ده.

۱۴- لمونځ انسان ته وقار، درنښت او دخلکواحترام ورپه برخه کوي.

۱۵- لمونځ انسان د وخت ارزښت ته متوجه کوي.

۱۶- لمونځ د توبې او خدای ته د مراجعې ښه وخت دی.

۱۷- لمونځ دخداي د ذکر ښه طریقه ده.

۱۸- لمونځ دخداي مرسته انسان ته ورپه برخه کوي.

۱۹- لمونځ د مخلوق او خالق تر منځ یو ښکلی او په ځای انځور انځوروي.

۳- د لمانځه د پرېښودو حکم:

۱- د لمانځه له فرضیت نه انکار کفر دی.

۲- د سستۍ او لټۍ له امله دلمونځ نه کول فسق دی.

۴- د لمانځه وختونه:

په احادیثو کې د لمانځه وختونه، معلوم او ټاکل شوي چې تفصیل یې په لاندې ډول دی:

۱- د سهار د لمانځه وخت: د رښتیني سبا راختلو څخه پیل او په لمر ختلو سره پای ته رسیږي.

رینښتونی سبا: کله چې سپینوالی عرضاً د آسمان په کنارو کې خپور شي رینښتونی سبا بلل کېږي.

۲- د ماسپښین وخت: پیل یې د لمر له زوال څخه او کله چې د هر شي سیوری د خپلې اندازې دوه برابره شي (پرته د زوال له سیوري څخه) د ماسپښین وخت پای ته رسیږي.

۳- د مازیګر د لمانځه وخت: پیل یې د ماسپښین وخت له پای څخه او کله چې لمر ډوب شي د مازیګر وخت ختمیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د ماښام د لمانځه وخت: کله چې لمر ډوب شي د ماښام وخت پیلېږی، او چې شفق (هغه سره رڼا چې د ورځې په پای کې په افق کې ښکاري) ورکه شي د ماښام وخت پای ته رسېږي.

۵- د ماسخوتن د لمانځه وخت: د ماسخوتن د لمانځه وخت د شفق له ډوبېدو څخه پیل او د سبا په ختلو باندې پای ته رسېږي.

۵- مکروه وختونه:

په لاندې درېو وختونو کې لمونځ کول منعه شوي دي:

۱- د لمر ختلو په وخت کې لمونځ کول روا نه دی .

۲- د زوال په وخت کې لمونځ کول روا نه دی.

۳- د لمر ستر‌ګه چې کله زېړه شي د لمر تر ډوبېدو پورې د همهغې ورځې د مازدیګر د لمانځه نه پرته بل لمونځ روا نه دی.

مسأله:

وروسته د سهار لمانځه نه تر لمر ختلو پورې او د مازیګر لمانځه څخه تر غروب پورې نفل لمونځ مکروه دی خو قضایي لمونځونه، د تلاوت سجده او د جنازې لمونځ کول (چې همدې وخت کې حاضره شي) مکروه نه دی.

۲- په لاندې وختونو کې د نفلونو کول مکروه دي:

۱- د سبا ختلو نه وروسته د سهار له سنتو پرته نور نفلونه کول مکروه دي.

۲- د ماښام لمانځه څخه مخکې د نفلونو کول مکروه دي.

۳-کله چې خطیب د جمعې یا اختر خطبه وایي د نفلونو کول مکروه دي.

۴- د اخترونو لمونځ څخه وړاندې او وروسته نفل کول مکروه دي.

۵-کله چې د جماعت لمونځ ولاړ وي د نفلونو کول مکروه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لمونځ تعریف کړئ.

۲- د لمانځه لس ځانګړتیاوې بیان کړئ.

۳- د لمانځه وختونه کوم دي؟

۴- د لمانځه مکروه وختونه کوم دي؟ په مختصره توګه یې بیان کړئ.

۵- په کومو وختونو کې نفل کول مکروه دي؟

کورنۍ دنده

پورتني سوالونه په خپلو کورونو کې حل او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

أذان او اقامت

۱ - د أذان تعريف:

أذان په لغت کې اعلان ته وايي.

او د فقهاو په اصطلاح کې د لمانځه لپاره په مخصوصو الفاظو سره اعلان کول أذان بلل کيږي.

۲ - د أذان حکم:

أذان د پنځه وخته لمونځونو او د جمعي لمانځه لپاره مؤکد سنت دی، د نورو لمونځونو (د اخترونو، سنتو، نفلونو، استسقاء، خسوف، او کسوف) لپاره مشروع نه دی.

۳ - په أذان او اقامت کې بايد لاندې شيان په نظر کې ونيول شي:

۱- بايد أذان او اقامت د وخت داخليدلو نه وروسته وي.

۲- أذان او اقامت بايد په عربي ژبه وشي.

۳- د أذان او اقامت الفاظ او کلمات بايد پرله پسې او په ترتيب سره وويل شي.

۴- أذان بايد په لوړ آواز سره وشي تر څو نور خلک يې واوري.

۵- مؤذن بايد مسلمان ، او عاقل وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د أذان الفاظ:

أَللهُ اَكبَرُ	أَللهُ اَكبَرُ
أَللهُ اَكبَرُ	أَللهُ اَكبَرُ
أَشهَدُ أَن لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ	أَشهَدُ أَن لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ
أَشهَدُ أَنَّ مُحَمَّدا رَّسُولُ اللهِ	أَشهَدُ أَنَّ مُحَمَّدا رَّسُولُ اللهِ
حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ	حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ
حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ	حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ
أَللهُ اَكبَرُ	أَللهُ اَكبَرُ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ

یادونه:

- د سهار د لمانځه لپاره د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» تر جملې وروسته د «الصَّلَاةُ خَيرٌ مِنَ النَّومِ» عبارت دوه ځله ویل کېږي.
- د اقامت په وخت کې همدغه کلمات ویل کېږي، یوازې د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» د کلمې نه وروسته دوه ځله د «قَد قَامَتِ الصَّلَاةُ» لفظونه ویل کېږي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې په ټولګي کې اذان او بل زده کوونکی دې اقامت په داسې آواز سره ووایي چې د نورو ټولګیو مزاحمت پرې ونه شي، بیا دې ښوونکی او نور زده کوونکي دې خپلې ملاحظې ووایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د أذان او اقامت سنتونه:

په أذان کې اووه شیان سنت دي:

۱- مؤذن باید صالح، امین او د لمانځه وختونه وپېژني.

۲- مؤذن ته ښايي د أذان کولو پر مهال اودس لرونکی وي.

۳- مؤذن به أذان په ولاړه کوي.

۴- د أذان په وخت کې به د مؤذن مخ قبلې لور ته وي او د «حَيَّ عَلَی الصَّلَاةِ» ویلو په وخت کې به ښي خوا ته او د «حَيَّ عَلَی الفَلَاحِ» ویلو په وخت کې به کیڼ لوري ته مخ اړوي.

۵- د أذان په وخت کې مؤذن باید خپلې ګوتې په غوږونو کې کېږدي.

۶- مؤذن باید د ښه آواز لرونکی وي.

۷- مؤذن باید د أذان او اقامت ترمنځ فاصله راولي، یعنې د أذان څخه به څه وخت وروسته اقامت کوي.

۶- د أذان مکروهات:

۱- په أذان کې تلحین (د أذان کلمې یا حرکات بدلول، کمول یا زیاتول) مکروه دي.

۲- د جنابت په حال کې د أذان او اقامت کول مکروه تحریمي دی.

۳- د فاسق أذان مکروه دی.

۴- د غیر عاقل ماشوم له پاره أذان مکروه دی.

۵- د ښځې أذان مکروه دی.

۶- د أذان په وخت کې خبرې کول مکروه دي.

۷- د أذان نه وروسته د مؤذن وتل د جومات نه مکروه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د اقامت حکم:

اقامت د ټولو وختي، فرضي او فوتي لمونځونو لپاره سنت دی. د اقامت الفاظ کټ مټ د أذان الفاظ دي مګر د (حی علی الفلاح) د ويلو څخه به وروسته (قد قامت الصلاة) زياتوي او همدا راز ټول د أذان احکام د اقامت له پاره هم دي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په ميتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. أذان او اقامت تعريف کړئ.
۲. د أذان او اقامت حکم بيان کړئ او شرطونه يې کوم دي؟
۳. د أذان او اقامت سنتونه څو دی بيان يې کړئ؟
۴. د أذان مکروهات کوم دي په لنډه توګه يې بيان کړئ؟

کورنۍ دنده

د پورتنيو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه شرطونه

۱- د لمانځه شرطونه په لاندې ډول دي:

۱. له حقيقي او حکمي نجاست څخه د ځان پاکوالی.
۲. د جامو پاکوالی له نجاست څخه.
۳. په پاکو جامو باندې د عورت پټول.
۴. قبلې ته مخ کول.
۵. د وخت داخلېدل.
۶. لمانځه ته د داخلېدو نيت کول په داسې ډول چې د تحريمې تکبير سره هېڅ فاصله ونه لري.
۷. د لمانځه د ځای پاکوالی.

مسأله:

۲- د هغه عورت اندازه چې پټول يې د لمانځه لپاره ضروري دي عبارت دي له:

الف: د سړي عورت: د نامه له غوټۍ څخه تر زنګنونو پورې، خو د زنګنونو سترګه عورت ده او د نامه غوټۍ عورت نه ده.

ب: د ښځې عورت: په لمانځه کې د ښځې ټول بدن عورت دی مګر يوازې مخ، پنجه او قدمونه يې عورت نه دي، يعنې د لمانځه په وخت کې به ټول بدن پټوي پرته له ذکر شوو ځايونو څخه.

مسأله:

که چېرې څوک د قبلې په لوري شکمن شي او نه پوهېږي چې کومې خواته ده، نه څوک داسې پيدا کړي چې پوښتنه ورنه وکړي، فکر دې وکړي وروسته له دې چې په هر لوري يې غالب ګومان راغی هغه لوري ته دې لمونځ وکړي همدا لوری د ده لپاره قبله ده.

۳- د لمانځه ارکان او فرضونه:

۱- د تکبیر تحریمه ویل.
۲- په لمانځه کې دریدل.
۳- د قرائت لوستل که یو آیت هم وي.
۴- رکوع کول.
۵- سجده کول.
۶- د تشهد په اندازه وروستۍ قعده .

۴- د لمانځه د فرضونو حکم:

د فرایضوادا کول په لمانځه کې حتمي او ضروري دي، که چېرې یې څوک قصداً یا په هیره پرېږدي لمونځ یې نه صحیح کېږي او بېرته به خپل لمونځ راګرځوي، همدا راز د فرضو پرېښودل د سهوې د سجدې په کولو نه جبیره کیږي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

ارزونه

۱. د لمانځه شرطونه څو دي بیان یې کړئ؟
۲. د لمانځه ارکان څو دي بیان یې کړئ؟
۳.که څوک یو فرض له فرائضو څخه په لمانځه کې پریږدي، نو حکم یې څه دی؟

کورنۍ دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه واجبات او سنتونه

۱- د لمانځه واجبات:

۱. د فاتحې يعني الحمد لله لوستل.
۲. په ډکو رکعتونو کې د فاتحې له سورت سره د يو بل سورت او يا درې آيتونو يو ځای کول.
۳. په جهري لمونځونو کې (د امام لپاره) په جهر سره قرائت او په خفيه لمونځونو کې په خفيه قرائت.
۴. د الحمد لله لوستل د سورت له لوستلو څخه مخکې.
۵. د هر رکن اداء کول په آرام او اطمينان سره.
۶. د دوو رکعتونو نه وروسته کيناستل (لومړی قعده).
۷. په اوله او دوهمه قعده کې د تشهد لوستل.
۸. په ارکانوکې د ترتيب مراعاتول.
۹. په وتر لمانځه کې د قنوت دعاء لوستل.
۱۰. د دوو لومړيو رکعتونو تعينول د قرائت لپاره (په څلور رکعتي اودرې رکعتي فرضي لمونځونو کې).
۱۱. د اختر په لمانځه کې د زوايدو (اضافي) تکبيرونو ويل.

۲. د واجباتو د پرېښودلو حکم:

که په لمانځه کې يو واجب قصداً پرېښودل شي، لمونځ به بېرته راګرځوي. او که سهواً ترک شي سجده سهوه لازميږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د لمانځه سنتونه:

په لمانځه کې لاندې شيان سنت دي:

۱- د نارينه لپاره په تکبير تحريمه کې د غوږونو تر برابرۍ، او د ښځو له پاره د اوږو تر برابرۍ د لاسونو پورته کول.

۲- د تکبير تحريمه څخه وروسته د ثناء ويل.

۳- په لومړي رکعت کې د «اعوذ بالله من الشيطان الرجيم» ويل.

۴- د (بسم الله الرحمن الرحيم) ويل.

۵- د فاتحې نه وروسته د (آمين) ويل.

۶- د رکوع نه وروسته د (سمع الله لمن حمده) ويل د امام لپاره.

۷- د (سمع الله لمن حمده) څخه وروسته د (ربنا ولک الحمد) ويل د مقتدي لپاره.

۸- هر رکن ته د انتقاليدو لپاره د تکبير (الله اکبر) ويل.

۹- په رکوع کې د (سبحان ربي العظيم) او په سجده کې د (**سبحان ربی الأعلی**) ويل.

۱۰- په رکوع کې د زنګنونو د سترګو په سر، د لاسونو ايښودل چې ګوتې يې پراخه نيولې وي، يعني په عادي حالت د لاسونو ايښودل.

۱۱- د ښي پښې ودرول او د چپې پښې غوړول په دواړو قعدو او د دواړو سجدو په منځ ناسته (جلسه) کې ورباندې کېناستل.

۱۲- د (**أشهد أن لا إله**) په وخت کې د شهادت ګوتې پورته کول او د (الاالله) په ويلو سره ښکته کول.

۱۳- د کېناستلو په وخت کې لاسونه په زنګنونو باندې ايښودل.

۱۴- د فرضو په دوه وروستيو رکعتونو کې د (الحمدلله...) لوستل سنت دي.

۱۵- د امام له لوري د انتقاليدو تکبيرونه، سمع الله لمن حمده او سلام لفظ په لوړ آواز سره ويل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶- په وروستۍ ناسته (قعده) کې درود ویل.
۱۷- د درود نه وروسته د مأثورې (قرآني او مسنونه) دعاء لوستل. لکه: (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار).
۱۸- د سلام ګرځولو په وخت کې ښي او کیڼ لور ته د مخ ګرځول.
۱۹- کله چې امام سلام اړوي باید مقتدیان په نیت کې ونیسي چې زما سلام په دوی، ساتونکو (حفظه) ملایکو او د جنیاتو په صالحو بندګانو باندې دی.
۲۰- کله چې مقتدي سلام ګرځوي په نیت کې به هغه خلک نیسي چې کوم د سلام لور ته وي.
۲۱- مقتدي به د سلام ګرځولو په وخت کې په امام باندې هم د سلام اچولو نیت کوي چې کوم لور ته واقع وي او که په امام پسې ولاړ وي په دواړو سلامونو کې به په امام د سلام اچولو نیت کوي.
۲۲- که چېرې یو څوک یوازې لمونځ کوي د سلام اچولو په وخت به په ساتونکو (حفظه) ملایکو د سلام اچولو نیت کوي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د لمانځه واجبات د نورو زده کوونکو په وړاندې په عملي ډول بیان کړي.

ارزونه

- لومړی: لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

۱- د لمانځه له واجباتو څخه د یو واجب پاتې کېدل څه حکم لري؟
۲- د لمانځه سنتونه څو دي؟ پنځه یې بیان کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د لمانځه واجبات بیان کړئ.

• دویم: صحیح جملې له (ص) نښې او غلطې جملې له (غ) نښې سره کېږدئ.

۱- په وترو کې د قنوت دعاء د لمانځه له واجباتو څخه ده. (   )

۲- د آمین، اعوذ بالله، بسم الله او سمع الله لمن حمده ویل د لمانځه سنتونه دي. (   )

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه د ادا کولو طریقه

۱. د لمانځه د کولو طریقه په لاندې ډول ده:

۱- لمونځ کوونکی باید د لمانځه د پیل پر مهال لاسونه د غوږونو د لاندنیو څنډو سره برابر کړي.

۲- بیا دې خپل ښي لاس په چپ لاس د نامه لاندې کېږدي، بیا دې ثناء (سبحانک اللهم و بحمدک و تبارک اسمک و تعالی جدک ولا اله غیرک) ووایي.

۳- د ثناء ویلو نه وروسته دې (أَعُوذُ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ) ووایي. (چې د ثناء، اعوذ بالله او بسم الله ویل په پټ آواز سره دي او مقتدي به اعوذ بالله او بسم الله نه وایي که چیرته لمونځ جماعت سره ؤ).

۴- (ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوْمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهْدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾) دې ووایي.

۵- په پټه سره دې (آمین) ووایي.

۶- وروسته د قرآن کریم یو سورت او یا درې آیتونه تلاوت کړي.

۷- د سورت د تلاوت کولو نه وروسته دې په تکبیر (الله اکبر) ویلو سره رکوع ته ټیټ شي.

۸- په رکوع کې به په پنډیو باندې ولاړ حالت کې لاسونه د زنګنونو په سترګو په داسې حال کې کېږدي چې ګوتې بې پراخه عادي نیولې، شا بې غوړولې او سر به یې نه ښکته وي نه پورته رکوع به وکړي.

۹- په رکوع کې دې درې ځله تسبیح (سبحان ربي العظیم) ووایي.

۱۰- کله چې د رکوع څخه سر را اوچت کړي نو لومړی دې (سمع الله لمن حمده) ووايي، او بيا دې (ربنا ولک الحمد) ووايي.

مسأله:

د جماعت په لمانځه کې دې امام (سمع الله لمن حمده) ووايي، او مقتدي به يوازې (ربنا ولک الحمد) وايي.

۱۱- د (ربنا ولک الحمد) ويلو نه وروسته دې لمونځ کوونکی لږه شېبه په مطمئن ډول نېغ ودرېږي، بيا به سجدې ته د ټيټېدو پرمهال د تکبير (الله اکبر) په ويلو سره ټيټ شي، لومړی دې زنګنونه، بيا لاسونه په داسې حال کې چې ګوتې يې مخامخ قبلې ته وي، بيا پوزه او ورپسې تندی په ځمکه کېږدي او په هره سجده کې دې درې ځله (سبحان ربي الاعلی) وايي. د سجدې پر مهال بايد څنګلې له زنګنونو او ورنونه له ګېډې نه لرې کړي او د پښو د ګوتو سرونه به د قبلې لور ته کوي، داسې چې له ځمکې څخه به پورته نه وي.

۱۲- بيا دې په تکبير ويلو سره سم له سجدې څخه سر راپورته کړي او په مطمئن ډول سره دې لاسونه د زنګنونو سترګو سره برابر کېږدي، په داسې حال کې چې ښي پښه يې ولاړه او کيڼه پښه يې څملولې وي کښېني.

۱۳- د لږې شېبې دمې نه وروسته دې دويمې سجدې ته ولاړ شي، او درې ځله دې تسبيح (سبحان ربي الاعلی) ووايي.

۱۴- د دويمې سجدی نه وروسته دې په تکبير (الله اکبر) ويلو سره په داسې حال ودرېږي چې لومړی يې سر، بيا لاسونه ورپسې زنګنونه را اوچت کړي، لمونځ کونکی دې لاسونه په ځمکه نه لګوي او په مستقيم ډول دې دوهم رکعت ته پورته شي.

۱۵- دويم رکعت دې هم د لومړي رکعت په څېر اداء کړي، (لاسونه دې غوږونو ته نه پورته کوي، ثناء او اعوذبالله به هم نه وايي، نور پاتې رکعتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازې په بسم الله الر حمن الرحيم سره پيلېږي).

۱۶- کله چې لمونځ کونکی د دوهم رکعت له سجدې څخه خلاص شو، نو بيا دې د لاسونو ګوتې خپرې د زنګنونو د سترګو سره برابرې کېږدي، (داسی چې ښي لاس بې په ښي زنګون او کين لاس بې په کين زنګون کېښودل شوی وي، له بلې خوا ښي پښه ولاړه اوکينه پښه بې څملولې وي او پرې ناست وي او بيا دې (**التَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَشْهَد أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ**) ووايي.

۱۷- که چېرې لمونځ دوه رکعته وي بيا دې درود شريف (اللهم صل على محمد و على آل محمد كما صليت على ابراهيم و على آل ابراهيم انک حميد مجيد، اللهم بارک على محمد و على آل محمد كما باركت على ابراهيم و على آل ابراهيم انک حميد مجيد) او ماثوره دعا (ربنا آتنا فی الدنيا حسنة وفی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار) تر ويلو وروسته سلام وګرځوي.

۱۸- که چېرې لمونځ درې رکعتيزه وي بيا د دريم رکعت له دويمې سجدې وروسته تشهد، درود، او دعا ويلو وروسته سلام وګرځوي.

۱۹- که څلور رکعتيز وي، بيا دې د څلورم رکعت له دويمې سجدې وروسته همدا پورتنی عمل ترسره کړي.

۲. د سړي او ښځې د لمانځه ترمنځ توپيرونه:

د ښځې لمونځ د سړي له لمانځه نه په لاندينيو شيانوکې توپير لري:

۱_ ښځه به د تکبير تحريمه په وخت کې لاسونه تر اوږو پورته کوي، او سړی د غوږو تر څنډې پورې.

۲_ ښځه به د ولاړې په وخت لاسونه سينې سره نيسي، او سړی بې تر نامه لاندې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- په سجده کې به ښځه څنګلې د زنګنونو سره نښلوي، نارينه به يې جلا کوي.
۴- په سجده کې به ښځه خېټه له ورنونو سره نښلوي او سرې يې جلا کوي.
۵- د لمانځه په ټولو ناستو کې ښځه دواړه پښې ښي طرف ته باسي او په ځمکه کېني.
۶- ښځه به د سجدې په وخت کې څنګلې له ځمکې سره لګوي.

فعاليت

- يو زده کوونکی دې عملاً دوه رکعتيز لمونځ د خپلو ملګرو په وړاندې ادا کړي. ښوونکی او نور زده کوونکي دې خپلې ملاحظې په آخر کې وړاندې کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:
أ. د ثنا دعا کومه ده او له دې څخه وروسته به لمونځ کوونکی څه وايي؟
ب. د (ولا الضآلين) نه وروسته کومه کلمه پټه تکراريږي؟
ج. (سمع الله لمن حمده) او (ربنا ولک الحمد) په کوم ځای کې ويل کېږي؟
د.د انتقالاتو تکبيرونه ووایاست.
۲- د ښځې او سړي د لمانځه تر منځ مهم توپيرونه ووایاست.

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتر او سنت لمونځونه

۱. د وترو د لمانځه حکم:

د وترو لمونځ د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه په نظر واجب دی، لکه څرنګه چې د اخترونو لمونځ دی، او د یارانو په نظر مؤکد سنت دی.

۲. د وترو د لمانځه مقدار:

د وترو لمونځ درې رکعته دی.

۳. د وترو د لمانځه وخت:

د وترو لمونځ د ماسخوتن له لمانځه څخه وروسته اداکېږي.

۴. د وترو لمونځ کې قرائت:

دوترو په ټولو رکعتونو کې د قرائت لوستل لازم دي.

۵. د قنوت ویل:

له رکوع څخه مخکې د وترو په دریم رکعت کې د قنوت دعا ویل کېږي:

د قنوت دعا:

اللَّهُمَّ إنَّا نَسْتعینُك وَنَسْتَغْفِرُك وَنُؤْمنُ بك وَنَتَوَکَّلُ عَلَیك وَنُثْنی عَلَیك الْخَیرَ. ونَشْکُرُك وَلا نَکْفُرُك وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ یفْجرُك .اللَّهُمَّ إیاكَ نَعْبُدُ وَلَك نُصَلِّی وَنَسْجُدُ وَإلَیك نَسْعَی.وَنَحْفِدُ ونَرْجُو رَحْمَتَك وَنَخْشَی عَذَابَك إنَّ عَذَابَك بِالْكُفَّارِ مُلْحَقٌ.

۲. سنت لمونځونه:

سنت په دوه ډوله دی یو ته مؤکد سنت او بل ته غیر مؤکد یعنې مندوب وایي.

۷. مؤکد سنت:

هغه دی چې رسوالله صلی الله علیه وسلم پرې همیشه والی کړی، خو کله کله یې د دې لپاره پرېښې چې د فرضو ګومان پرې ونه شي.

۸.غیر مؤکد سنت (مندوب):

هغه سنت دی چې رسول آکرم صلی الله علیه وسلم کله کړي او کله پرېښې وي.

د مؤکدو سونتونو وختونه:

ټول مؤکد سنت دوولس رکعته دي چې د وختونو ترتیب یې په لاندې ډول دی:

۱-د سهار له فرضو څخه مخکې دوه رکعته، او په کولو یې ډېر تاکید شوی دی.

۲- د ماسپښین له فرضو څخه مخکې څلور رکعته لمونځ په یو سلام سره. (او یا هم د جمعې لمانځه څخه مخکې).

۳-د ماسپښین له فرضو څخه وروسته دوه رکعته.

۴- د ماښام له فرضو څخه وروسته دوه رکعته.

۵-د ماخوستن له فرضو څخه وروسته او د وترو څخه مخکې دوه رکعته.

۶- د جمعې له لمانځه څخه وروسته څلور رکعته په یو سلام اداء کول.

۹. د غیر مؤکدو سنتو وختونه:

د غیر مؤکد سنتونو وختونه په لاندې ډول دي:

۱- د ماسپښین له دوه رکعته سنتو سره نور دوه رکعته یو ځای کول.

۲- د مازدیګر له فرضو څخه مخکې څلور رکعته.

۳- د ماخوستن له فرضو څخه وروسته څلور رکعته علاوه د هغه مؤکدو سنتو څخه.

۴- د ماښام له فرضو څخه وروسته شپږ رکعته.

ارزونه

۱- د وترو د لمانځه حکم څه دی؟

۲- د وترو لمونځ څه وخت اداء کېږي؟

۳- د قنود دعا ووایاست.

۴- غیرمؤکد سنتونه کوم دي؟

کورنۍ دنده

د مؤکدو او غیر مؤکدو سنتو وختونه په خپلو کتابچو کې ولیکۍ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تراويح لمونځ او قضايي لمونځونه

۱. **د تراويح لمونځ**: د تراويحو لمونځ د ښځو او سړو لپاره مؤکد سنت دی، ځکه چې نبي اکرم صلی الله علیه وسلم او راشده خلفاوو پرې همیشه والی کړی. جماعت کول هم پکې سنت دي.

مسأله: نفل په پیل باندې لازمېږي، بناءً کله چې چا پرې پیل وکړ او بیا یې پرېښود یعنې فاسد یې کړ وروسته به یې قضاء راوړي.

۲. **د تراويحو د لمانځه وخت**: د تراويحو لمونځ د ماخوستن لمانځه څخه وروسته او د وترو څخه وړاندې اداء کېږي.

۳. **د تراويحو د رکعتونو شمېر**: تراويح شل رکعته دي، دوه دوه رکعته په يو نيت او سلام اداء کېږي، او بيا د هرو څلورو رکعتو وروسته يوڅه ناسته کېږي، يعني په لسو سلامو شل رکعته تراويح پوره کېږي، بيا له دې څخه وروسته د وترو لمونځ هم په جماعت سره اداء کېږي. ياده دې وي چې پرته د روژې له مياشتې څخه په نورو مياشتو کې وتر په جماعت سره نه اداء کېږي.

۴. **قضايي يا فوتي لمونځونه**: کله چې له چا څخه لمونځ قضاء شي هر وخت چې فرصت ومومي بايد قضايي راوړي مګر په هغه درې وختونو کې دې نه کوي له کومو څخه چې د لمانځه کولو څخه منعه راغلې ده.

۵. **د قضايي لمونځونو د ادا کولو کيفيت**: په قضايي لمونځونو کې ترتيب واجب دی. کله چې له چا څخه د شپږو لمونځونو څخه لږ لمونځونه قضاء شوي وي، دا سړی د ترتيب خاوند دی، فقهاء کرام وايي د ترتيب په خاوند د ترتيب مراعتول واجب دي، د ترتيب معنا داده چې قضايي لمونځونه به د وختي لمونځ نه مخکې کوي، او بيا به د قضايي ترمنځ هم ترتيب مراعتوي يعنې کوم لمونځ چې ترې مخکې قضاء شوی وي هغه به وړاندې کوي.

۲. هغه شیان چې ترتیب پرې ساقطېږي:

۱- کله چې قضايي لمونځونه پرته له وترو څخه شپږو ته ورسېږي.
۲- کله چې له سرې څخه قضايي لمونځونه هېر شي.
۳- کله چې وخت تنګ وي او دواړه (وختي او قضايي لمونځونه) نه اداکېږي.

فعالیت

زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

أ. د وترو او تراویحو لمونځونه څه حکم لري؟

ب. د وترو او تراویحو لمونځونه څنګه اداء کیږي؟

۲- لاندې صحیح جملو ته د (ص) نښه او غلطو جملو ته دا (غ) نښه کېږدئ:

أ. د تراویحو لمونځ د ماخوستن له وترو څخه وروسته اداء کیږي. (   )

ب. د چا څخه چې د پنځو لمونځونو څخه زیات لمونځونه قضاء شي د ترتیب خاوند دی. (   )

ج. د ترتیب خاوند به وختی لمونځ په قضایي لمونځ باندې مخکې کوي. (   )

د. د وخت په تنګوالي سره ترتیب ساقطیږي. (   )

ه. شل رکعته تراویح به په لسو سلامونو سره سرته رسېږي. (   )

کورنۍ دنده

پورتینو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه وواياست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه مفسدات او مکروهات

۱. د لمانځه مفسدات:

فساد په لغت کې: د صلاح ضد ته وايي. او د فقهاوو په اصطلاح کې په عبادت کې ناسم وصف فساد بلل کېږي. په عباداتو کې د فساد معنی بطلان دی او په معاملاتو کې فساد بیله معنا او بطلان بیله معنا لري، هدف دا چې معاملات د فساد څخه وروسته صحیح کیدای هم شي خو عبادات داسې نه دي.

۲. د لمانځه مفسدات:

۱- خبرې کول.
۲- خوراک او څښاک کول اګر که په هېره هم وي.
۳- داسې کار کول چې د لمانځه څخه بیرون کس پرې د لمونځ کوونکي ګومان ونه کړي.
۴- له قبلې څخه د سینې ګرځول.
۵- د لمانځه په منځ کې درې پرله پسې قدمونه اخیستل.
۶- لیونتوب او بې هوشي.
۷- د پوره یو رکن اداء کول په داسې ډول سره چې عورت یې څرګند، او یا ورسره دومره نجاست وي چې لمونځ ورسره نه کېږي.
۸- داسې خندا چې خپله یې واوري.
۹- په خوله د سلام اچول یا ځوابول.
۱۰- د نیوی امورو لپاره ژړل، خو که چېرې د خدای له ویرې وي بیا یې لمونځ نه فاسدېږي.
۱۱- هغه الفاظ ویل چې دلمانځه څخه نه دي لکه: (انالله و اناالیه راجعون) او یا (الحمد الله) ویل.
۱۲- په داسې شکل سره د قرائت کول چې د کلمې معنا غلطوي.
۱۳- له امام نه پرته بل چاته فتحه ورکول.

۳. د کراهیت معنا:

کراهیت په لغت کې د محبت ضد ته وايي. او د فقهاوو په اصطلاح کې هر هغه شی چې پرېښودل یې له کولو څخه غوره وي تنزیهي مکروه بلل کېږي او که چیرې منعه والی یې په ظني دلیل ثابت وي تحریمي مکروه بلل کېږي.

کله چې لمونځ د تحریمي کراهیت سره اداء شي راګرځول یې واجب دي، او که د تنزیهي کراهیت سره شوی وي بېرته راګرځول یې مستحب دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د لمانځه مکروهات:

لاندې شیان په لمانځه کې مکروه دي:

۱_ د سنتو او واجباتو پرېښودل.لکه: د امام متابعت په لمانځه کې پرېښودل .

۲_ په لمانځه کې په نورو کارونو باندې د لاسونو مصروفول لکه :

- دګوتو قاتول راقاتول.
- دګوتو څخه ټکونه ویستل.
- د لمانځه پر مهال ټنده پاکول.
- د کاڼو اوګټو لرې کول، ویښتان ویستل.
- له خپلو جامو او لاسو سره لوبې کول.
- په اشاره باندې د سلام ځوابول.

۳_ په لمانځه کې په نورو شیانو باندې د سترګو مصروفول لکه:

- د آسمان لور ته کتل.
- د سترګو پټول.
- ښي او کیڼ لور ته کتل.

۴_خپل مخصوص اذکار او دعاګانې نه لوستل.لکه د رکوع په حالت د قرائت لوستل.

۵_ په مسنونه طریقه د ارکانو نه ادا کول لکه:

- غیرمنظم دریدل.
- نا سمه رکوع.
- نا سمه سجده لکه د پګړۍ په ول سجده کول.

۶_ بې ضرورته ټوخی او اوسیلی کول.

فعالیت

- زده کوونکي دې نور هغه امور چې د لمانځه د روحیې خلاف دي او بعضې اشخاص هغه کوي په ګوته کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

أ-کراهیت او فساد څه معنا لري په لنډ ډول يې تعریف کړئ؟

ب- د لمانځه د مکروهاتو څخه پنځه ووایاست.

ج- د لمانځه پنځه مفسدات بیان کړئ.

۲- لاندې صحیح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (×) نښه کېږدئ:

أ- په لمانځه کې دګوتو څخه ټکونه ویستل مکروه دي. (   )

ب- د رکوع په حالت کې د قرائت لوستل لمونځ فاسدوي. (   )

ج- په لمانځه کې خبرې کول مکروه دي. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لمانځه کې بې اودسه کېدل

کله چې څوک پرته له کومې ارادې په لمانځه کې بې اودسه شي:

۱- لمونځ دې پرېږدي اودس ته دې ولاړ شي او پس له اوداسه دې خپل لمونځ د هغه ځای څخه پیل کړي چې په کوم ځای کې بې اودسه شوی دی. خو له سره راګرځول یې غوره دي.

۲- که چېرې بې اودسه شوی شخص امام وي، یو له خپلو مقتدیانو څخه دې امام کړي او پاتې لمونځ به دی په خپل امامت مقتدیانو ته پوره کوي.

۳- که چېرې یو لمونځ کوونکي ته د وروستۍ ناستې څخه وروسته بې اودسي پېښه شي د لمانځه څخه دې وګرځي، اودس دې وکړي، او بیا دې سلام واړوي، دا درې واړه هغه صورتونه دي چې خبرې یې نه وي کړي، خو که خبره یې کړې وي، بیا یې لمونځ فاسدېږي برابره ده چې قصداً، سهواً او خطاً یې له خولې وتلې وي او بناء ورباندې جواز نه لري.

۴- که چېرې کوم لمونځ کوونکی وروسته له بې اودسۍ څخه د اودس لپاره قدمونو اخیستلو او یا له قبلې څخه مخ ګرځولو ته اړ ؤ او دا کار یې وکړ لمونځ یې نه فاسدېږي آکر که له درې قدمونو څخه زیات هم تللی وي.

۲- د سهوې سجده:

سهوه غفلت او بې پروایۍ ته وایي.

د سهوې سجدې حکم: د سهوې سجده واجب ده.

د سهوې د سجدې سببونه: د سهوې سجده په لاندې شیانو واجبېږي:

۱- کله چې د واجباتو څخه یو یې د خپل ځای نه وړاندې یا وروسته، سهواً زیات او یا پرېښودل شي.

۲- کله چې لمونځ کوونکی فرض د خپل ځای څخه سهواً مخکې یا وروسته کړي.

• **مسأله**:

د سنتو په پرېښودلو باندې د سهوې سجده نه لازمېږي، ځکه چې د سنتو په پرېښودلو باندې لمونځ نه نیمګړی کېږي.

• **مسأله**:

د فرضو پرېښودل په سجده سهوه باندې نه جبیره کېږي، ځکه چې د فرضو پرېښودل لمونځ باطلوي، خو که چېرې څوک د لمانځه په کوم رکن کې سهوه شو بېرته به یې راګرځوي او که چېرې یې د خپل ځای څخه وروسته کړ بیا به د سهوې سجده کوي.

۳- د سهوې د سجدې وخت:

د سهوې سجده هغه دوه سجدې دي چې د لمانځه زیادت او نیمګړتیا پوره کوي او وخت یې د اخري قعدې د تشهد او یو سلام ګرځولو څخه وروسته دی.

۴- د سهوې د سجدې طریقه:

د وروستۍ قعدې د تشهد څخه وروسته یو سلام اړول کېږي او بیا د دې څخه وروسته دوه د سهوې سجدې کېږي، او د دې څخه وروسته تشهد (التحیات...) د دوهم ځل لپاره په همدې ناسته کې، او بیا به درود (اللهم صل...)، او دعاء چې مخکې ندي ویل شوي ولولي، او بیا به ښې او کېڼ لور ته سلام واړوي.

۵- په لمانځه او یا اوداسه کې شک کول:

۱- که چېرې یو چاته دا شک پیدا شو چې لمونځ یې کړی او که یې نه دی کړی، دې سرې لمونځ نه دی کړی، ځکه نه کول یې یقیني او په کولو کې یې شک دی.

۲- که چېرې یو چاته د سلام ګرځولو او یا د آخرې قعدې د تشهد نه وروسته شک پیدا شو دا شک هیڅ باوري نه دی او اعتبار ورته نشته.

۳- که چېرې څوک ډېر شکي وي او هر وخت ورته شک پیدا کېږي، دا به په غالب ګمان عمل کوي.

۴- که چېرې څوک په دې باور وي چې اودس یې کړی دی خو فکر کوي چې ممکن بې اودسه شوی وي، د دې سړي اودس شته، مګر که په یاد یې وي چې دی بې اودسه ؤ خو ممکن د عادت سره سم ده اودس کړی وي، نو دا بې اودسه دی.

۶- د تلاوت سجده

د تلاوت د سجدې حکم:

د تلاوت سجده کول واجب دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د تلاوت د سجدې اسباب:

د تلاوت سجده په لاندې درې سببونو باندې واجبېږي:

۱- تلاوت: د تلاوت سجده په تلاوت کوونکي باندې واجبېږي.

۲- اوریدل :د تلاوت سجده د سجدې د آیت په اوریدلو په اوریدونکي باندې هم واجبېږي.

۳- اقتداء: که امام د تلاوت د سجدې آیت ولوست په مقتدي باندې هم واجبېږي ،که څه هم چې اوریدلی یې نه وي.

۸- د تلاوت سجدې ادا کول:

تکبیر به وایي (خو لاسونه به غوږونو ته نه پورته کوي) او سجدې ته به ښکته کېږي، داسې سجده به کوي لکه څنګه چې د لمانځه سجده کوي او بیا به له سجدې څخه د پورته کېدو لپاره تکبیر وایي، دا دواړه تکبیرونه ویل واجب دي، د تلاوت سجده کې تشهد او سلام نشته.

په سجدې کې به (سبحان ربی الاعلی) درې ځلې وایي، د تلاوت د سجدې آیتونه په لاندې جدول کې روښانه شوي دي، او همدارنګه په قرآن کریم کې هم دغه ځایونه په نښه شوي دي.

۹- د تلاوت د سجدو شمېر:

شمېره	سورت	آیت	شمېره	سورت	آیت
۱	الاعراف	۲۰۶	۸	النمل	۲۵
۲	الرعد	۱۵	۹	الم سجدة	۱۵
۳	النحل	۴۹	۱۰	ص	۲۴
۴	الاسراء	۱۰۷	۱۱	حم سجدة	۳۸
۵	مریم	۵۸	۱۲	النجم	۶۲
۶	الحج	۱۸	۱۳	الانشقاق	۲۱
۷	الفرقان	۶۰	۱۴	العلق	۱۹

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د خپلو ملګرو په وړاندې د تلاوت سجده عملاً اداء کړي او هم دې د وجوب اسباب څرګند کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. د سهوې سجدې حکم څه دی؟ او سببونه یې په لنډ ډول بیان کړئ.

۲. د تلاوت د سجدې اسباب څو او کوم دي؟

۳. د تلاوت د سجدې د آیتونو شمېر څو دی؟

۴. که چېرې امام په لمانځه کې بې اودسه شي څه باید وکړي؟

لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. د سنتو په پرېښودلو باندې د سهوې سجده ....لازمېږي.

۲. د فرضو پرېښودل د سهوې په سجدې باندې ....کېږي.

۳. د تلاوت سجدې په دې سورتونو ....کې دي.

کورنۍ دنده

پورتني سوالونه سره د ځوابونو په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ناروغ لمونځ

د ناروغ لمونځ ناروغی ته په کتلو په لاندې ډولونو دی:

۱- کله چې ناروغ ته ودرېدل ناشوني شول بیا به لمونځ په ناسته، رکوع او سجدې سره کوي.

۲- که چېرې کوم ناروغ ته د رکوع او سجدې کول ناشوني شول، بیا به رکوع او سجده په داسې حال په اشاره کوي چې د سجدې اشاره به د رکوع له اشارې ښکته ټیټه وي، خو د سجدې لپاره دې څه شی نه پورته کوي چې هلته ورباندې سجده وکړي.

۳- که چېرې څوک په ناسته هم قادر نه و، دا سړی به ستونی ستغ په داسې حال کې څملي چې پښې به یې د قبلې لور ته وي، د سر لاندې به یې د پورته کولو په خاطر بالښت ایښی وي، مخ په قبلې به ملاست، رکوع او سجده به په اشاره باندې ترسره کوي.

۴- کله چې کوم ناروغ په دی قادر نه وي چې د سر په اشاره باندې لمونځ وکړي، له ده څخه لمونځ وروسته کېږي، د سترګو او وریځو په اشارې سره لمونځ کول ورته روا نه دی.

۵- هغه بنده چې په خپل ژوند کې د سر په اشاره باندې په لمونځ کولو باندې قادر نه ؤ او مړ شو، په ده باندې ددې لمونځونو د کفارې وصیت لازم نه دی، اګر که ډېر لږ هم وي.

۲- د مسافر لمونځ:

څرنګه چې سفر ستونزې لري نو ددې لپاره ورته ځانګړي احکام خاص شوي چې په لاندې ډول دي:

۱- د روژې په مبارکه میاشت کې مسافر ته روژه خوړل روا دی.

۲- مسافر ته د سفر په خاطر په اغوستل شویو موزو باندی درې ورځې او شپې مسحه کول روا دي.

۳- په مسافر باندې د جمعې او اخترونو لمونځونه او قرباني نه شته.

۴- مسافر په سفر کې څلور رکعتي فرض لمونځونو کې قصر کوي او دوه رکعته کوي. همدا راز د لمونځ وروسته کول هم ورته روا دي په هغه صورت کې چې د غلو او شوکمارو څخه وېره ولري.

۳- قصر:

د څلور رکعتیزو لمونځونو نیمایي کول او پر ځای یې دوه رکعته کول قصر بلل کېږي، بناءً د سهار او مابنام لمانځه کې قصر نه کېږي.

۴- د قصر حکم: قصر په سفر کې (عزیمت) دی.

۵- د قصر شرطونه: فقهاء کرامو د قصر لپاره لاندې شرطونه ایښي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. د سفر اندازه او لیاره به په عادي تګ سره درې ورځې او شپې وي. (۱)
۲. سفر د مسافر د خپل کلي یا قریې څخه د وتلو نه حسابېږي، یعنې کله چې مسافر د خپلې علاقې څخه بیرون شو مسافر بلل کېږي.
۳. د سفر نیت به کوي.
۴. باید کوم سفر چې نیت یې لري له درې ورځو څخه کم نه وي.

۲. **د سفر په هکله مسئلې**:

۱- یو سړی له خپل اصلي ټاټوبي څخه هغه چې پکې زېږېدلی او هستوګنه کوله؛ ولاړ او بل ځای کې یې هستوګنه غوره کړه، د ځینو اړتیاوو له امله د څه وخت لپاره خپل ټاټوبي ته راغی، دا سړی به په خپل اصلي ټاټوبي کې قصر کوي، په دې شرط چې د دواړو تر منځ فاصله درې ورځې او یا له دې څخه زیاته وي.

۲- که له یو چا څخه په سفر کې لمونځونه قضاء شول او بیا کور ته راستون شو د سفر د لمانځه قضایي به دوه رکعته راوړي، او که چېرې په کور کې ترې قضاء شوي وي، او قضاء یې په سفر کې راوړي هم هغه څلور رکعته به پوره کوي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:
أ- د سفر ځانګړي احکام څو دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟
ب- قصر څه ته وایي، او حکم یې څه دی؟
ج- قصر څو شرطونه لري په لنډ ډول یې بیان کړئ؟
۲- لاندې صحیح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:
أ- د سفر اندازه به په عادي تګ سره درې ورځې ده. ( )
ب- که له یو چاڅخه په سفر کې لمونځونه قضا شول په کور کې به یې پوره اداءکوي. ( )
ج- په مسافر باندې د جمعې، اخترونو لمونځونه او قرباني نشته. ( )
د- کله چې ناروغ ته درېدل ناشوني شول بیا به لمونځ په ناسته کوي. ( )

کورنۍ دنده

پورتنیو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

(۱) بعضی معاصرو علماو د شرعی سفر اندازه تقریباً ۸۹ کیلومتره تعیین کړې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیرت النبي ارزښت

الله تعالی فرمایي: لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ د الاحزاب سورت،۲۱ آیت.

ژباړه: (په حقیقت کې ستاسو لپاره د الله په رسول کې یوه خورا غوره نمونه ده)

الله تعالی پدې مبارک آیت کې مونږ ته د پیغمبرﷺ په پیروۍ او اطاعت امر کړی دی، لدې امله لازمه ده چې د نبي کریمﷺ سیرت زده کړو تر څو وکولای شو هغه پسې اقتداء اوډ هغه لاره تعقیب کړو ، د سنتو او طریقو پلټنه یې وکړو او په لارښوونو یې عمل وکړو. نو د اسلام په پوهیدو او پیژندو کې د سیرت څه اهمیت دی؟ د سیرت مفهوم او ځانګړتیاوې کومې دي؟ او د سیرت د تدریس موخې څه دي؟

د سیرت تعریف:

په لغت کې: د سنت، طریقې او تګلارې په معنی راغلی دی.

په اصطلاح کې: سیرت د یوه شخص د ژوند حالاتو، تاریخ او هغه پورې اړوندو موضوعاتو ته ویل کیږي.

کله چې سیرت مطلق ذکر شي نو د حضرت محمدﷺ سیرت ور څخه مراد وي.

فعالیت

- د سیرت علم د کوم علم سره زیات ورته والی لري؟ د حدیثو دعلم سره، د تاریخ د علم سره، او که د کوم بل علم سره؟

هغه عمده موضوعات چې په سیرت کې څیړل کیږي عبارت دي له:

دپیغمبرﷺ د میلاد له مهال څخه دنبوت مقدماتي نښې او نښانې ، د حضرت محمدﷺ

وړوکتوب، رشد، ځواني، په مختلفو حالاتو کې دالله (ج) ساتنه دخپل پيغمبرنه ، پيغمبرﷺ باندې دوحې دنازليدلو وخت،پټ او ښکاره دعوت ،دقريشو له خوا د مسلمانانو ډول ډول ربړوني ،دمسلمانانو هجرت حبشې ته،د مکې مکرمې څخه بهر داسلام دمقدس دين خپريدل، ديثرب (مدينې منورې) دخلکو سره تړون، يثرب (مدينې منورې) ته هجرت، په مدينه منوره کې داسلامي ټولنې جوړول ،قبائلو او ګاونډيانو سره تړونونه، دمسلمانانو پر ضد د مشرکانو او يهودو توطئې اودسيسې، دهغوی په وړاندې دمسلمانانو دفاع او د پيغمبر اکرمﷺغزاګاني،ګاونډيو حاکمانوته ددعوت دپيغامونو ليږل،دجزيرة العرب مختلفوسيمو ته د اسلام رسيدل،د پيغمبرﷺ سفرونه، د هغهﷺ ځلانده صفات،او له نيمګړې دنيا څخه دهغه رحلت.

د سيرت النبي ځانګړتياوې

نبوي سيرت ډېرې ځانګړتياوې لري چې ځينې يې دا دي :

۱ - د نبي کريمﷺ سيرت د نورو انبياؤدسيرت په پرتله تر ټولو صحيح ترين سيرت دی، ځکه چې دغه سيرت د متصلو رواياتو، پيژندل شوو او موثوقو شخصياتو له لارې نقل شوی دی، تردې چې دثبت او تدوين مرحلې ته رسيدلی دی.

د سيرت تدوين په(۱۰۱هجري) کال کې د عمر بن عبد العزيز د خلافت په دورکې پيل شو،نو ځکه د سيرت علماء په ډېرې آسانۍ سره کولای شي د پيغمبر اکرم (ص) صحيح سيرت له ناسمو اقوالو او ضعيفو کيسو څخه جلا کړي.

۲ – دسيرت لار ښوونې هر اړخيزې او دژوند ټولو حالاتوته شاملې دي،چې د هر چا لپاره په هر وخت اوشيبه کې د ژوند غوره نمونه دي.

۳ – د پيغمبرﷺ سيرت روښانه سيرت د ی چې د هغه د ژوند د حالاتو پړاوونه په ځرګند ډول بيانوي: چې د پيغمبرﷺ د پلار عبد الله او مور بي بي آمنه بنت وهب د واده له وخت څخه پيل ، اود پيغمبرﷺ پيداينښت، بعثت، د دعوت پړاوونه، غزاګانې او د پيغمبرﷺ وفات په ځرګند ډول بيانوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

د سیرت النبي د زده کړې ارزښت

۱ - د نبي کریم ﷺ سپیڅلی سیرت له فضایلو، نیکواخلاقو، نصیحتونو او عبرتونو څخه ډک دی چې انسان د خیر په لور هڅوی.

۲- د پیغمبر ﷺ دسیرت زده کړه دا روښانه کوي چې د اسلام سپیڅلی دین د صبر،زغم، فکر ، عقل، حکمت،اوبشریت ته د ښیګڼو اوګټو رسولو دین دی.

۳- د پیغمبر ﷺ سیرت مصلحینو اوداعیانوته دټولنې د اصلاح بلنه او لارښوونه کوي.

۴- د پیغمبر ﷺ سیرت داسلام دسپیڅلي دین لوړمقام او برتري د جاهلیت دزمانې دناوړودودونو،بې عدالتیو او ظالمانه رسمونو په پرتله مونږ ته را په ګوته کوی.

۵- د نبوي سیرت لوستل او د پیغمبر ﷺ او اصحابوکرامو له زیارونو اوتکلیفونو(چې د اسلام ددین لپاره یې ګاللي) خبریدل، د انسان صبر، زغم او حوصله زیاتوي.

۶- دسیرت دزده کړې له برکته کولی شو ددین په ډېرومقاصدوپوه شو،اود قرآن کریم د زیاتوآیاتو په تفسیر او شان نزول خبر شو.

۷- نبوي سیرت داسلامي امت د وحدت څرګندونه کوي او دا را په ګوته کوي چې اسلام څرنګه وکولی شودمختلفو ، یوبل دښمنو اوخپرو قومونو، ملتونو او قبائلو څخه یو واحد، قوي عزتمند او یو موټی ملت جوړ کړي، او ټول سره ورونه کړي، او د دوی مشران چې د تقوی، اخلاص او الهي وېرې څخه برخمن وو، د خپلوکشرانو او اتباعو په زړونو کې تر ټولوګران او عزتمند کړي.

۸- دسیرت لوستل اوتدریس مسلمان ته د اسلامي فرهنګ او پوهې دیوې مهمې برخې دغنامندۍ او بډاینې لامل ګرځي . چې عقائدو،احکامواو اخلاقو ته هم شاملیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱ - نبوي سيرت په لغت او اصطلاح کې تعريف کړئ.

۲- د نبوي سيرت درې ځانګړتياوې څرګندې کړئ.

۳- د نبوي سيرت د زده کړې ارزښت د مسلمانانو د ژوندانه په مختلفو اړخونو کې څرګند کړئ.

کورنۍ دنده

ددې لوست دمطالبو خلاصه ديوې لنډې مقالې په لړکې په خپلوالفاظو وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درویشتم لوست

نبوي سيرت او تاريخ

د تاريخ تعريف:

تاريخ په لغت کې ديوې پيښې دوخت اوزمان تعيين ته وايي.

په اصطلاح کې: د تيرو وختونو دمهمو پيښو او واقعاتو دوخت او زماني ټاکل دي، لکه: دمهمو شخصيتونو،ډلو،دهغوی دژوند اومړګ دحالاتو، تمدنونو، ښارونو، دودونو، رواجونو، عاداتو، کړنو، صنعتونواوانسابو څخه بحث کوي.

سيرت د تاريخ اساس او بنسټ دی:

دپيغمبر ﷺ سيرت دتاريخ اساس او بنسټ دی چې مسلمانان پرې وياړي،ځکه لومړنی تاريخي پيښې چې مسلمانانو ليکلي دي، هغه دسيرت پيښې وې، بيا د وروستنيو حوادثو تدوين تر نن ورځې پورې د هماغه سيرت لړۍ ده.

د سيرت او تاريخ د سند د نقلولوطريقه:

د روايت په سلسله دتاريخي پيښو نقلول، اوصحيح روايتونه له غلطورواياتونو څخه جلا کول دا يوازې د عربو او مسلمانانو ځا نګړتيا وه چې نور ورځنې بې برخې و، ځکه چې مسلمانانو دسيرت ليکنه خپله ديني وجيبه ګڼله، دوی زيار باسه تر څو په رواياتو کې کوم شک او شبه پاتې نشي،او سيرت له هرډول درواغو څخه پاک وي، دغه ټګلاره لومړۍ د حديثو او سيرت په ليکنه کې رامنځته شوه، اوبيا دتاريخ په ليکنه کې ورڅخه کار واخيستل شو، اودتاريخ پورې اړوندوحقائقود تمييزلپاره معيار وټاکل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- د سیرت او د تاریخ دعلم تفاوتونه واضح کړئ.

د نبوي سیرت مصادر:

مونږ کولای شو د نبوي سیرت مصادر په لاندې ډول خلاصه کړو:

۱ - قرآن کریم : د نبوي سیرت یوه پراخه برخه په قرانکریم کې په اجمالي توګه ذکر شوی ده.

۲ - نبوي سنت: دنبوي سیرت زیاته برخه د احادیثو په کتابونو کې ذکر شوې ده، د احادیثو کتابونه عبارت دي له: کتب الصحاح، سنن، مسانید، مستدرکات، معاجم، او د سننو د کتابونو له قاموسونو څخه.

۳ - د محمدي صفاتو (شمایلو) کتابونه:

د محمدي شمایلو کتابونه هغه کتابونه دي چې مؤلفینو یې د نبي کریم ﷺ اخلاقو، عاداتو، فضایلو اوسلوکو ته ځانګړې توجه کړې وي.

۴ - د نبوي دلایلو کتابونه (محمدي معجزې):

په دغو کتابونو کې د پیغمبر ﷺ معجزې، اود نبوت دلائل ذکر شوي دي.

۵ - د محمدي خصائصو کتابونه :

دغه کتابونه د پیغمبر ﷺ او د هغه د امت د خصائصو او ځانګړتیاوو په هکله بحث کوي.

۶ - د غزاګانو کتابونه:

دغه کتابونه د اسلام په اول کې دمسلمانانو د دښمنانو د سازشونو ، دسیسو، د مسلمانانو د دفاع ، او د پیغمبر ﷺ دغزواتو څخه بحث کوي .

۷_ د سیرت ځانګړي کتابونه:

دغه کتابونه د سیرت دعلم پورې د اړوندو موضوعاتو څخه بحث کوي.

د سیرت د لیکنې پیل او د سیرت مشهور کتابونه:

۱- د صحابه و دوره: د سیرت تدوین په ابتدایي بڼه د(۵۰-۲۰)هجري کلونو څخه پیل شو، چې حضرت عبد الله بن عباس رضي الله عنه به خپلو شاګردانو ته د پیغمبر ﷺ دنسب ، او دهغه دغز اګانو په هکله معلومات ورکول او هغوی به

ليکل،همدا راز عبد الله بن عمرو بن العاص اوبراءبن عازب رضي الله عنهما به هم خپلو شاگردانو ته دسيرت دعلم تدريس کاوه.

۲- د تابعينو دوره: دسيرت تاليف دتابعينو په زمانه کې پيل شو،عروه بن زبير بن عوام د رسول الله (ص) دغزاگانو کتاب وليکه.

د پيغمبر (ص) په سيرت او غزواتو کې تر ټولو مهم کتاب چې د تابعينو په زمانه کې وليکل شو هغه د أبان بن عثمان (رح) کتاب ؤ چې ليکل يې د(۸۳) هجري ځخه دمخه بشپړ شو.

د هغه ځخه وروسته په دويمه درجه کې د وهب بن منبه چې په (۱۱۰) هجري کې وفات شوی، او د موسی بن عقبه چې په (۱۴۱)هجري کې وفات شوی د سيرت کتابونه دي.

دغو کسانود صحابه کرامو په زمانه کې ژوند کاوه او د هغوی ځخه يې زده کړه کړې وه.

۳- د اتباع تابعينو دوره:په دغه دوره کې چې کوم کتابونه ليکل شوي دي په لاندې ډول دي:

«السير والمغازي» دمحمد بن اسحاق (المتوفی ۱۵۱هـ) ليکنه، او«السيرة النبوية» د ابن هشام (المتوفی ۲۱۳ هـ) ليکنه ، دې دواړو مؤلفانو دتابعينو ځخه زده کړې کړې وې.

همدارنګه(الموطأ) دامام مالک (رح) (المتوفی ۱۷۹ هـ)ليکنه،دا د احاديثو کتاب دی خو زياته برخه احاديث يې دپيغمبر (ص) په سيرت او اوصافو پورې اړه لري. (صحيح البخاري) د محمد بن اسماعيل البخاري (رح) (المتوفی۲۵٦ هـ) ليکنه، او(صحيح مسلم) دامام مسلم (رح)(المتوفی ۲۶۱هـ) ليکنه، په دغو کتابونو کې د احاديثوډېره برخه دپيغمبر (ص) دنبوت ځخه مخکې او وروسته، د ژوند حالات ،د هغه خصائص،فضائل، غزوات، او د يارانو مناقب او فضيلتونه بيانوي.

وروسته بيا نور کتابونه هم وليکل شول چې ځيني يې دا دي:

۱- عبد الملک بن هشام د محمد بن اسحاق کتاب (السير والمغازي) مختصر کړ، بيا د دغه (مختصر) لپاره، امام ابو القاسم عبد الرحمان اندلسي د (الروض الانف) په نوم شرحه وليکله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- محمد بن سعد چې د واقدي شاګرد و د(الطبقات الکبری) کتاب په اتو جلدونو کې ولیکه چې لومړی اودویم جلد یې یواځې د پیغمبر ﷺ د سیرت او غزواتو د بحث لپاره ځانګړی شوی دی.

په اوسني عصرکې د سیرت په مختلفو اړخونو کې ډیرکتابونه تألیف اوتدقیق شوي دي چې ځینې یې لاندې ذکرشوي دي:

- سیرة النبي: دامام ابن کثیر لیکنه.
- سیرة النبي: دعلامه شبلي نعماني لیکنه.
- الرحیق المختوم: دمبارکپوري لیکنه.
- فقه السیرة:د محمد الغزالي لیکنه.
- نبي الرحمة:د محمد بن مسعد یاقوت لیکنه.
_تهذیب سیرة النبي(ابن هشام)د عبد السلام هارون لیکنه. (۱)

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. د نبوي سیرت تاثیر د تاریخ په تدوین کې بیان کړئ.

۲.د سیرت النبي ﷺ تدوین په مستقله توګه څه وخت پیل شو؟ او د دوو کتابونو نومونه واخلئ چې په مستقیمه توګه د نبوي سیرت په هکله تالیف شوي وي.

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

---

(۱) د (سیرت د لیکنې پیل او د سیرت د مشهوروکتابونو) بحث، اضافي معلومات دي، او په امتحان کې شامل نه دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام څخه وړاندې د جزیرة العرب حالت
الف - (د بتانو د عبادت پیل)

د شپږمې پیړۍ په دویمې نمايي کې د جزیرة العرب حالت

- په عربي جزیره کې حاکم دین کوم ؤ؟
- د بتانو عبادت څرنګه شروع شو؟
- بتان له کومه ځايه څخه عربي جزیرې ته راوړل شول؟

د دین تعریف:

دین په لغت کې: د شریعت، قانون، مذهب، ملت، لارې، جزا او حساب په معنا راغلی دی.

په اصطلاح کې: د انسانانو د ژوند هغه نظام دی چې اعتقادي، فکري، اخلاقي او عملي اړخونه یې په بر کې نیسي.

د اسلام څخه دمخه د عربانودين:

له هغه وخته چې په مکه مکرمه کې د ابراهيم عليه السلام ځوځات (نسل) ميشت شول، اوبيا د عربي جزيرې په نورو سيموکې خپاره شول، نو عربان د ابراهيمي دين پيروان وو. د يو الله بنده ګي بې کوله ،خو د يوې اوږدې مودې دتيريدو وروسته هغوی هغه څه چې بې زده کړي و هغه بې هير کړل، او پرته له ځينو ديني شعائرو څخه نور هيڅ شی هم په هغوی کې پاتې نه و.

د بتانو دعبادت پيل:

د لومړي ځل لپاره د نوح عليه السلام په زمانه کې د بتانو عبادت پيل شو. د نوح عليه السلام د قوم څخه پنځه تنه د (ود، سواع، يغوث ، يعوق او نسر) په نامه نيک، ښه او عبادت کوونکي خلک وو، د هغوې مرګ د خلکو د وېرې غم او خپګان لامل وګرځيد، يوه سړي دوی ته وويل: آيا ددوی څيرې ستاسو لپاره د لرګي څخه جوړې کړم، چې د هغو په ليدو سره تاسوته آرامي حاصله شي؟ دوی وويل : هو ! که کولای شې دا کار وکړه .

نو څيرې بې د هغوی د ژوندانه د حالت په شان د خلکو لپاره جوړې کړې د هرې کورنۍ چې به کومه څيره خوښيده هماغه به بې وړه او په خپلو کورونو کې بې کيښنوده، هغې ته به بې کتل او څه اندازه غمونه او انديښنې به بې کميدلې، وخت په همدې توګه تيريده، دويمه او دريمه پيړۍ يو په بل پسې تيرې شوې خو ټولو خلکو به د هغو څيرو سره د لومړنۍ پيړۍ په شان کړنه کوله تر څو څلورمه پيړۍ را ورسيده، خلکو وويل: که چيرې مونږ ددغو نيکو او صالحو اشخاصو د څيرو عبادت وکړو نو دا به الله ته زمونږ د نږدېوالي لامل و ګرځي او دوی به د الله په وړاندې زمونږ شفاعت وکړي، بناء ددغو مجسمو، اوشکلونو عبادت بې پيل کړ،اوراتلونکو نسلونو هم دې کار ته دوام ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عربو پر ځمکه دبتانو د عبادت پيل:

پيغمبر ﷺ د الله جل جلاله د لوري د اسې خلکو ته وليږل شو چې هغوی د جاهليت په تورو تيارو کې ژوند تيراوه او دغه تياره دهغوی د ژوندانه په هره برخه حاکمه وه.

له دې څخه مخکې ټول عرب د ابراهيم (عليه السلام) دسپيڅلي دين پيروان و و.

يو کس چې عمرو بن لحی نوميده ،او دبني خزاعه د قبيلې مشرو، هغه يوه ورځ شام ته سفر وکړ، ګوري چې د شام خلک د بتانو عبادت کوي، داکار يې ډير خوښ شو، له شام څخه يې يو بت چې (هبل) نوميده له ځانه سره مکې ته راوړ،اود کعبې شريفې په منځ کې يې کيښود. دمکې خلک يې ددغه بت بندګۍ ته راوبلل دمکې خلکو دده بلنه ومنله ،اودبتانو عبادت يې پيل کړ، لږه موده وروسته د ټول حجاز اوسيدونکو د مکې دخلکو لاره ونيوله.

د حجاز دخلکو دپخوانيو بتانو له جملې څخه (لات،منات اوعزا) وو،چې په مختلفو سيمو کې يې شتون درلود. له دې وروسته بت پرستي او د الله جل جلا له سره شريک نيول په ټول حجاز کې خپور شو، په هر کلي او بيا په هر کور کې د بتانو عبادت پيل شو، مسجد الحرام يې له بتانو څخه ډک کړ، په دې توګه بت پرستي د جاهليت ددين يو مظهر وګرځيد.

د بت پرستۍ مراسم:

د بت پرستۍ مراسم دا رنګه وو:

خلکو به د بتانو عبادت کاوه، هغوی ته به يې پناه وړه ، په ستونزو کې به يې بتانو ته فرياد او زارۍ کولې، خپل ضرورتونه او اړتياوې به يې له بتانو غوښتلې، داسې عقيده يې در لوده چې بتان د الله په وړاندې زمونږ سپارښتنه کوي، د هغو په شا اوخوا به يې طوافونه کول، هغو ته به يې سجدې کولې، او د بتانو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دهغو په نامه به یې قرباني کولې.
خپل هر شی (خیر او شر) به یې په غشو معلومول، د کاهنانو، منجمانو او غیب ویونکو په خبرو یې باور درلود، فال اچونه په هغوکې مروجه وه.
دا دین- چې پر شرک، بت پرستۍ، وهمیاتو او خرافاتو ولاړ و، د ډیرو عربانو دین و.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. دین په لغت او اصطلاح کې څه ته وایي؟ تعریف یې کړئ.
۲. د کعبې شریفې په چاپېریال کې خلکو څه وخت د بتانو عبادت پیل کړ؟
۳. مشرکان په بت پرستۍ کې د یو شمیر مراسمو پابند وو ځینې له هغو څخه شرحه کړئ.

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په مختصر ډول د یوې مقالې په ترڅ کې په خپله ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام څخه د مخه د عربو حالت
ب-(ديني، اخلاقي، ټولنيز او سياسي حالت)

د اسلام د ځلانده لمر د څرک وهلو نه وړاندې عربو څرنګه اخلاق درلودل؟ او د هغوی ټولنيز او سياسي حالت څرنګه وو؟

ديني حالت:

کله چې د اسلام سپېڅلی دين څرګند شو، عربانو چې د ابراهيم (ع) ددين د پيروۍ دعوا يې درلوده دهغه دشريعت د اوامرو او نواهيو څخه ډېر لرې پاتې وو، د ګڼ شمير بتانو عبادت يې کاوه اود ابراهيمي دين ټول اخلاقي مکارم يې پرېښې و.

له همدې امله د وخت په تيريدو سره په دوی کې ناوړو تقليدونو او دودونو وده وکړه،چې په پايله کې بت پرستي منځ ته راغله، دغو کارونو د دوی په ديني، ټولنيز او سياسي ژوند باندې د پام وړ اغيزې وکړې.

اخلاقي او ټولنيز حالت:

پرته له شکه د عربو د جاهليت په دور کې داسې ناوړه، ټيټ‌او ناکاره اخلاقو شتون درلود چې سليم عقل نشو منلی او بيداره وجدان نشو قبلولی، خو ددې تر څنګ د دوی په منځ کې ځينې ستايل شوي اخلاق او غوره عادتونه هم و چې د عربو مشرانو او شاعرانو به پرې وياړ کاوه لکه: سخاوت، ځوانمردي،په وعدو وفا،ميړانه ،عزت النفس اوداسې نور.

عربي ټولنه په بيلا بيلو طبقو ويشل شوې وه چې دهرې طبقې ژوند به د بلې طبقې له ژوند سره توپير درلود.

نارينه به د کورنۍ مشر، او دپوره واک خاوند و، د سړي او ښځې اړيکه د واده د مراسمو په ترځ کې د ښځې د اولياؤ د نظر لاندې سرته رسيده، خوپه ځينوطبقاتوکې به د سړو او ښځو ترمنځ ډول، ډول ناروا اړيکو شتون درلود چې مونږهغې ته د بدکارۍ، فساد او بې پتۍ پرته بل تعبيرنه شوورکولی. دجاهليت په زمانه کې به د ډېرو ښځو لرل د يوه کس لپاره په ميراني، وياړاونيکۍ دلالت کاوه، د پلرونو ښځې(ميرې) به يې له طلاقيدو يا د پلار له مړينې څخه وروسته زامنوپه نکاح کولې.

پلرونو به د خپلو اولادونو سره جلا، جلا چلند درلود، ځينو به ويل: زامن زموږ د ځيگر ټوټې دې چې د ځمکې په سر گرځي، او ځينو به خپلې لورگانې د ننگ، عار، فقر او لوږې له امله ژوندۍ خښولې، د زوی په زيږيدلو به خوشحاله کيدل،اود لوڼو په زيږيدنه به خورا زيات خپه کيدل او د ډېر غم او قهر له کبله به يې د مخونو رنگونه توريدل، د خلکو څخه به پټيدل ،کواکې چې په کور کې ورته کوم لوی غم پيښ شوی دی. خرافات ددوی ترمنځ دومره اوج ته رسيدلي وو چې کله ناکله به يې خپل مقصد ته د رسيدو په موخه زامن نذر او قرباني کول اوخلکو به د ښاريو په خير ژوند کاوه.

ښځې به يې د خرڅلاو لپاره بازار ته وړاندې کولې او کله به هم ورسره د کاڼو، لرگيو او نورو جماداتو په څير معامله کيده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاسي حالت:

د اسلام د ظهور په وخت کې د عربي جزیرې حاکمان په دوه ډوله وو:

۱ – تاجداره پاچاهان : چې دا ډول حاکمان په حقیقت کې دخپلواکۍ او بشپړې آزادۍ څخه برخمن وو.

۲ – د قبایلو او پرګنو مشران : ددغو مشرانو حاکمیت او امتیاز د تاجدارو پاچا هانو په څیر و، ډیرو بې بشپړه آزادي درلوده خو ځینو نورو یې د تاجدارو پاچاهانو پیروي کوله.

هغوخلکوبه د قبیلو مشري په غاړه اخیسته چې دنورو په پرتله به یې ډیره پانګه او طاقت درلود.

قبیله د یوه واړه حکومت په څیر وه چې دقومي یووالي، متقابلې ګټې او د خپلې خاورې د ساتنې او د دښمن د ځپلو پر بنسټ تشکیلیده.

د حجاز حکومت د ټولو عربانولپاره د احترام وړ و، هغه یې د دیني مرکز لاربښود، ساتونکی او خادم ګڼلو، د اوسني پارلمان په څیرد ادارو او تشکیلاتو خاوند و، خو دا حکومت ډیرکمزوری او ناتوانه وه.

اقتصادي حالت:

اقتصادي حالت د ټولنیز او امنیتي حالت تابع وي، دا قضیه هغه وخت په سمه توګه روښانه کیږي چې دهغوی د ژوندانه بڼې اوحالت ته نظر وکړو، تجارت چې د ژوندانه د اړتیاو د پوره کولو تر ټولو لویه وسیله ده یوازې د سولې او امن په سیوري کې وده کولی شي؛ چې سوله او امن په جزیرة العرب کې یوازې د حرامو په میاشتو (اشهر الحرم) کې شتون درلود، او د عربو مشهور بازارونه به په همدې میاشتو کې ګرمیدل.

دځارویو ساتنه په جزیرة العرب کې رواج درلود، په ځینو سیمو کې به کرهڼه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

زراعت هم ترسترګو کیده، د عربوډیرې ښځې به په ورېو وریشلو اخته وې خو دا ټول شیان به په جګړه کې له منځه تلل، بې وزلې ، لوږه او بربنډتوب د ټولنې په ټولو برخو څرګند وو.

دښمني، د قوم او قبیلې پلوې کول ددوی په منځ کې عامه وه،خلک په ډلواوګروپونو ویشل شوي وه او هرې ډلې به یوازې د خپلې قبیلې او خپل ټولې لپاره کار کاوه.

د شخړې او جګړې پر مهال به هیڅا هم دا لټه نه کوله چې حق د کومې ډلې سره دی، بلکه د هغوی کوښښ به دا وو چې څرنګه بل لوری زیانمن، ناتوانه او کمزوری کړي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یاګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقه تکرار کړي

ارزونه

۱- د جاهلیت په زمانه کې دعربودیني اواخلاقي حالت بیان کړئ .

۲- د جاهلیت په زمانه کې دعربوسیاسي او اقتصادي حالت بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ ویشتم لوست

د پیغمبر اکرم صلی الله علیه وسلم نسب

د نبي کريم (ص)د نسب سلسله چيرته رسيږي؟ او نبوي کورنۍ کومه ده؟

د پيغمبر اکرم (ص)نسب:

نوم يې محمد بن عبد الله بن عبدالمطلب بن هاشم قريشي دی،چې د نسب سلسله يې عدنان او د هغه څخه پورته اسماعيل بن ابراهيم عليهما السلام ته رسيږي .

نبوي کورنۍ:

نبوي کورنۍ په هاشمي کورنۍ مشهوره ده چې نسبت يې د نبي آکرم (ص)نيکه هاشم بن عبد مناف ته کيږي ،لدې امله بايد د هاشم او له هغه څخه وروسته امورو او حالاتو ته يوه کتنه وکړو.

هاشم:

هاشم چې نوم يې عمرو و، هغه د بني عبد مناف د ځوځات نه يوازنی کس و چې د الله د کور زايرينو ته يې اوبه ورکولې او د هغوی خدمت يې په غاړه درلود، بدای شخص و او د خلکو په منځ کې د زيات شرافت او عزت څخه برخمن و.

عبدالمطلب:

عبد المطلب به د هاشم په څير دا الله (ج) دکور ميلمنو ته اوبه ورکولې،او دهغوی خدمت به يې کاوه، اود خپل قوم په منځ کې داسي شرف، عزت او مرتبې ته ورسيده چې هيڅ يو له نيکونو څخه يې دې مقام ته نه و رسيدلی.

د عبدالمطلب په زمانه کې د کعبې شريفې په هکله دوه مهمې پيښې واقع شوې:

– د زمزم د څاه کيندل.

– د فيل واقعه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - د زمزم د څاه د کیندلو لنډه کیسه:

د زمزم د کوهي داخلي نقطه

عبدالمطلب ته په خوب کې د زمزم د څاه ځای ور په ګوته شو، بیا یې د څاه په کیندلو پیل وکړ، په څاه کې یې قیمتي شیان لکه تورې، زغرې او دوه د سرو زرو هوسۍ او موندلې چې (جرهمیانو) د خپلو وتلو په وخت هلته خښې کړې وې. د تورو څخه یې کعبې ته دروازه جوړه کړه او دواړه د سرو زرو هوسۍ یې په دروازه کې کېښودلې او حاجیانو ته یې دزم زم داوبو ورکول پیل کړ.

کله چې د زمزم څاه ښکاره شوه نو قریشو د عبدالمطلب سره جنجال او منازعه پیل کړه، هغه ته یې وویل: مونږ ته هم په هغې کې برخه راکړه.

عبدالمطلب وویل: زه داسې کار نه کوم.

د قریشو سره د همدې منازعې په پایله کې عبدالمطلب پر خپل ځان نذر کېښود، چې که چیرې الله (ج) ده ته لس زامن ورکړل، او په هغه څه کې بریا ته ورسیږي چې د قریشو سره په کې ښکیل دی نود خپلو زامنو څخه به یو تن په کعبه کې قرباني کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقه تکرار کړي

د فیل د پېښې لنډیز:

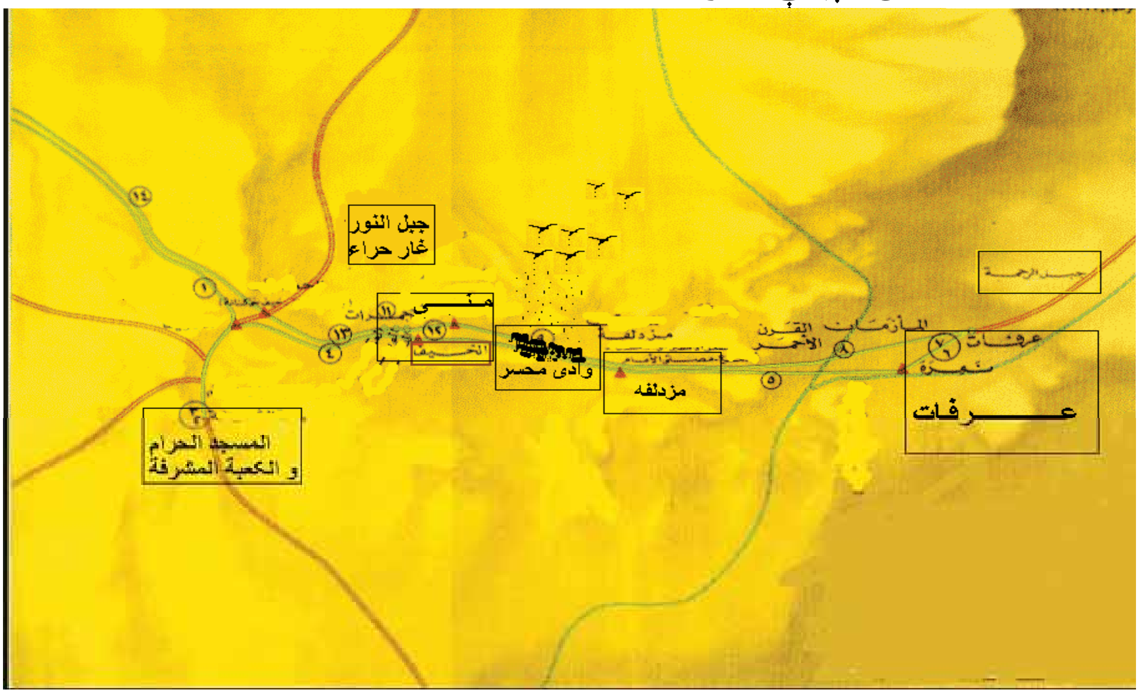

کله چې (حبشي ابرهه) چې په یمن کې د حبشي د پاچا والي و، په کعبه شریفه کې د عربو د زیارت کول او راټولیدل ولیدل نو لوی معبد یې د (صنعا) په ښار کې جوړ کړ، او غوښتل یې چې خلک د مکې په ځای هلته ولاړ شي، او د شپیته زریز لښکر سره د مکې په لوري روان شو، تر څو کعبه ورانه کړي،او د ځان لپاره یې لوی فیل غوره کړ،اوخپل حرکت ته یې دوام ورکړ،کله چې لوی فیل د محسر وادئ ته (چې د منی او مزدلفې تر منځ پرته ده) ورسید، فیل یې خپله سینه پر ځمکه کېښوده او جګ نشو د کعبې په لوري له ورتګ څخه یې ډډه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالمطلب د ابرهه په وړاندې:

عبدالمطلب د څو زامنو سره د ابرهه د پوځیانو د مرکز په لورې حرکت وکړ، کله چې د ابرهه دروازې ته ورسیدل ، ابرهه ته وویل شو، عبدالمطلب ستا د دروازې مخې ته راغلی دی.

هغه وویل: عبدالمطلب څوک دی؟

هغه ته وویل شو: هغه د قریشو مشر او دمکې دکاروان څښتن دی ، هغه خلکو ته په هواره ځمکه او هوایې مرغانو ته د غرونو په لوړو څوکو کې خواړه ورکوي.

ابرهه ورته د داخلیدو اجازه ورکړه.

بیا یې خپل ژباړونکي ته وویل: له هغه څخه پوښتنه وکړه چې څه اړتیا لري؟ ژباړونکې د حاجت پوښتنه وکړه.

هغه وویل: حاجت مې دا دی چې دوه سوه اوښان مو زما نیولي دي، هغه ماته بیرته راکړه.

ابرهه خپل ژباړونکي ته وویل: کله مې چې ته ولیدې په حیرت کې شوم خو کله مې چې ستا خبرې واوریدې نو ډیر بې اعتنا او بې پروا شوم. زه راغلی یم څو کعبه ونړوم، هغه کعبه چې ستا دین او ستا د پلرونو دین دی، ته ددوو سوو اوښانو په هکله زما سره خبرې کوې؟ او د کعبې په هکله هیڅ نه وایې؟

عبدالمطلب وویل: (**أنا ربُّ الإبلِ ، وللبیتِ ربٌ یَحْمِیه**) زه د اوښانو څښتن یم ،کعبه خپل څښتن لري ، هغه به یې ساتي.

ابرهه د عبدالمطلب د خبرو په ځواب کې وویل : هیڅوک نشي کولای چې زما د پرمختګ خنډ شي.

عبدالمطلب ورته وویل: نور دا ستا کار دی .

نو هغه دوه سوه اوښان یې چې نیولي وو عبدالمطلب ته واپس کړل.عبدالمطلب را ستون شو او قریش یې د کیسې څخه خبر کړل، بیا یې د کعبې د دروازې په کړۍ او پردو پورې خپل ځان په ډیر عجز ، ویرې او زارۍ و ځړاوه، عبدالمطلب او قریشو الله تعالی ته پناه یوړه او د هغه څخه د مرستې او ساتنې غوښتونکي شول. بیا د مکې څخه ووتل څو په درو، غارونو او د غرونو په څوکو کې پناه واخلي او په دې انتظار وو چې قادر او توانا خدای څه وخت د ظالمو سرکښانو تڅر تړولوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله به چې د ابرهه لښکر د سهیل ، شمال یا ختیځ په لورې روانیده نو فیل به په چابکۍ سره مخکې کیده او کله به یې چې د کعبې په لوري مخ کاوه فیل به په ګونډو کیده او خپله سینه به یې په ځمکې کښنوده، په همدې حالت کې وو چې الله تعالی پر هغوی باندې د وادي محسر په سیمه کې ډلی، ډلی مرغان را ولیږل او هغوی یې د سجیل په کاڼو وویشتل، په پایله کې هغوی د خوړل شوو وښو په څیر و ګرځیدل، الله تعالی ابرهه په داسې رنځ اخته کړ چې غړي یې بند بند جدا کېدل صنعا ته په لار کې و چې زړه یې وچاودید سینه یې څیرې شوه او هلاک شو.

دا واقعه د محرم په میاشت کې پنځه پنځوس ورځې مخکې د نبي کریم (ص)د زیږیدنې څخه منځ ته راغله.

فعالیت

- خوتنه زده کوونکي دې (دښوونکي) په مرسته دپورتنې لوست ځینې برخې دټولګیوالو په وړاندې تمثیل کړي

عبدالله د پیغمبر صلی الله علیه و سلم پلار:

د نبي کریم (ص) د پلار نوم عبدالله و، عبدالله د عبدالمطلب تر ټولو ښه زوی او دی هماغه ذبیح دی.

کله چې د عبدالمطلب زامن لسو تنو ته ورسیدل او پوه شو چې هغوې کولای شي د قریشو مخه ونیسي نو زامنو ته یې د خپل نذر خبره وکړه، او دوې فرمانبرداراي ښکاره کړه، نومونه یې په غشو ولیکل او هغه یې د هبل ساتونکي ته ورکړل څو په غشو فال ونیسي، غشی د عبدالله په نامه راووت. عبدالمطلب عبدالله او چاړه د ځان سره واخیستل، او د کعبې په لور یې منډه کړه تر څو عبدالله حلا ل کړي، قریشو او په ځانګړې توګه ابو طالب او ماماګانو یې د عبدالله د حلالولو مخ نیوی کاوه.

بیا یې غشی د عبدالله او سلو اوښانو تر منځ واچوه غشی د اوښانو په نامه راووت، عبدالمطلب سل اوښان د عبدالله په ځای حلال کړل.

د پیغمبر (ص) مور آمنه:

عبدالمطلب د خپل زوی عبدالله لپاره یوه نجلۍ د آمنې بنت وهب بن عبد مناف په نامه غوره کړه هغه په خپل وخت کې د مرتبې او نسب له حیثه د قریشو بهترینه نجلۍ وه، پلار يې د بني زهره د قبیلې سردار و، عبدالله په مکې کې د هغې سره واده وکړ.

بیا وروسته د تجارت په مقصد شام ته ولاړ، په لاره کې ناروغ شو، د ناروغتیا په حالت کې مدینې ته ورسید او هلته د ۲۵ کلنۍ په عمر وفات شو.

درسونه او عبرتونه:

۱ – د کعبې شریفې عظمت او لویې.

۲ –د بیت الله ،او قریشو به مقابل کې د ابر هه کینه، اوحسد.

۴ – پدې اړوند کلک او راسخه ایمان درلودل چې پاک الله (ج) دخپل کور دفاع او ساتنه په خپله کوي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. نبوي کورنۍ په هاشمي کورنۍ مشهوره ده ، هاشم څوک دی؟

۲. د الله د کور په هکله عبدالمطلب ته دوه مهمې واقعې پیښې شوې هغه څه وې؟ څرګندې یې کړئ.

۳. د نبي کریم (ص)پلار څه وخت وفات شو؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصر ډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړ کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نبي کریم (ص) پیدایښت

د نبي کریم ﷺ میلاد په ټول انساني تاریخ کې یوه لویه پیښه وه چې د تاریخ او بشري ژوند مجرا ته یې بدلون ورکړ.

نو د میلاد پیښه یې څنګه وه؟ او د ماشومتوب دوره یې څنګه تیره شوه؟

مولد النبي ﷺ:

پیغمبراکرم ﷺ د دوشنبې په سهار چې د ربیع الاول دولسمه وه د ابو طالب په کورکې د بني هاشم له ځوځا ته دنیا ته تشریف راوړ. دا میلاد د عام الفیل چې د(۵۷۱)م کال د اپریل د میاشتې له شلمې یا دوه ویشتمې نیټې سره برابره ده منځ ته راغی.

کله چې محمد ﷺ دنیا ته راغی، مور یې هغه خپل نیکه عبد المطلب ته ولیږه او همدا راز هغه ته یې د خپل لمسي د زیږیدنې په هکله زیری ورکړ، عبدالمطلب خوشحاله شو او لمسی یې د کعبې شریفې داخل ته یوړ، د الله تعالی شکر یې اداء کړ او هغه ته یې د محمد نوم غوره کړ په داسې حال کې چې دا سې نوم په عربو کې نا اشنا و، او هغه یې په اوومه ورځ سنت کړ.لومړنۍ ښځې چې محمد ﷺ ته د هغه د مور څخه وروسته شیدې ورکړې، ثویبه د ابولهب وینځه وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بني سعد په قبیله کې:

د عربو ښاریانو عادت در لود چې د خپلو ماشومانو لپاره به یې شیدې ورکوونکې ښځې(مرضعې) کتلې تر څو د هغوې ماشوم د ښار د بیماریو څخه لرې خپل ژوند تېرکړي، قوي جسمونه او اعصاب ولري او د عربي فصیحه ژبه په اصلی ټاټوبي کې په سمه توګه زده کړي.

عبدالمطلب هم د بني سعد بن بکر له قبیلې څخه یوه ښځه د حلیمه سعدیه په نامه د خپل ماشوم د شودو ورکولو لپاره غوره کړه.

د پیغمبر ﷺ رضاعي ورونه - حمزه بن عبد المطلب، عبد الله بن حارث، ابو سفیان بن حارث، او رضاعي خویندې یې - انیسه بنت الحارث او شیما بنت الحارث دي.

د مهرباني مور په غېږ کې:

حلیمې سعد یې د شیدو د مودې د پوره کیدو څخه وروسته محمد ﷺ خپلې مور ته وسپاره، تر شپږ کلنۍ پورې یې د خپلې مور په څنګ کې ژوند کاوه، نو آمنې بي بي هوډ وکړ چې د خپل میړه په یاد یثرب کې د هغه د قبر زیارت وکړي.

آمنه د خپل یتیم زوی محمد ﷺ، خادمه ام ایمن او پالونکي عبدالمطلب سره له مکې څخه روانه شوه او د پنځوسوو کیلو مترو فاصلې د وهلو وروسته یثرب ته ورسیده یوه میاشت یې هلته تیره کړه د بیرته را ستنیدو پر مهال آمنه ناروغه شوه او د لارې په اوږدو کې یې ناروغي سختیده چې بالآخره د (ابواء) په سیمه کې چې د مکې او مدینې تر منځ پرته وه وفات شوه اوهم هغلته دفن شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړه سواندي اوخواخوږي نيکه سره:

عبدالمطلب د محمدﷺ سره يو ځای مکې ته راستون شو، دعبد المطلب زړه سوی، مهرباني او شفقت پر خپل يتيم لمسي باندې ورځ په ورځ زياتېده ،ځکه په داسې ازمېښت کې ولويده چې دده تير پرهرونه يې بيا را تازه کړل، په محمدﷺ يې زړه سوی او نرمي دومره زياته شوه چې په هېڅ يو زوی يې دومره نه وه زياته شوې، هغه به ويل: په الله قسم چې د ده په وجود کې لويي او دبدبه نغښتې ده ، نو د هغه سره به په يوه فرش کيناسته، د هغه په سر به يې لاس راکاږه او د هغه هر کار د عبد المطلب د خوشحالۍ لامل گرځيده.

لنډه دا چې اته کاله يې د خپل ارزښتناک عمر تير کړل چې نيکه يې (عبدالمطلب) په مکه کې وفات شو او د وفات څخه مخکې يې ابو طالب چې د محمدﷺ تره و د خپل لمسي د سرپرستۍ او پالنې لپاره وگماره.

د خپل تره د سيوري لاندې:

ابو طالب د خپل وراره محمدﷺ حق لکه څنگه چې لازم و اداء کړ. پيغمبرﷺ يې دخپل زوي سره يو ځاي کړ هغه ته به يې ځانگړی درناوی او عزت ورکاوه او د تل لپاره يې ملاتړ و.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا گروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. پیغمبر ﷺ څه وخت پیدا شو؟

۲. د محمد ﷺ د مور د وفات پېښه شرحه کړئ.

۳. د رسول الله ﷺ د مور له مړینې وروسته د هغه نیکه د رسول الله ﷺ سره څرنګه کړنه کوله؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصر ډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړ کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد ﷺ د ځوانۍ په درشل کې

محمدﷺ د وړوکتوب دوران تیر کړ څو د بلوغ مرحلې ته ورسید په میړانه، امانت، صبر او استقامت کې بې سارى و، همیشه یې رښتیا ویل او له ناوړو کارونو څخه یې ځان ژغوره تر دې چې د خلکو په منځ کې په (امین) مشهور شو.

علي بن ابي طالب (رض) وایي:پیغمبرﷺ د ښه خوی ، نرم مزاج او ورین تندی خاوند و، هیڅ کله هم بدخویه، زړه سختی، بد ویونکی او عیب پلټونکی نه و... نو دده دوړوکتوب او د ځوانۍ پر مهال څه نښې ښکاره شوې چې ځینو یې د ده پر نبوت ګواهي ورکوله. نو دغه پېښې چې را منځ ته شوې کومې دي؟

بحیرا راهب:

کله چې پیغمبر (ص) دولس کلنۍ ته ورسید، کاکا یې ابو طالب هغه د تجارت په نیت له ځان سره شام ته بوتلو، تردې چې بصرې ته چې په شام کې د عربو یوه سیمه ګڼل کیده او د یونانیانو د سلطې لاندې وه ، ورسیدل. په دې ښار کې یو راهب د جرجیس په نامه چې په (بحیرا) مشهور ؤ ژوند کاوه، کله چې قافله ورسیده بحیرا ددې قافلې خواته ورغی او په پوښتنو او پلټنو یې پیل وکړ تر څو د پیغمبرﷺ حضورته ورغی او هغه یې له لاسه ونیوه او وه یې ویل: دا (کس) د عالمیانو سردار او د پروردګار رالیږل شوی پیغمبر دی، دا هغه څوک دی چې پاک الله به یې د عالمیانو د رحمت لپاره غوره کوي.

او بیا یې دوې ته ډېره درنه میلمستیا وکړه، ددوې اکرام او عزت یې وکړ، او له ابو طالب څخه یې وغوښتل چې هغه بیرته مکې ته بوځي او په راتلونکې کې یې هم د شام له راتګ څخه وساتي، هسې نه چې یونانیان او یهودیان ده ته تاوان ورسوي. ابو طالب د راهب خبره ومنله او دی یې د خپلو زامنو سره مکې ته ولیږه.

د فجار جګړه:

نبي کریمﷺ شل کلن و چې د عکاظ په بازار کې د قریشو چې بني کنانه هم ورسره ملګرې وه او د قیس عیلان د قبیلې تر منځ جګړه پیښه شوه، دا جګړه د فجار په نامه مشهوره ده.

ددې جګړې لامل داو چې دبني کنانه قبیلې د قیس دقبیلې څخه درې سړي ووژل ، سمدستي داخبره دعکاظ په بازار کې خپره شوه دواړه خواوې د جنګ لپاره راولاړې شوې

اویو د بل څخه بې د دیت غوښتنه کوله په دې جنګ کې د قریشو او بني کنانه سرمشري د حرب بن امیه په غاړه وه ، دجنګ په لومړۍ ورځ د قیس قبیله پر بني کنانه بر لاسې وه خو د ورځې په پای کې جګړه دقریشو په ګټه تمامه شوه.

د جګړې پر سهال د قریشو ځینو وګړو دواړه خواوې سولې ته را وبللې ، په دې توګه چې دواړه خواوې دې خپل مړي وشمیري ،هر لوري چې ډیر مړي درلودل د هغو دیت دې واخلي ، سوله په همدې توګه تر سره شوه، کومه دښمني او کرکه چې ددوی تر منځ وه له منځه ولاړه او دا جګړه د فجار په نامه لدې کبله ونومول شوه ځکه چې په دې جګړه کې د حرامو میاشتو حرمت او عزت له منځه تللی و.

د فضول تړون (حلف الفضول):

د فضول تړون د هغه عزتمن تړون څخه عبارت و چې د بیوزلو او غریبانو د حقوقو د دفاع او ساتنې لپاره را بلل کیده، کله چې قریش د فجار له جګړې څخه را ستانه شول، نو هغوې دا تړون په مکه کې د عبدالله بن جدعان په کور کې وکړ.

په دې تړون کې ټولو ژمنه وکړه چې په مکه مکرمه کې که د مکې اوسیدونکي وي یا د کوم بل ځای، په هر چا چې تیری او ظلم وشو، نو د مظلوم په څنګ کې به ودریږو او له هغه څخه به ملاتړ کوو تر څو مظلوم ته د هغه حق ورکړل شي. قریشو دا تړون د (حلف فضول) په نامه ونوماوه.

دې تړون د قریشو مرتبه د نورو قبایلو په منځ کې لوړه کړه کله چې پیغمبر (ص)په دې تړون کې برخه واخیسته نو په دغه وخت کې شل کلن و.

داتړون د (حلف الفضول) به نامه ځکه ونومول شو چې دې تړون د جرهم د قبیلې (حلف الفضول) د تړون سره ورته والی اومشابهت در لود کومه چې پخوا په مکه مکرمه کې میشت وه. هغه تړون ددا سې کسانو په زیار شوی و، چې د هغوی د نومونو پیل د(فضل) په لفظ سره شوی و، لکه:(فضل بن حارث، فضل بن وداعه،فضل بن فضاله) له دې امله په (حلف الفضول) مشهور شو. د دې دواړو تړونو ترمنځ یو بل ورته والی په دې کې ووچې ددواړو تړونونو اساس اوبنسټ یو شان و لکه:د دوو جګړه مارو ډلو ترمنځ عدالت او انصاف تامینول، د مظلوم حق له ظالم څخه اخیستل، دلارویو او مساپرو حق د استوګنو څخه اخیستل.دغه لوی انساني تړون پر محمد ﷺ باندې ډیره ژوره اغیزه وکړه ځکه چې دغه تړون خلک د خیر او ښیګڼې لوري ته را بولي. نبي کریم ﷺ په دې تړون کې تشریف درلود، وروسته له دې چې په پیغمبرۍ عزتمن شو وبې فرمایل: د عبد الله بن جدعان په کور کې چې په کوم تړون کې حاضر وم ، هغه ماته د سرو اوښانو څخه زیات ارزښتناک و، که په اسلام کې هم یوه داسې کار ته وبلل شم، نو وبه یې منم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستونزمن اوله هڅو ډک ژوند:

پیغمبر ﷺ د ځوانۍ په پیل کې د بني سعد په قبیله کې پسونه څرول ،همدارنګه دخپلې کورنۍ پسونه یې د مکې مکرمې دقراریط په سیمه کې څرولي دي.

کله یې چې د ځوانۍ په درشل پښه کیښوده نو تجارت ته یې مخه کړه نبي کریم ﷺ دسائب مخزومي سره ګډ تجارت کاوه چې د هغه بې ساری شریک و، کله چې مکه فتحه شوه سائب مخزومي پیغمبر آکرم ﷺ ته هرکلی وویلو، او ورته یې وویل: زما ګرانه وروره او د تجارت ملګریه په خیر راغلې.

په پنځه ویشت کلنۍ کې د خدیجه الکبرى د مال په اړوند شام ته د تجارت لپاره ولاړ، خدیجه بنت خویلد یوه شریفه ، بډایه او تاجره ښځه وه په خپل مال کې د تجارت لپاره به یې ځینې نارینه استخدامول او هغه ته به یې یوه ټاکلې برخه ورکوله. قریشو د تجارت دنده درلوده، کله چې خدیجه د نبي کریم ﷺ له رښتینولۍ، اخلاص، امانت دارۍ، ځوانمردۍ او نورو لوړو اخلاقو څخه خبره شوه نو یو سړی یې هغه ته ولیږه او له انحضرت ﷺ څخه یې وغوښتل چې ددې پانګه د تجارت لپاره ددې د مریي میسره په ملتیا شام ته یوسي، پیغمبر ﷺ د هغې وړاندیز ومانه او د میسره سره شام ته روان شو.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

د خدیجې رضي الله عنها سره واده:

کله چې نبي کریم (ص)له شامه څخه مکې ته را ستون شو ، خدیجې رضي الله عنها په خپل مال کې داسې امانت او برکت ولید چې هیڅکله یې هم نه و لیدلی، همدا رنګه کله چې میسره خپل د ستر ګو لیدلی حال (د نبي کریم (ص)صفتونه، روغ فکر او رینښتینولی) خدیجې ته بیان کړ ، خدیجې خپل ورک شوی ګوهر بیاموند.

د قریشو مشرانو او مخورو خلکو د خدیجې (رض) سره نکاح کول غوښتل خو خدیجې دې کار ته غاړه نه ایښوده.خدیجې خپله د زړه خبره خپلې د راز ملګرې نفیسې بنت منبه سره شریکه کړه، نو نفیسه د نبي کریم (ص)حضور ته ورغله او د خدیجې د نکاح خبره یې ورسره وکړه ،هغه قبوله کړه، بیا یې د خپل کاکا سره مجلس وکړ هغوې د خدیجې کاکا ته ورغلل او خدیجه یې د نبي کریم ﷺ لپاره وغوښته.د هغه له رضا وروسته نکاح وتړل شوه،دنکاح په مراسموکې د بني هاشم، اوبني مضرد قبیلو مشران حاضر وو د نکاح مهر شل اوښې وټاکل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوې دا نکاح د شام له سفر څخه دوه میاشتې وروسته ترسره شوه.

پندونه او نصیحتونه:

۱-عدالت په هر وخت، او دهر چا له خوا چې بې وړاندیزوشي د ستاینې اومنلووړ دی.

۲- د فضول تړون د جاهلیت د تیارو په وړاندې د یو روښان څراغ په څیر و، دا خبره په دې دلالت کوي چې په یوه ټولنه یا یو نظام کې دفساد خپریدل دټولو فضلیتونودمنتفي کېدو په معنا نه ده.

۳- ظلم په هره بڼه چې وي مردود دی، که څه هم په ډیر لږ شمیر خلکوباندې واقع شي، اسلام د ظلم سره په جګړه کې دی او د مظلوم په څنګ کې پرته له رنګ، دین، وطن او جنس څخه ولاړ دی.

۴- د خیر او نیکوکارونولپاره د تړون جواز، مسلمانانو ته جائز دی چې د حلف الفضول په شان تړونونه د کفارو سره لاسلیک کړي. په دې شرط چې داسلام د مقاصدو سره مطابقت ولري.

۵- مسلمان باید په ټولنه کې همیشه فعاله ونډه واخلي او د چاپیریال په حوادثو کې بایدهیڅکله هم بې پروا پاتې نشي.

۶- الله تعالی خپل پیغمبر ته مناسبه میرمنه غوره کړه ترڅو د هغه مرسته وکړي غمونه یې کم کاندي او د رسالت د کړاوونو په زغملو کې یې مرستیاله وي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- د پیغمبر ﷺ اخلاق د ځوانی پر مهال او له پیغمبرۍ څخه دمخه څرنګه وو؟

۲-ایا نبي کریم ﷺ د ځوانی پرمهال کوم ټاکلی کسب او کار درلود؟ څرګند یې کړئ

۳- د حلف الفضول څخه څه پندونه او نصیحتونه اخستلای شو څرګند یې کړئ ؟

۴- بحیرا راهب پیغمبر ﷺ څرنګه وپیژنده؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کعبې شريفې جوړول

نبي کريم صلی الله عليه وسلم د ۳۵ کلونو په عمر کې و چې قريش د کعبې جوړولو لپاره راغونډ شول د کعبې د چت جوړول هغوې ته زيات ارزښت درلود خو د کعبې له رنګولو يې ويره درلوده.

قريشو د کعبې دچت د جوړولو لپاره مناسب لرګي برابر کړل ، د کعبې کوټه د اسماعيل عليه السلام له وخته تر دغه دمه چت نه درلود او د تيرو يو ديوال ؤ، په همدې کال کې پر مسجد الحرام باندې سيلاب راغی نړدې و چې کعبه ورانه او ويجاړه شي، او قريش دې ته اړشول چې کعبه شريفه له سره جوړه کړي.

قريشو پريکړه وکړه چې د کعبې په جوړولو کې د حلال او پاکيزه مال څخه پرته بل مال مصرف نکړي او هغه پيسې چې د ناروا لارو لکه، سود او قمار څخه په لاس راغلي وي دکعبې په جوړولو کې ورڅخه استفاده ونه کړي.

وليد بن مغيره مخزومي د کعبې په ورانولو پيل وکړ،کولنګ يې را واخيست، او ويې ويل:(اې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروردګاره !دنيکې نه پرته بله هيڅ اراده نه لرم) د رکـنينو برخه يې ورانه کړه ،کله چې هغه ته په لومړۍ ورځ کومه ستونزه پيښه نه شوه ، نو څکه په دوهمه ورځ يې خلکو په ورانولو کې ملاتړاوپيروي وکړه، او هغو بنسټونو ته ورسيدل چې د ابراهيم عليه السلام په لاس جوړ شوي وو.

له هغه وروسته يې د کعبې په جوړولو پيل وکړ، داسې چې کعبه يې په څو برخو وويشله اود هرې برخې جوړول يې يوې قبيلې ته وسپارل.هرې قبيلې د کاڼو په راوړلو، او په جوړولو پيل وکړ، د کعبې شريفې د جوړولو دنده د يو رومي معمار په غاړه وه.

کله چې ديوال د حجرالاسود د ايښودلو تر ځايه پورته شو نو دا چې د حجر الاسود دکاڼي دکيښودلو وياړ به دچا په برخه شي ددوی تر منځ اختلاف پيدا شو،او تر څلورو يا پنځو ورځو پورې يې دوام وکړ؛ نږدې و چې دا اختلاف د حرم شريف په منځ کې په يوې خونړۍ جګړې بدل شي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یاګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

په حجر اسود کې د تحکيم واقعه:

حجر اسود د سپينو زرو د غلاف سره

حجر اسود د پرته له غلاف څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو امیه بن مغیره وړاندیز وکړ: د دې جنجال د اوارولو په هکله به هغه لومړنی سړی چې د جومات په دروازه راننوځي حَکم ټاکو، ټولو ومنله، الله غوښتل چې لومړنی سړی کوم چې د جومات په دروازه را ننوځي هغه به رسول الله ﷺ وي کله چې خلکو هغه ولیده نو د خوښۍ غږونه یې پورته شول،او ویې ویل دا هماغه امین دی؛ دا محمد دی؛ مونږ دده پریکړه منو هغه ته یې د شخړې په هکله معلومات ورکړل محمد صلی علیه وسلم یو څادر راوغوښت حجرالاسود یې په څادر کې کیښود، د جنجال کوونکو قامونو له مشرانو څخه یې وغوښتل چې هغوې ټول د څادر پیڅکې ونیسي او هغه پورته کړي او ځای ته یې ورسوي اوبیا یې په خپله د حجرالاسود تیږه راواخیسته او په خپل مبارک لاس یې په خپل ځای کې کیښوده او دا د جنجال داوارولو یوه مناسبه طریقه وه چې ټول خلک پرې راضي شول.

دکعبې دجوړولو پر مهال دقریشومال کم شو نو سهیلي برخه یې پرینبوده چې تر اوسه پاتې ده او د حجر یا حطیم په نامه یادیږي همدارنګه دکعبې دروازه یې هم د ځمکې څخه لوړه کړه.

دکعبې دجوړولو پر مهال پیغمبر ﷺ ته دوه ځانګړي ویاړونه ور په برخه شول:

یو دمکې دقبیلو ترمنځ د احتمالي جنګ مخنیوی و، اوبل په خپلومبارکو لاسونو د حجر الاسود اینښودل په ټاکلي ځای کې و.

د بعثت څخه وړاندې د نبوي سیرت لنډه پیژندنه:

پیغمبر صلی الله علیه وسلم د ډیرو نیکو صفاتو خاوند و لکه: د خلکو سره ښیګڼه ،تواضع او عاجزي، میړانه ، رینښتینولي، میلمه پالنه، امانتداري، سخاوت، په وعده وفاء انصاف ،شفقت پاک نفسي،کلکه او مظبوطه اراده اوداسې نور.

هغه شراب نه څښل،د بتانو نذراني یې نه خوړلې، په هغو مرا سموکې چې د بتانودلمانځنې لپاره به تیاریدل ګډون نه کاوه،د ژوند له لمړنیو شیبو څخه یې دبتانو څخه کرکه درلوده، بلکه د ځمکې په سر یې هغه ترټولوموجوداتو بدګڼه،اونه یې په بتانو قسم زغملای شو.

محمد ﷺ د خلکو تر منځ په ښو خویونو ،اوغوره خصلتونو شهرت درلود.هغه تر ټولو ښه ګاونډی، ترهر چا د اوچتو اخلاقو څښتن،د ډیر لوی زغم خاوند، په خبرو کې تر ټولو رینښتونی، زیات مهربان ، نرم خویه او په وعدو ولاړ شخص و.لنډه داچې د انسانیت او دکمال ټول صفتونه پر هغه ﷺ تمام شوي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کعبې شريفې د جوړولو تاريخ:

۱- دکعبې شريفې د جوړولو په اړوند ډول،ډول روايتونه راغلي دي.

ځينو مؤرخينو د کعبې تاريخ حتی د ادم عليه السلام له زمانې څخه ډير مخکې په ګوته کړی او وايي : د ادم (ع) د زيږيدنې څخه لا ډير مخکې ملائکو کعبه شريفه جوړه کړی وه.

خو بله ډله په دې نظر ده چې : لومړنی هغه کس چې کعبه يې جوړه کړه ادم (ع) و، او کله چې بې دکعبې ودانۍ سرته ورسوله الله (جل جلا له) ورته وحې وکړه چې د کعبې څخه طواف وکړي،او ورته يې وويل:(ته لومړنی انسان او دا لومړنی کور او ودانۍ ده).

دهغه څخه وروسته ډيری پيړی تيرې شوې او د نوح (ع) زمانه راورسيده نوح (ع) دکعبې دحج مراسم اداء کړل.د څو پيړيو په تيريدو سره د ابراهيم (ع) زمانه راغله هغه هم دکعبې بنيادونه اوچت کړل.

په هر حال هغه څه چې د قران کريم په قطعي دليل ثابت دي هغه دادي:يواځيني هغه دوه سړي چې دبيت الحرام بنيادونه يې ودرول هغه ابراهيم او دهغه زوی اسماعيل (ع) وو.

۲-کعبه شريفه څلور ځله جوړه شوې او يوځل په پاخه شان ترميم او رغول شوې ده:

لومړی ځل: دلومړي ځل لپاره کعبه ابرا هيم (ع) جوړه ،او اسماعيل (ع) به ورسره مرسته کوله.

دوهم ځل:د پيغمبر ﷺ دبعثت څخه دمخه قريشو کعبه له سره جوړه کړه چې پيغمبر ﷺ هم په کې شريک و.

دريم ځل: ديزيد بن معاويه په زمانه کې ،کله چې دعبد الله بن زبير (رض) دمحاصرې پروخت يزيديانو کعبه په ډانګونو (منجنيقونو) وويشتله، او اور يې واخيست عبد الله بن زبير رضي الله عنه هغه له سره آباده کړه.

څلورم ځل: دعبد الملک بن مروان په زمانه کې ،کله چې عبد الله بن زبيرووژل شو عبد الملک بن مروان کعبه په هغه نقشه جوړه کړه څرنګه چې د پيغمبر ﷺ په زمانه کې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم ځل: د کعبې ترمیم او رغونه:

د سعودي پاچا خادم الحرمین الشریفین ملک فهد بن عبد العزیز آل سعود کعبه دمسجد الحرام په شمول دننه او بهر ټوله په اساسي توګه ترمیم او ورغوله.

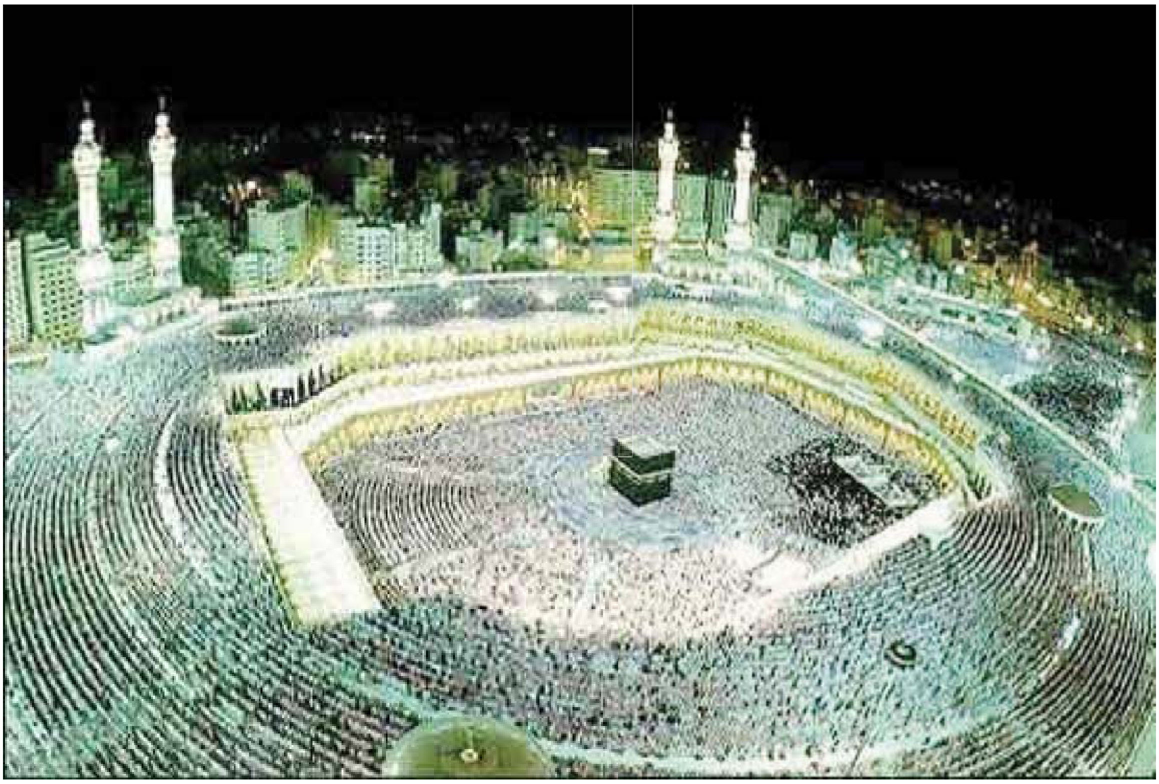

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- د هغې شخړې لامل چې د حجرالاسود دکېښودلو پر مهال د قبایلو تر منځ پيښه شوه څه ؤ؟

۲- د نبي کريم ﷺ دتحکيم قضيه څنګه منځ ته راغله په لنډه توګه يې شرحه کړئ؟

۳- هغه نيک صفتونه چې د بعثت څخه وړاندې په نبي کريم ﷺ کې را غونډ شوي وو ځينې له هغو څخه بيان کړئ.

۴- دبعثت څخه د مخه د پيغمبر ﷺ غبرګون د بتانوپه وړاندې څرنګه و؟

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په خپل تعبير سره وليکئ اوهم ورته مناسب عنوان غوره کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نبوت او رسالت په سیوري کې

وروسته له دې چې الله تعالی پیغمبر ﷺ ته د نبوت او رسالت عزت ور په برخه کړ نو ژوند یې په دوو برخو ویشل کیږي؛ چې هره یوه برخه یې خپلې ځانګړتیاوې لري. دا دوه برخې د مکي او مدني دورو څخه عبارت دي، نو دا دوه دورې څه ځانګړتیاوې لري؟ کومو مرحلو ته شاملیدای شي؟

مکي دور ـ نبوت او دعوت:

دواړو دورو ګڼې مرحلې تیرې کړې دي او هره مرحله یې خپلې ځانګړتیاوې لري. که چیرې هغو حالاتوته ښه ځیر شو چې دغه پړاوونه پرې تیر شوي دي دا خبره په ډاګه څرګندیږي، چې مونږ کولای شو مکي دوران چې تقریباً (دیارلس کاله) وو په دریو برخو وویشو.

۱- د پټې بلنې مرحله، چې درې کلونه وو.

۲- مکې والو ته ډاګیزه او ښکاره بلنه، چې د بعثت له څلورم کال څخه پیل او د بعثت د لسم کال تر آخره پورې یې دوام وکړ.

۳- د مکې څخه بهر د دعوت د خپریدو مرحله، چې د لسم کال له وروستیو څخه پیل او د مدینې منورې د هجرت د وخت سره سره مدني دور ته هم شاملیږي او د نبي کریم ﷺ د ژوند تر آخره پورې یې دوام وکړ.

فعالیت

زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

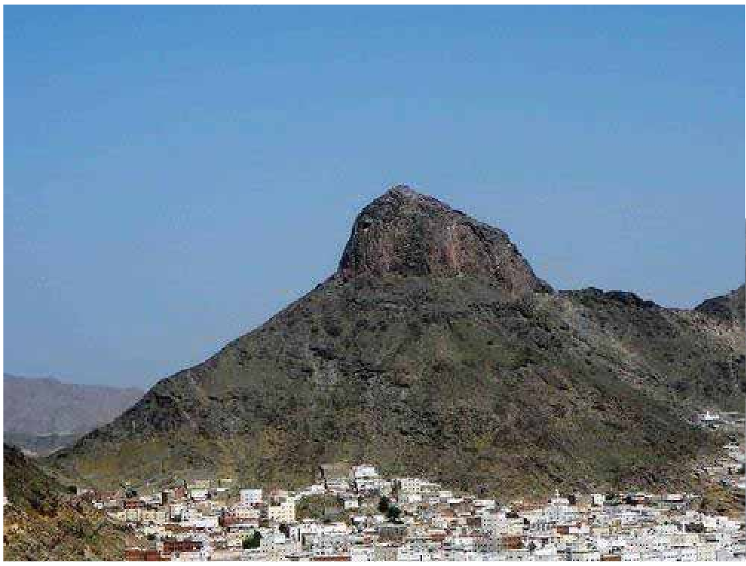

د حراء غار قبلې ته مخامخ

د حراءٔ غار(جبل النور):

کله چې د نبي کریم (ص)عمر څلویښتو کلونو ته نږدې شو نو ګوښه والی او خلوت يې اختيار کړ؛ اوبه او خواړه به يې د ځان سره واخیستل او د حراء دغار په لور چې په (جبل النور) کې موقعیت لري روان شو.که چیرې تاسې د مکې مکرمې څخه د سهیل په لور د یوه ساعت په واټن لار ووهئ نو هلته به تاسې یوغروویئ چې د نوراني منارې په څیر ځلیږي دا غر همغه د جبل النور غر دی چې د حراء غار پکې شتون لري، چې نبي کریم ﷺ به د روژې (رمضان) میاشت په دغه غار کې تیروله او خپل وخت به يې په عبادت، د کایناتو په ننداره او د هغه قدرت په سوچ او فکر کې تېراوه چې د کایناتو تر شا وجود لري، هغه شرکي عقاید چې دده قوم پرې اخته وو ده ته دمنلو وړنه و، او د روښنایۍ هغه لاره چې د ده صلی الله علیه وسلم اعتماد او رضا پرې حاصلیدی شوی له ده څخه ورکه وه نو له دې امله به هر وخت پریشانه و.

دغه خلوت اوعزلت ددې لپاره و ترڅو دیﷺ د هغه لوی مسئولیت او امانت لپاره چې د ده په انتظار کې دی تیار شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جبرائیل له وحې سره:

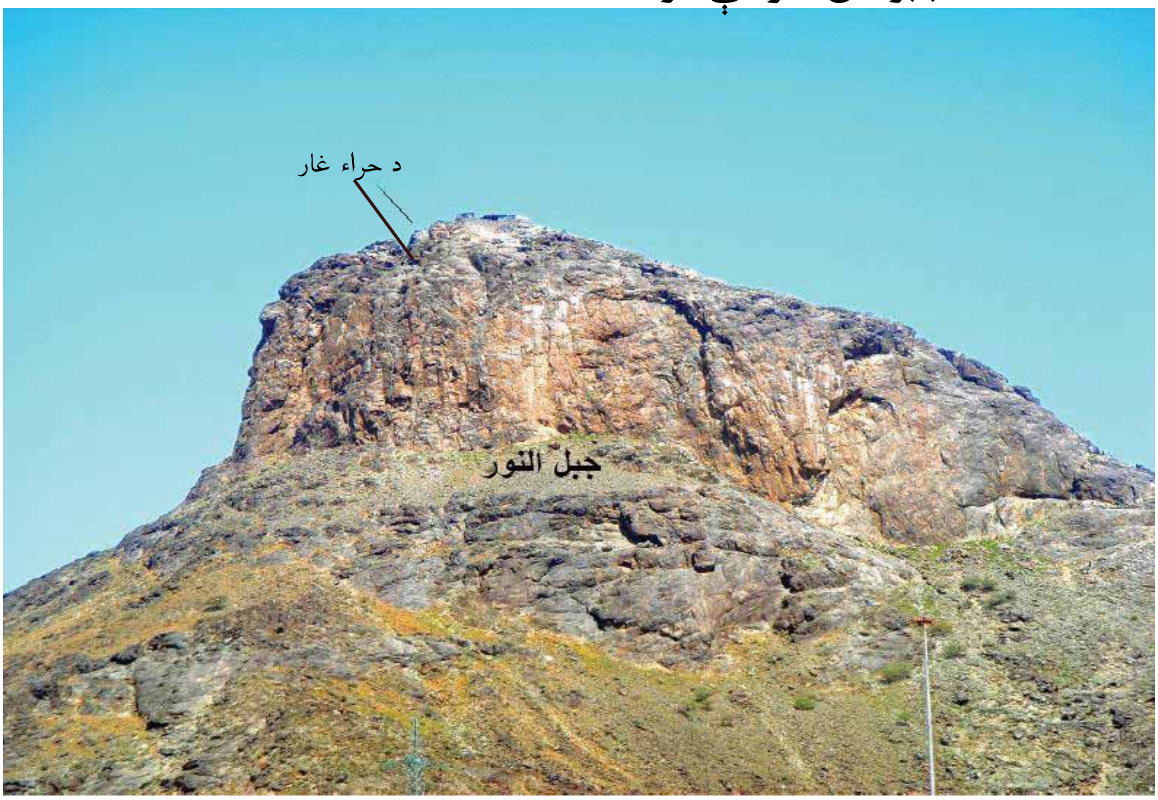

کله چې د پیغمبرﷺ عمر پوره څلوېښت کاله شو نو د نبوت وړانګو یې په ځلیدو پیل وکړ، هغه دا و چې دمکې هر یو کاڼي به ورته سلامونه کول، هر خوب به یې چې لیده حقیقت به یې څرګندیده اوخوبونه یې لکه د روڼ سهار ځلیدل، په همدې توګه یو کال تیر شو.

د رمضان میاشت په داسې وخت کې را ورسیده چې پیغمبرﷺ د دریم کال په رمضان کې د حراء په غار کې ګوښه ناست و، الله تعالی وغوښتل تر څو د ځمکې خلک د خپل رحمت څخه برخمن کړي نو محمدﷺ یې په نبوت عزتمن کړ او جبرائیل(ع) یې د قران کریم د څو آیتونو سره د ده حضور ته راولیږه.

وحې څه وخت نازله شوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوشنبې په ورځ د رمضان المبارک یوویشتمه چې د (۶۱۰) میلادي کال د اګست د لسمې نېټې سره سمون خوري کله چې پيغمبر (ص)د څلوېښت کلنۍ په عمر کې و، وحې پر انحضرت (ص) باندې نازله شوه.

عائشه صدیقه رضي الله عنها پدې هکله داسې روایت کوي: د رسول الله (ص)د وحې پيل له نیکو او ښو خوبونو څخه شوی و، د حرا په غار کې به يې له خلکو ګوښه ژوند کاوه، پرته له دې چې کورته ولاړ شي، څو مسلسلې شپې به په عبادت مشغول ؤ او د هغو شپو لپاره به یې توښه ورسره وړله، بیا به خدیجې ته راستون شو او همغومره نوره توښه به يې د ځان سره واخیستله.

د حرا په غارکې و چې وحې پرې نازله شوه ملائکه ورته راغله او ورته یې وویل: ولوله، ده وویل: زه لوستل نشم کولی، رسول الله ﷺ وویل: بیا ملائکې زه ټینګ ونیولم، او زور یې کړم، بیا یې پریښودم، بیا یې وویل: ولوله! ما وویل: زه لوستونکی نه یم، بیا یې دویم ځلې ونیولم او ډیر زیات یې زور کړم او ډیر په تکلیف شوم، بیا یې پریښودم او وېې ویل: ولوله ! ما وویل : زه لوستونکی نه یم، دریم ځلي یې ونیولم او را ټینګ یې کړم او بیا یې پریښودم او راته یې وویل:

﴿ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴾ (۱)

ژباړه: ولوله (ای پيغمبره) د خپل رب په نوم چې هغه پیدا کړل، پیدا یې کړ انسان د کلکې شوې وینې له ټوټې څخه ، ولوله او ستا رب ډیر مهربان دی، چې هغه د قلم په مرسته علم وښوده، انسان ته يې هغه علم ورکړ چې هغه پرې نه پوهیده.

پیغمبر (ص) د حرا له غاره راستون شو زړه یې درزیده او خدیجې رضی الله عنها ته یې وویل: ما ونغاړه، ما ونغاړه! هغه یې په څادر کې ونغښت تر څو یې ویره ورکه شوه او خدیجې رضی الله عنها

---

(۱) العلق: ۱ - ۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته بې وويل : په ما څه شوي دي؟ او خديجه بې له هغې پيښې څخه چې په ده تېره شوې وه خبره کړه او وبې ويل: د خپل ځان په هکله وويريدم ، خديجې وويل: هيڅکله داسې نده، په الله قسم دی چې پاک الله به تا نه رسوا کوي ځکه چې ته خپلوي پالې، د بيوزلانو مرسته کوې، پريوتي خلک تر منزله رسوي، د ميلمه عزت او پالنه کوې او د حق په لاره کې د ستونزو د لرې کولو لپاره ملا ترې.

خديجه د رسول اللهﷺ سره خپل د تره زوی ورقة بن نوفل ته ورغله ، هغه په جاهليت کې د نصرانيت دين قبول کړی ؤ او يو سپين ږيری بوډا سړی و چې سترګو بې ليد نشو کولی.

خديجې ورته وويل: ای د تره زويه! د خپل وراره خبرې دې واوره، ورقه ورته وويل: ای وراره! څه شوي دي؟ پيغمبرﷺ هغه ته ټوله کيسه بيان کړه. ورقه وويل دا هماغه ملائکه ده چې الله تعالی موسی عليه السلام ته هم را ليږلې وه، ای کاشکې زه ځوان او غښتلی وای (تر څو ستا مرسته مې کړې وای) او کاشکې چې زه هغه وخت ژوندی وای کله چې تا خپل قوم له کور او وطنه اوباسي؟ پيغمبرﷺ وويل! ايا هغوی به ما د مکې څخه وباسي ؟ ده وويل هو! هر چا چې ستا په څير پيغام راوړی دی، دښمني ورسره شوې ده. نو که زه چيرته هغه وخت ژوندی وم په ټول توان او طاقت سره به ستا ملاتړ وکړم.

له دې پيښې وروسته ورقه ډير ژر وفات شو او وحي هم بنده شوه.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. مکې دور په دریو پړاوونو ویشل کیږي نوموړنه یې واخلئ.
۲. ولې نبي کریم ﷺ له پیغمبرۍ مخکې د حرا غار ته تشریف وړلو؟
۳. کله چې پیغمبر ﷺ ورقه بن نوفل د وحې له نازلیدو خبرکړ د هغه عکس العمل څه و؟

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ او هم ورته مناسب عنوان غوره کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وحي د نزول ادامه

د وحې ډولونه:

د وحې ډولونه او مرتبې په لاندې ډول دي.

۱ - ربښتنې خوبونه : چې د پیغمبر ﷺ لپاره د وحې پیل و.

۲ - هغه څه چې ملایکې دده په ذهن او زړه کې تلقینولو، پرته له دې چې ملایکه ووینې.

۳-کله به ملایکه د یوه سړي په څیره کې نبي کریم ﷺ ته راتله ترڅو هغه څه چې ورته وایې ښه پرې پوه شي،په دغسې حالت کې به صحابه و هم جبرائیل علیه السلام لیده.

۴ - پرښته به د زنګ د کړنګار په څیر ورته راتله او ددې ډول وحې زغمل به ورته سخت تمامیدل،حتی په سخته یخنۍ کې به دده په مبارکې تندې د خولو څاڅکې معلومیدل ، اوکه په دغه حالت کې پر سپرلۍ سپور و نوسپرلۍ به پر ځمکه کونډې لګولې.

۵- پیغمبر اکرم (ص)به کله ملائکه په خپل اصلی شکل کې لیدله،او دالله (ج) له خوا رالیږل شوی فرمان به یې ورته سپارلو.دا ډول وحې دوه ځله پیښه شوې ده چې د(النجم) په سورت کې یې بیان راغلی دی.

۶ –آسمان ته دتللو پر وخت هم الله جل جلاله پرهغه ﷺ وحې نازله کړه،لکه دمعراج په شپه چې په پیغمبر (ص) وحې نازله شوه.

۷ – د الله تعالی کلام به پرته د پرښتې له واسطې نبي کریم (ص) ته وحې کیده لکه څنګه چې الله تعالی د موسی بن عمران سره خبرې کړې وې،چې دغه وحې دموسی علیه السلام لپاره د قران په نص، اودپیغمبر(ص)لپاره داسراء او معراج په حدیث کې ثابته ده.

جبرائیل دوهم ځلې وحې راوړې:

وحې څو ورځې ځنډ شوه ، نبي کریم ﷺ د وحې د نازلیدو په انتظار کې و چې الله تعالی دوهم ځلې په وحې مشرف کړ، پیغمبر ﷺ فرمایي: یوه میاشت د حرا په غار کې معتکف شوم کله چې زما اعتکاف پای ته ورسیده د حرا له غاره راکوز شوم ، یو آواز مې واورید، نو ښې،کیڼ، مخې او شاته مې وکتل څه مې و نه لیدل،کله چې مې پورته خواته وکتل همغه ملایکه مې ولیده چې د حراء په غار کې ماته راغلې وه، پر هغه کرسۍ چې د آسمان او ځمکې تر منځ یې قرار درلود ناسته وه، نو ډېر زیات وویریدم او د هغې د لیدو له ویرې پر ځمکه پریوتم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خديجې ته راغلم او ومې ويل: ما ونغاړه، ما ونغاړه. هغې زه ونغښتم بيا دا آيتونه نازل شول:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ وَٱلرُّجْزَ فَٱهْجُرْ ﴾[1]

ژباړه: اې ځان نغښتونکې څملاستونکيه، پاڅيږه او خبرداري ورکړه، او د خپل رب لويي اعلان کړه، او خپلې جامې پاکې وساته، او له چټلۍ څخه په څنګ اوسه.

د دې څخه وروسته پيغمبر ﷺ شل کاله د ارامۍ خوب اوراحت پر ځان او پر خپله کورنۍ بند کړ او د الله(ج) دين ته دبلنې لپاره يې خپله ملا وتړله د الهي رسالت د تبليغ دروند پيټی يې په غاړه واخيست، دظلم، تيري، اود جهالت سره دکلکې مبارزې دروند بار يې په اوږو کيښود نوځکه يې دشلو کلونو څخه زياته موده په مختلفوبرخوکې هلې ،ځلې اوکوښښونه کول،او په دې لاره کې يې بې ساري زحمتونه وګالل.

کله يې چې آسماني آواز ترغوږ شو او ددعوت په رسولو مأمور شو نو ددنيا هيڅ ډول خنډونو او ستونزو ونشواى کړاى دده د لوړې موخې د لارې خنډ واقع شي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. د وحې ډولونه په لنډه توګه بيان کړئ.
۲. جبرائيل امين د دويم ځل لپاره د څرنګه وحې سره راغی؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبير سره وليکئ،او يو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(۱) المدثر: ۱ – ۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدیجه رضي الله عنها

خدیجه څوک ده؟ څرنګه یې د پیغمبر ﷺ ملاتړ وکړ، او د پیغمبر ﷺ سره د هغې نکاح د دعوت په نشراوخپرولو کې څه اغیزه درلوده؟

خدیجه څوک ده؟

خدیجه بنت خویلد بن اسد ده، چې دپیغمبر اکرم ﷺ سره په دریم نیکه کې شریکیږي.
هغه رضي الله عنها د (طاهرې) په نامه هم یادیدله، د عام الفیل څخه پنځلس کاله د مخه زیږیدلې وه. په ټولو ښځو کې د حسب او نسب له مخې کامله او د ښو اخلاقو څښتنه وه پیغمبر ﷺ فرمایي:(د جنت په ښځو کې تر ټولو غوره خدیجه بنت خویلد ، فاطمه بنت محمد، مریم بنت عمران او آسیه بنت فراحم د فرعون ښځه ده).
خدیجه لومړنۍ ښځه ده چې په نبي کریم ﷺ یې ایمان راوړی دی.
خدیجه رضي الله عنها د نبي کریم ﷺ لومړنۍ ښځه وه چې کونده وه او د رسول الله ﷺ سره د واده پر مهال یې عمر (۴۰)کاله و،پیغمبر اکرم ﷺ (۲۵) کلن و چې د خدیجې (رض)سره یې واده وکړ. دوی وروسته له واده (۲۵) کاله ګډ ژوند درلود.

خدیجه د رسول اکرم (ص) ملاتړې:

کله به چې د پیغمبر ﷺ په وړاندې ستونزې راتللې ام المؤمنین خدیجه رضي الله عنها به د هغه تر څنګ ولاړه وه، او دهغه ﷺ کړاونه به یې کمول ، هغه ته به یې ارزښتناکې مشورې ورکولې، په خپله پانګه یې هغه سره همدردي کوله، او په خبرو سره یې هغه ته تسلي ورکوله.

د پیغمبر ﷺ ماشومان:

د پیغمبر (ص)ټول ماشومان د خدیجې رضي الله عنها څخه وو، یوازې ابراهیم له ماریې څخه و، هغه ماشومان چې د خدیجې رضي الله عنها څخه وو عبارت دي له: قاسم، عبدالله او څلور لورګاني یې هره یوه زینب، رقیه ، ام کلثوم او فاطمه ده .
قاسم او عبدالله په وړکتوب کې وفات شوي دي.

د خدیجې رضي الله عنها مړینه:

له بندیز او محاصرې څخه ډېر وخت نه و تیر شوی چې خدیجې د پاک الله دلوري اجل بلونکي ته لبیک وویل او له هجرت څخه درې کاله دمخه وفات شوه، نبي کریم ﷺ ددې په مړینه ډېر سخت غمجن شو، پیغمبر ﷺ یې قبر ته ښکته شو او په خپلو مبارکو لاسونو یې په قبر کې کېښوده، خدیجه رضي الله عنها د روژې په لسمه د ۶۵ کلونو په عمر له فاني

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنیا سترگي پټي کړې.
دا کال په " عام الحزن " یعني د غم په کال ونومول شو ځکه په دې کال کې نبي کریم ﷺ دوه مهم شخصیتونه له لاسه ورکړل چې خدیجه او ابو طالب وو. ځکه چې دادوه شخصیتونه د همیش لپاره دپیغمبر ﷺ ملاتړي وو،او دپیغمبر ﷺ سره یې بې کچه مینه درلوده او پر هغه زیات مهربانه وو .ددوې په مرگ پیغمبر (ص)یوازې پاتې شو او په کورنۍ کې یې بل مرستندوی او ملاتړی نه درلود. پیغمبر ﷺ دخدیجې له وفات څخه وروسته واده وکړ مگرد خدیجې (رض)مینه دپیغمبر ﷺ په زړه کې دژوند تر اخرنیو شیبو پورې ځای نیولای و او تل به یې د هغې یادونه کوله.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

امهات المؤمنین:
امهات المؤمنین هغه ګُنیه ده چې قرآن کریم د نبي کریم (ص)میرمنې په هغې عزتمنې کړیدې. الله جل جلا له فرمایي:{ وأزواجه أمهاتهم } [الأحزاب : ٦]
ددې کنیې له اطلاق څخه موخه د نبي کریم (ص)له رحلت وروسته ددغو بیبیانو سره د نکاح د حرمت اعلان و. داکنیه د هغې ویاړمنې امتیازي نښې په څیر وه چې دوې ته د احترام، درناوي او د دعوت په لار کې د نه ستړیدونکو هلو ځلو لپاره ورکړل شوه.

ارزونه

۱. خدیجه رضي الله عنها څوک وه؟
۲. هغه لاملونه چې د پیغمبر ﷺ سره د خدیجې(رض) د واده د ترغیب باعث شوې څه و؟ بیان یې کړئ.
۳. خدیجې رضي الله عنها به نبي کریم ﷺ سره همدردې کوله هغه ته به یې تسلي ورکوله، دا موضوع شرحه کړئ .
۴. له امهات المؤمنین څخه مراد څه دی ؟ او دا ځانګړتیا چې الله تعالی هغوې ته ورپه برخه کړه څه مطلب افاده کوي؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټه بلنه (سري دعوت)

پيغمبرﷺ د رسالت په رسولو او د توحيد او د يو الله د عبادت په لور د خلکو په رابللو مامور شو، نو رسول اللهﷺ دخپل رسالت تبليغ څرنګه او له کومه ځايه پيل کړ ؟ او د خلکو غبرګون ددې نوې بلنې په وړاندې څرنګه و.

د پټې بلنې پيل: د مدثر سورت د څو آيتونو له نازليدو وروسته نبي کريم (ص) خپل دعوت او بلنه د يو الله په لورې پيل کړه.

ولی د دعوت پيل په پټه وشو؟

رسول الله (ص)په داسې قوم کې ژوند کاوه چې پرته له بت پرستۍ بې بل کوم دين نه درلود، ددوې دليل د بوتانو په عبادت کې دا ؤ چې د دوې پلرونو د بتانو عبادت کاوه.
د ستونزو او شخړو په حل کې يې پرته له توري بله لاره نه پيژندله. د دې سره سره يې په عربي جزيره کې ديني زعامت او مشري درلوده.
په داسې شرايطو کې د حکمت غوښتنه دا وه چې بلنه بايد په پټه مخکې ولاړه شي څو د مکې خلک په يو ځلي او ناڅاپي توګه له يو پاړونکي کار سره مخامخ نشي، نو لدې امله به پيغمبر (ص)خلک په پټه او سري توګه اسلام ته رابلل.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي .

بلنه له کومه ځايه شروع شوه؟

رسول اللهﷺ به لومړی هغه چاته دعوت وړاندې کولو چې له ده سره ډير نژدې او دکورنۍ غړي او دوستان به يې و. رسول اللهﷺ هغه کسان اسلام ته رابلل چې به په نيکو صفاتو پيژندل شوي و، لکه:دحق طرفداران، د خير او اصلاح خاوندان،ريښتوني،او د اسې نور.

داسې خلکو به ضرور د پیغمبر ﷺ بلنه منله،او د پیغمبر ﷺ په خبرو به یې باور کاوه، دوی اسلام او د اسلام پیغمبر ته پوره اخلاص درلود، او د ژوند تر اخري سلګۍ پورې به د بې سارې قربانۍ او سرښندنې سره د اسلام په خدمت کې وو.

دوی د اسلام په تاریخ کې د اسلام په لومړیو منونکو (السابقون الاولون) وپېژندل شول.

د دې ډلې په سر کې د پیغمبر ﷺ بي بي ام المؤمنین حضرت خدیجه بنت خویلد ،ابو بکر صدیق، علي بن ابي طالب او زید بن حارثه وو. دا ډله د دعوت په لومړۍ ورځ په اسلام مشرفه شوه. بیا حضرت ابو بکر صدیق د دعوت په کار کې فعاله ونډه واخیسته او د خپل قوم په منځ کې یې دعوت پیل کړ، خپل ډېر نږدې او د باور وړ کسان یې اسلام ته را وبلل لکه: عثمان بن عفان، زبیر بن عوام، عبدالرحمن بن عوف ، سعد بن ابي وقاص او طلحه بن عبید الله د ابو بکر صدیق په بلنه په اسلام مشرف شول چې دوی هم د اسلام له لومړنیو منونکو څخه شمېرل کیږي. له هغه وروسته ابو عبیده عامر بن جراح ، ابو سلمه بن عبدالاسد ، ام المؤمنین ام سلمه، ارقم بن ابي ارقم ، عثمان بن مظعون، عبدالله بن جحش او ډېر نور په اسلام سر لوړي شول، او دا ټول د قریشو له قبیلې څخه وو. د قریشو پرته د اسلام په منونکو کې دا کسان وو: عبدالله بن مسعود ، مسعود بن ربیعه، بلال بن رباح حبشي، صهیب بن سنان رومي، عمار بن یاسر او د هغه پلار یاسر، مورېې سمیه او عامر بن فهیره. له یادو شوو ښځو څخه پرته د اسلام په منونکو ښځو کې ام ایمن، ام الفضل لبابه بنت حارث،او اسماء بنت ابي بکر صدیق وې.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- رسول الله (ص)پټ دعوت څرنګه پیل کړ او څومره موده یې دوام وکړ؟

۲- د اسلام له لومړنیو اوسابقینو له جملې څخه د پنځو کسانو نومونه واخلئ؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلور دېرشم لوست

دار الارقم (د رهبرۍ مرکز)

د پټې بلنې مرکز: د ارقم کور د پټې بلنې مرکز و چې مسلمانان به هلته را ټولېدل. هره نوې وحې به يې د پيغمبر ﷺ څخه اورېدله ، رسول الله ﷺ به هغو ى ته د قرآن کريم تلاوت کاوه او د الله جل جلاله صفات به يې ورته بيانول: احکام، اخلاق، او د اسلام د مقدس دين آداب يې هغوی ته ښودل، هغوی پوښتنې به يې ځوابولې، او د خپل نظر لاندې يې د اسلامي لارښوونو سره سم تربيه کول.
په دار الارقم بن ابي ارقم کې به اصحابو د اسلام د اساسي ارزښتونو لکه: توحيد، تقوىٰ، صبر، زغم، تېرېدنه، تحمل، ثبات، ورور ګلوۍ، صدق، وفاء، امانت، ايثار، يو له بل سره مرستې او يووالي په اړه درسونه زده کول.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

ولې د ارقم کور؟

د مشرتابه د مرکز لپاره د ارقم د کور په غوره کولو کې ګڼ لاملونه وه چې ځينې يې دا دي:

۱. د ارقم د مسلمانيدو په هکله خلکو معلومات نه درلود. له دې امله د هيچا په خيال او خاطر کې دا خبره نه تيريده چې محمد ﷺ د خپلو يارانو سره د ارقم په کور کې غونډې جوړوي.

۲. ارقم بن ابي الارقم د مخزوم له قبيلې څخه ؤ، او هغه داسې قبيله وه چې د بني هاشمو په وړاندې يې د جګړې او سيالۍ بيرغ پورته کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ارقم بن ابي الارقم يو شپاړس کلن ځوان و ، چې په اسلام مشرف شو،د عربو عادت دا و چې دوی به عموما خپلې غونډې د مشرانو په کورونوکې کولی له همدې کبله هیڅکله دا تصور او ګمان نه کیده چې محمدﷺ به داسې غونډې د یو ځوان په کور کې وکړي.

پټې بلنې څو کاله دوام وکړ؟

دری کاله په همدې توګه تیر شول دعوت په پټه چلیده، او دعوت په افرادو پورې منحصر ؤ، د دې مودې په اوږدو کې یوه مؤمنه ډله منځ ته راغله چې یو بل ته بې د ورورۍ لاسونه ورکړل یو د بل ملاتړ او هلې ځلې یې کولې چې د اسلام پیغام خلکو ته ورسوي.

پیغمبرﷺ خپل دعوت د خلکو په منځ کې په ښکاره ډول اعلان نکړ خو په قریشو کې مشهور شوی ؤ او د اسلام پاک نوم د مکې مکرمې په ګوډ ګوډ کې خپور شوی ؤ. خلکو هر ځای د دې دعوت په هکله خبرې کولې، ځینو خلکو لکه: ابوجهل،او ابو لهب په یو شمیر مؤمنانو ظلم کاوه خو سره له دې هم مشرکانو دې کار ته ډیره پاملرنه نکوله ځکه چې پیغمبرﷺ لاتر دې دمه داسلام دعوت نه وو ښکاره کړی، تر څو وحې نازله شوه او نبي کریمﷺ یې د باطلو عقیدو سره د مقابلې او د بتانو په رنګولو مکلف کړ.

ارزونه

۱. ارقم بن ابي ارقم څوک ؤ؟
۲. اصحابو په دار الارقم کې څه زده کول؟
۳. ولی دارالارقم د غونډو لپاره مرکز وټاکل شو؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمان او ثبات

عن سفیان بن عبد الله ﷺ قَالَ: قُلْتُ: یَا رَسُول الله! قُلْ لِي فِي الإِسْلاَمِ قَولاً لاَ أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَداً غَيْرَكَ. قَالَ: «قُلْ آمَنْتُ بِاللهِ، ثُمَّ استَقِمْ» رواه مسلم.

د راوي پېژندنه:

نوم يې سفيان د پلار نوم يې عبدالله د طائف اوسېدونکی دی د حضرت عمر رضي الله عنه د خلافت په موده کې د طائف والي ؤ.

د کلمو معنا:

۱- **لاَ أَسْأَلُ:**	پوښتنه ونه کړم.
۲- **قَولاً :**	خبره
۳- **قُلْ:**	ووايه
۴- **ثُمَّ استَقِمْ:**	بيا په همدغه مستقيمه لاره ټينګ اوسه.

د حديث شريف معنا:

له حضرت سفيان بن عبدالله رضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبر ﷺ ته مې عرض وکړ. ای د الله پيغمبره! د اسلام په باره کې راته يوه داسې خبره وکړه چې په دې اړه له تا څخه وروسته له بل چا څخه د پوښتنې ضرورت پاتې نشي. نو يې وفرمايل: ووايه په الله ايمان لرم او بيا پرې ټينګ اوسه.

د حديث شريف حکمت:

مؤمن د ايمان له برکته هېڅکله نه پرېشانه کېږي، ځکه چې دی پر هغه پروردګار ايمان او عقيده لري چې د ټولو کايناتو مالک او متصرف دی هر څه د هغه په لاس کې دي، او مؤمن په دې هم پوهېږي چې يوازې ماديات د انسان ټول مشکلات نشي حل کولای او د ده اړتياوې نه پوره کوي په همدې بناء د خپل پرودګار په بندګۍ او اطاعت کلک ولاړ وي.

او په نتيجه کې هغه مؤمن چې د ايمان په غوښتنو ثابت ولاړ وي د ده د ذهن او فکر څخه هر ډول تشويشونه او غمونه لرې کوي. صبر، حوصله، برده باري ورته په برخه کوي چې د برياليتوب راز يوازې په استقامت کې نغښتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کونکي دې په ټولنيز، اقتصادي، او امنيتي اړخونو کې په الله تعالی د ایمان مثبتې اغیزې د غیر اسلامي ټولنو سره په مقایسه کولو بیان کړئ.

د استقامت هدف:له استقامت څخه هدف بې له کمې او زیاتې څخه د اسلام پر سمې لارې تلل او په پوره ډول د الله د ټولو اوامرو پیروي کول او له نواهیو څخه یې ځان ساتل دي.

د استقامت ګټه: استقامت د مسلمان سره د الله تعالی په بندګۍ کې کومک کوي، او د شیطاني وسوسو او نفسي خواهشاتو په مقابل کې یې سر لوړی کوي د خپلې سعيې او کوښښ د ضایع کېدلو مخه نیسي او د دنیا او آخرت د نېکمرغۍ لامل ګرځي.

د حدیث شریف ګټې:

۱. په الله تعالی باندې د ایمان ارزښت: په الله تعالی ایمان درلودل دومره مهم او ارزښتناک کار دی چې پیغمبرﷺ د سوال په ځواب کې لوی عنوان و ټاکه.

۲.د استقامت لزوم: انسان د خپل بریالیتوب لپاره دوو ارزښتناکو قوي قوو ته اړتیا لري چې یوه یې باطني او بله یې خارجي ده، باطني قوه یې په الله تعالی باندې کامل ایمان دی او خارجي قوه یې په ایمان باندې استقامت دی.

۳.د دین زده کړه: د دغه صحابي له سؤال څخه معلومېږي چې هر مسلمان باید د دین د زده کړې لپاره د علم او پوهې له خاوندانو څخه پوښتنې وکړي.

ارزونه

۱- له ثبات او استقامت څخه مراد څه دی؟

۲- د استقامت ګټې څه دي؟

۳- لاندې کلمې معنا کړئ.

أ– قُلْ آمَنْتُ بالله: ب–ثُمَّ اسْتَقِمْ:

کورنۍ دنده

دایمان د اهمیت او پر هغه د استقامت د حتمیوالی په باره کې یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یتیم پالنه

عن سَهْلِ بْنَ سَعْد عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيم كَهَاتَيْنِ فِي الْجَنَّةِ وَقَرَنَ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ الْوُسْطَى وَالَّتِي تَلِي الْإِبْهَامَ . رواه ابو داود.

دراوي پېژندنه:

نوم يې سهل د پلار نوم يې سعد الساعدي د جاهليت په زمانه کې يې نوم حزن (غم) و، پيغمبر (ص) په سهل (ايماني) باندې ونوماو په ډېرو غزاګانو کې يې ګډون کړی دی او د هجرت په ۸۸ کال کې د ۹۴ کلونو په عمر وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- كَافِلُ:	پالونکی.
۲- الْيَتِيم:	هغه ماشوم چې پلار يا مور او پلار دواړه يې مړه وي.
۳- كَهَاتَيْنِ:	لکه دغه دوه (ګوتې).
۴- وَقَرَنَ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ:	دواړه ګوتې يې سره يو ځای کړې.

د حديث شريف معنا:

حضرت سهل (رض) له پيغمبر ﷺ څخه روايت کوي چې وېې فرمايل: زه او د يتيم پالونکی به په جنت کې يو د بل تر څنګ داسې نيږدې يو لکه د يو لاس دا دوه ګوتې . راوي وايي چې خپله منځنۍ او د شهادت ګوتې يې سره نيږدې کړې.

فعاليت

- زده کوونکي دې يتيم ته د نه پاملرنې زيانونه په ډله ييز ډول بيان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف حکمت:

په هره ټولنه کې لکه څرنګه چې پانګوال او سرمايه دار ژوند کوي فقيران، بې وزله او بې کسه يتيمان هم ژوند کوي، د اسلام مقدس دين موږ دې ته هڅوي چې د هغوی سرپرستي وکړو او دوی پرې نږدو چې په دغه حالت کې د يوازېتوب احساس وکړي، که چېرې د دوی اړتياوې او ضرورتونه پوره نه کړل شي نو تجربې دا ثابته کړې ده چې دغسې خلک اکثره بې نادرسته لوييږي، زړونه يې سخت وي، کينه او خطرناک فکرونه لري او بيا د اسلام دښمنان ورڅخه خپلو سترو اهدافو ته د رسېدلو لپاره کار اخلي او په ورانکارۍ پيل کوي، د راحت فضا خړه پړه او ژوندون په يو تريخ حقيقت بدلوي نو په همدې بناء د شتمنو او بډايو خلکو دا وظيفه ده چې د دوی تعليم او سالم تربيت په خپله غاړه واخلي او خپله ديني وجيبه ترسره کړي او هم د لوی اجر او ثواب خاوندان شي.

فعاليت

- څنګه کولای شو له يتيمانو سره مرسته وکړو؟ په دې اړه خپل نظريات په ډله ييز ډول څرګند کړئ.

د حديث شريف ګټې:

۱- د يتيم د پالونکي مقام: پيغمبر ﷺ د يتيم پالونکي ته دا زېرى ورکړى دى چې هغه به د قيامت په ورځ د پيغمبر ﷺ ترڅنګ ولاړ وي.

۲- په ښوونه کې د تعليمي وسائلو څخه استفاده: د دې لپاره چې مطلب د مخاطب په ذهن کې ښه ځای ونيسي پيغمبر ﷺ د خپلو مبارکو ګوتو له اشارو څخه کار واخيست.

ارزونه

۱- يتيم چا ته ويل کېږي او د هغې پالنه د چا په غاړه ده؟

۲- د يتيم د پالونکي مقام څه دی؟ واضح يې کړئ.

۳- د پورتني حديث شريف ګټې ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

- په دې اړوند چې يتيم دې له کومه حيثه د پاملرنې وړ وګرځي، يوه لنډه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرسته او کومک

عَنْ عَبدِ اللهِ بنِ عُمرَ رضي الله عنهما أَنَّ رسولَ اللّٰهِ صلى الله عليه وسلم قال: «اَلْمُسْلِمُ أخُوْ المُسْلِم، لا يَظْلِمُهُ، ولا يُسْلِمُهُ، و مَنْ كَانَ فِيْ حَاجَةِ أخيْهِ كانَ اللهُ فِيْ حَاجَتِه، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَومِ القِيامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِماً سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ القِيَامَةِ». رواه البخاري.

د راوي پېژندنه:

نوم يې عبدالله د پلارنوم يې عمر او په قوم قريش دی په مکه مکرمه کې په اسلام مشرف او بيايې مدينې منورې ته هجرت وکړ. په صحابه کرامو کې د فقهاوو له جملې څخه و، له نبي کريم ﷺ څخه يې زيات شمير احاديث روايت کړي دي او د هجرت په ۷۳ کال وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- كُرْبَةً : کړاو اوستونزه.

۲- فَرَّجَ: ليرې يې کړي.

۳- سَتَرَ: عيب يې پټ کړ.

د حديث شريف معنا:

له عبدالله بن عمر څخه روايت دی چې پيغمبر ﷺ وفرمايل: مسلمان د مسلمان ورور دی، نه تيری ورباندې کوي او نه يې تيري کونکو ته سپاري، او هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک چې د خپل ورور اړتیا پوره کړي الله تعالی به د ده اړتیا پوره کړي. او هر ځوک چې د یو مسلمان مشکل حل کړي الله تعالی به یې د قیامت په ورځ مشکلات اسانه کړي. او هر چا چې پر یو مسلمان پرده واچوله الله تعالی به یې د قیامت په ورځ پرده وساتي.

فعالیت

- په پورتني حدیث شریف کې د مرستې او کومک ښې اغېزې په ډله ییز ډول بیان کړئ.

د حدیث شریف حکمت:

الله تعالی دوه وروڼه یا خویندې اویا د یوې کورنۍ غړي فطرتاً داسې پیداکړي دي چې ځانګړې مینه او محبت یې تر منځ وي او د تل لپاره یو بل د سعادت او هوساینې په فکر کې وي که اړتیا ور پیښه شي او یا له کومې ستونزې سره مخامخ شي د حل لپاره یې د خپل توان مطابق هلې ځلې کوي، او هېڅکله هم پر یو بل تیری نه کوي او نه یو بل غلیم ته سپاري، نو ځکه پیغمبر ﷺ په دې حدیث شریف کې ټول مسلمانان د یوې کورنۍ د غړو او په خپلو کې د خویندو او وروڼو په څېر بللي دي او له داسې اعمالو څخه چې دغه اړیکې پرې کوي او له منځه یې وړي منع کړي دي لکه ظلم، تېری او داسې نور. او دیوې دیني دندې په توګه یې د یو بل د غم خوړلو او ستونزو د حل کولو او د نورو له عیبونو څخه سترګو پټولو ته خپل پیروان را دعوت کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کونکي دې پــه خپل ګروپ کې ددې لوســت حدیث شــریف په صحیحو الفاظو سره ووايي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- مسلمانان په خپلو کې خويندې او وروڼه دي. باید چې د یوې کورنۍ د غړو په څير سره ژوند وکړي.

۲- مسلمان پر مسلمان ظلم نه کوي او ظلم کول په هیڅا هم روانه دي.

۳- مسلمان خپل مسلمان ورور دښمن ته نه سپاري.

۴- مسلمان د خپل مسلمان ورور د اړتیاو د پوره کولو په فکر کې وي.

۵- یو مسلمان د بل مسلمان عیب پټوي. بې عیبه انسان نشته ریښتینی مسلمان د خلکو ښه صفتونه بیانوي او بدۍ یې پټوي.

۶- د دې ټولو کارونو په بدله کې الله تعالی له خپل بنده سره همدغه شان مرسته او کومک کوي.

ارزونه

۱- یو مسلمان د بل مسلمان په باره کې باید څرنګه احساس ولري؟

۲- د څه لپاره د نورو په عیبونو پرده اچوو؟

۳- د لاندې کلمو معنا څه ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا یَظْلِمُهُ:

ولا یُسْلِمُهُ:

فَرَّجَ:

کُرْبَةً:

سَتَرَ مُسْلماً:

سَتَرَهُ اللّٰهُ:

کورنۍ دنده

څرنگه کولای شو د خپلو ټولگیوالو او گاونډیانو سره مرسته وکړو؟ تر دې عنوان لاندې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمان پېژندنه

عن عبدالله بنِ عَمرو عن النبي صلی الله علیه و سلم قال: «اَلْمُسلِمُ مَن سَلِمَ المُسلِمُونَ مِن لِسَانِه وَ یَدِهِ و الْمُهاجِرُ مَن هَجَرَ مَا نَهَی الله عنه» رواه البخاري

د راوي پيژندنه:

دغه راوي په اووم لوست کې پېژندل شوی دی.

د کلمو معنا:

۱. مِن لِسَانِه:	د هغه له ژبې
۲. وَ یَدِه:	د هغه له لاسه
۳. الْمُهاجِرُ:	پرېښودونکی
۴. مَن هَجَرَ:	چا چې پرې ایښی وي.
۵. مَا نَهَی اللهُ:	هغه څه چې الله تعالی منع کړي دي.

د حدیث شریف معنا:

له حضرت عبدالله (رض) څخه روایت دی چې پیغمبر ﷺ وفرمایل: مسلمان هغه څوک دی چې نور مسلمانان یې د ژبې او لاس له ضرر څخه په امن وي او مهاجر هغه څوک دی چې له ګناهونو څخه ځان ساتي.

فعالیت

- زده کوونکي دې په ډله ییزه توګه د ژبې او لاس د ضررونو په هکله خپل معلومات وړاندې کړي.

د حدیث شریف حکمت:

انسان ته له دوو لوریو ضرر رسیدلای شي یو جسمي او فزیکی او بل معنوی او روحي. بناءً په دې حدیث شریف کې مسلمانان نورو ته د ژبې او لاس له هر ډول ضرر رسولو څخه منع شوي دي تر څو مسلمانان یو بل ته د متقابل احترام په فضا کې د عزت ژوند وکړي او له هر ډول تیري، بهتان، تمسخر، او ازار څخه خوندي وي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د ژبې سپېڅلتیا: مسلمان په غور او سوچ سره خبرې کوي او د بدو الفاظو او کنځلو څخه ځان ساتي.

۲- د مسلمان له لاسه هېچا ته ضرر نه رسېږي.

۳- د ګناه له مجلسونو څخه لرې والی: مسلمان باید د ګناهونو له مجلسونو څخه خپل ځان لیرې وساتي او په پاک چاپیریال کې ژوند وکړي.

ارزونه

۱- پدې حدیث شریف کې له مهاجر څخه څوک مراد دی؟

۲- ولې یوازې د لاس او ژبې په ساتنه ټینګار شوی دی؟

کورنۍ دنده

پورتنی حدیث شریف له معنا سره په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام پنځه بناوې

عَن ابنِ عُمَرَ رضي الله عنهما، قَالَ: قال رَسُول الله صلى الله عليه وسلم: بُنِيَ الإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ، شَهَادَةِ أنْ لاَ إِلهَ إلاَّ اللهُ ، وَأنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ ، وَإِقَامِ الصَّلاَةِ ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ البَيْتِ. رواه البخاري.

د راوي پېژندنه:

دا راوي په لسم لوست کې معرفي شوی دی.

د کلمو معنا:

۱_ بُنِيَ:	بنا شوی دی.
۲_ خَمْسٍ:	پنځه.
۳_ إِقَامِ الصَّلاَةِ:	د لمانځه کول.
۴- إِيتَاءِ الزَّكَاةِ:	زکات ورکول.

د حديث شريف معنا:

حضرت عبدالله بن عمرﷺ وايي: چې پيغمبرﷺ وفرمايل: اسلام پر پنځو ستنو ولاړ دی:

۱_ په دې ګواهي ورکول چې پرته له الله ﷻ څخه بل معبود نشته (هيڅوک د عبادت او بندګۍ وړ نه دی) او حضرت محمد ﷺ د الله ﷻ رسول دی.

۲_ د لمانځه اداء کول

۳_ د زکات ورکول

۴_ د حج د فريضې اداء کول ۵_ د رمضان د مبارکې مياشتې روژه نيول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

اسلام د سلم (صلح) او سلامتۍ له مادې څخه اخیستل شوی او الله تعالٰی ته د غاړې ایښودلو په معنا دی چې بنده به د الله تعالی ټول امرونه مني او له نواهیو څخه به بې ځان ژغوري. په دې حدیث شریف کې د اسلام د مقدس دین له داسې تعمیر سره تشبیه شوی دی چې په پنځو محکمو ستنو ولاړ دی.

دغه پنځه ستنې دا دي:

د شهادت د کلمې لوستل: د اسلام بنسټ د الله تعالٰی په یووالي ایمان لرل دي چې یوازې همدغه ذات د کایناتو پیدا کوونکی او د عبادت او بندګۍ وړ دی او حضرت محمدﷺ یې بنده او پیغبر دی او د هغه پېغامونه یې انسانانو ته رسولي او د ژوند کولو او بندګۍ لارې یې ورته ښودلي دي.

لمونځ: له کلمې وروسته د اسلام مهم رکن لمونځ دی چې د ورځې پنځه وخته په هر نارینه او ښځه فرض دی. لمونځ مؤمن ته قوت ورکوي، لکه څنګه چې په قرآن عظیم الشان کې ویل شوي دي: ترجمه: ((ای مؤمنانو په صبر او لمانځه باندې مرسته وغواړئ)) (۱) د الله تعالٰی د یاد تر ټولو ستره وسیله لمونځ دی په دې باره کې قرآن عظیم الشان فرمایي: ((زما د یاد لپاره لمونځ وکړه)) (۲) لمونځ د مؤمن ژوند منظموي، له فحشا او منکراتو څخه یې منع کوي او زړه ته ډاډ ورکوي.

لمونځ یو ټولنیز عبادت دی خلکو ته د الله تعالٰی د احکامو په وړاندې د ټولو انسانانو د برابرۍ پېغام ورکوي.

زکات: زکات بله هغه ستنه ده چې اسلام وربانديې ولاړ او د پاکۍ او ودې په معنٰی دی. زکات یوازې مالي مرسته نه ده، بلکې د لمانځه، روژې او حج په څېر یو عبادت دی. د زکات په ورکولو مؤمن د خپل رب امر پر ځای کوي او په پای کې یې د ثواب مستحق

---

(۱) د بقرې سورت، ۱۵۳ آیت

(۲) طه سورت، ۱۴ آیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځي او همدغه ثواب دی چې د انسان اخروي ژوند جوړوي او که په ښه طریقه ورکړل شي د ټولنې د ټولو افرادو د ژوند سطحه لوړوي.

روژه: روژه هم د اسلام د بنا په حیث انسانان له ګناه څخه ژغوري او انسان ته د صبر، شکر او نظم درس ورکوي، د فقیرانو له حال څخه یې خبروي او د جسم د آرامۍ لامل ګرځي.

حج: ډېر فردي او ټولنیز حکمتونه لري، د حج په کولو سره د انسان ګناه ببنل کېږي او زړه یې پاکېږي، انسان عبادت او بندګۍ ته هڅوي، ایمان قوي کوي، د اسلام تېر برم را یادوي او د اسلام په لارکې د رسول الله ﷺ او یارانو سرښندنې او قهرمانۍ یې را ژوندۍ کوي.

حج په میلیونونو انسانان یې له دې چې د رنګ، ژبې، قومیت، دولت، فرهنګ، مقام او منصب توپیر یې په نظرکې ونیول شي د یو ګډ هدف او موخې لپاره په یو ځای را ټولوي او دا څرګندوي چې په مسلمانانوکې د ورور ګلوۍ او برابرۍ اړیکې څومره کلکې او غښتلې دي، نو دغه دین یوازینی دین دی چې ټول خلک په یوه محور راټولوي او د دنیا او اخرت د نېکبختۍ په لور یې بیایي.

د حدیث شریف ګټې:

۱_ اسلام پر پنځو بناوو ولاړ دی.

۲_ لمونځ فرض دی.

۳_ روژه فرض ده.

۴_ زکات په بډایه او شتمنو مسلمانانو څوک چې د نصاب خاوندان وي فرض دی.

۵_ حج فرض دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې په ډله ییز ډول د اسلام د ارکانو په باره کې سره خبرې وکړي.

ارزونه

۱_ اسلام څو بناوې لري؟

۲_ د لمانځه د اهمیت او ارزښت په باره کې مو څه زده دي؟

۳_ د حج ځینې حکمتونه ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست حدیث شریف حفظ کړئ او له معنٰی سره یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیاء

عَنْ أَبِي مَسْعُود عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى إِذَا لَمْ تَسْتَحْ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ. رواه البخاري

د راوي پېژندنه:

نوم يې عقبه کنيه يې ابو مسعود او په کوفه کې زېږېدلی دی، د هجرت په ۴۰ کال د حضرت علیؓ د خلافت په دوره کې وفات شوی دی.

د کلمو معنا:

۱- مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ:	هغه څه چې خلکو له مخکينيو څخه زده کړي دي.
۲- مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى:	هغه څه چې د ټولو انبياؤو عليهم السلام شريعتونو ورباندې اتفاق کړی دی.
۳- إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ:	کله دې چې حيا نه لرله.
۴- فَاصْنَعْ:	نو کوه.

د حديث شريف معنا:

ابو مسعودؓ څخه روايت دی چې پيغمبر ﷺ وفرمايل: د تېرو شوو پيغمبرانو له ويناوو څخه چې خلکو زده کړې، يوه دا خبره مهمه ده چې کله دې حيا نه لرله، نو څه چې دې خوښ وي کوه يې.

فعاليت

- آيا په زده کړه او ښوونه کې حيا کول ښه دي.

د حديث شريف حکمت: حيا څه ته وايي؟ حيا د هغه انساني کيفيت نوم دی چې سړی له هرې غير مناسبې خبرې او ناوړه کار څخه کرکجن کوي، انسان بايد د هر چا څخه زيات له الله تعالی څخه حيا ولري. کوم شی چې ټولنه فاسدوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاقي فساد دی او حیا داسې یو نېک صفت دی چې انسان له ټولو بدیو او ناوړه کارونو څخه منع کوي، ځکه خو اسلام حیا د ایمان ارزښتناکه څانګه بللې ده او فرمایلي یې دي چې مسلمانان دې دغه خوی په ځان کې پیدا کړي، خپله ټولنه دې له بربنډتوب او بې حیایۍ څخه چې د ډول ډول ناروغیو لامل کېږي وساتي او د خلکو د تشویش مخنیوی دې وکړي.

د حیا ثمره:

د حیا پایلې همیشه ګټورې وي، لکه څنګه چې پیغمبرﷺ فرمایلي دي ((**الحیاء لایاتي الابخیر**)) حیا یواځې خیر او ښېګڼه زېږوي. په بل حدیث شریف کې فرمایي:

((حیا او ایمان تل ملګري وي هر کله چې یو له دوی دواړو څخه نه وي بل به بې هم نه وي)).

فعالیت

- زده کوونکي دې د حیا په باره کې سره خبرې وکړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- حیا د ټولو پیغمبرانو له لارښوونو څخه ده.

۲- د حیا اهمیت: حیا انسان له فحشاء، منکراتو او خپل سریو څخه منع کوي.

۳- حیا انسان ته قدر ارزښت او عزت ورپه برخه کوي.

ارزونه

۱- حیا تعریف کړئ.

۲- د حیا حکمت بیان کړئ.

۳- انسان تر ټولو زیات باید له چا څخه حیا ولري؟

کورنۍ دنده

د بې حیایۍ په باره کې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيشه يي توکي

عَنْ اُمِ سَلَمَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: (نَهَي رَسُولُ الله ﷺ عَنْ كُلِّ مُسْكِرٍ وَمُفْتِرٍ). رواه ابو داود

د راوي پېژندنه:

نوم يې حضرت ام سلمة ﵂ د بنو مغيره قبيلې ته منسوبه ده، له لومړنيو مسلمانانو څخه ده، ام سلمة﵂ د هغو مهاجرينو له جملې څخه ده چې حبشې او مدينې ته يې هجرت کړی دی. هغه د خپل مېړه ابو سلمة له وفات څخه وروسته د هجرت په څلورم کال د شوال په مياشت کې د پيغمبرﷺ په نکاح کې راغله او د امهات المؤمنين په صف کې داخله شوه له ۳۰۰ څخه زيات احاديث يې له پيغمبرﷺ څخه روايت کړي دي او بالآخره د هجرت په دیارلسم کال د ۸۴ کالو په عمر وفات شوه.

د کلمو معنا:

۱- مُسْكِرٍ: نېشه کوونکی او د عقل له منځه وړونکی.
۲- مُفْتِرٍ: سستوونکی.

د حديث شريف معنا:

حضرت ام سلمة﵂ راويت کړی چې پيغمبرﷺ د هر هغه څه له استعمال څخه منع کړې ده چې نېشه راولي او عقل خرابوي او يا عقل کمزوری کوي.

د حديث شريف حکمت:

د اسلام له مهمو هدفونو څخه يو هم د عقل، ځان او مال ساتنه او د الله تعالٰی له نعمتونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه د کټې اخیستلو د ښو لارو ښودونه ده، الله تعالٰی انسان ته د عقل په واسطه له حیواناتو څخه غوره والی ورکړی دی، څرنګه چې انسان د خپل عقل په وسیله ښه له بدو او ګټه له زیان څخه توپیر کولی شي او د خپل عقل په پراختیا کولای شي، د ترقي او پرمختګ لارې هوارې کړي.

لدی کبله د اسلام مقدس دین د عقل د ساتنې لپاره ټول نېشه يي توکي چې په لومړي سر کې يې شراب ځای لري حرام کړي دي، ځکه چې د دغو توکو استعمال د مختلفو جرمونو، لکه ځان وژنه، غلا، تېري، بد امنۍ د صحت خرابوالي او داسې نورو لامل ګرځي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- ټول مستي راوستونکي او سستوونکي، لکه شراب او د نېشه يي توکو مختلف ډولونه حرام دي.

۲- نېشه کوونکي توکي که لږ وي او که ډېر وي حرام دي.

۳- له نېشه يي توکو څخه هر ډول ګټه اخیستل حرام دي.

۴- د اسلام مقدس دین انسان د ځان او عقل د ساتنې مسؤول ګڼي.

ارزونه

۱- په اسلام کې د نېشه يي توکو حکم څه دی؟

۲- د شرابو او نېشه يي توکو زيانونه بيان کړئ.

۳- د درس مفهوم په لنډ ډول بيان کړئ.

کورنۍ دنده

د نېشه يي توکو د زيانونو په اړه يوه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جماعت لمونځ

۱. د جماعت د لمانځه حکم:

د جماعت لمونځ مؤکد سنت دی.

۲. څوک د امامت حق لري؟

په امامت کې د لومړیتوب حق په ترتیب سره لاندې کسان لري:

۱- لومړی د امامت حقدار هغه څوک دی چې عالم وي، یعنې په شرعي مسایلو او خاصتاً د لمانځه په احکامو پوهېږي.

۲- که چېرې داسې څوک نه وي بیا هغه څوک دی چې د قرآن کریم قاري او یا چې قرآن ښه تلاوت کړای شي.

۳- که عالم او قاري هم پیدا نه شي بیا به متقي او پرهېزګار سړی مخکې کېږي.

۴- او که په تقوی کې ټول سره یوشان وي بیا به هغه څوک مخکې کېږي چې په عمر کې تر نورو مشر وي.

۳- د اقتداء احکام:

۱. د فرض کوونکي لمونځ په فرض کوونکي پسې په داسې حالت کې روا دی چې دواړه یو فرض له غاړې څخه ساقطوي، یعنې دواړه د ماسپښین فرض کوي، خو که یو د مازیګر څلور رکعته او بل د ماسپښین لمونځ کوي بیا یو بل پسې نیت کول صحیح نه دي.

۲. تیمم کوونکی د اودس کوونکی امام کېدی شي.

۳. پښې وینځونکی د مسحې کوونکي مقتدي کېدی شي.

۴. په ناست پسې ولاړ دریدی شي.

۵. څوک چې رکوع او سجده کوي په اشاره کوونکي پسې یې اقتداء صحیح نه ده.

۶. د نفل کوونکي اقتداء په فرض کوونکي پسې صحیح ده.

۷. د غیر معذور لمونځ په معذور پسې روا نه دی.

۸. په جامه پټ سړی د لوڅ سړي مقتدي کېدای نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. په جماعت سره د فرض لمونځ موندل:

کله چې یو چا پر سنتو، فرضو یا قضایي لمونځ ځانته پیل وکړ، بیا جماعت ودرید، خپل لمونځ دې په ولاړه باندې په سلام ګرځولو پرېږدي او په جماعت کې دې شریک شي.

۵. په یو جومات کې د جماعت د تکرار حکم:

د کلي په جومات کې په یو آذان او اقامت د جماعت تکرار مکروه دی. مخصوصا چې دغه کار د یوې ډلې له خوا همیشه تکرار شي، ځکه دا د تفرقې لامل ګرځي.

د کلي جومات: هغه مسجد دی چې امام او مقتدیان یې معلوم وي.

۶. په لاندې ځایونو کې د جماعت تکرارول روا دي:

۱. د لارې په جومات کې.

۲. هغه جومات کې چې ټاکلی امام او مؤذن ونه لري او هر وخت بېل بېل خلک راځي او لمونځ پکې کوي.

ارزونه

۱. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

أ- د جماعت لمونځ څه حکم لري او په امامت کې د لومړیتوب حق په ترتیب سره بیان کړئ.

ب- د اقتداء ځیني احکام په لنډ ډول بیان کړئ.

ج-په کومو ځایونو کې د جماعت تکرارول روا دي؟

کورنی دنده

لوست په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جُمعې او د اخترونو لمونځونه

۱. د جُمعې د لمانځه حکم:

د جُمعې لمونځ فرض عين دی.

۲. د جُمعې لمانځه د وجوب شرطونه:

د جمعې لمانځه د وجوب شرطونه دادي:

۱. نارينتوب: په ښځو باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دی.

۲. مقيم توب: په مسافر باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دی.

۳. امنيت: په هغه چا باندې چې امنيت يې تر ګواښ لاندې وي د جُمعې لمونځ فرض نه دی.

۴. د سترګو روغوالی: په ځای ناست ړوند باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دي.

۳. د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه:

۱. د جُمعې لمونځ په ښار يا په هر هغه ځای کې چې امير او قاضي ولري صحيح دی.

۲. د جُمعې لمانځه امام بايد خپله د سيمې واکمن وي او يا خو د هغه استازی وي.

۳. د جُمعې لمونځ به د ماسپښين په وخت کې اداء کېږي نو له ماسپښين څخه مخکې او وروسته د جمعې لمونځ نه صحيح کېږي.

۴. جومات ته به هر څوک ننوتلی شي او هېڅوک به ترې نه منع کېږي.

۵. په جماعت به ادا کېږي او پرته له جماعت څخه يوازې نه کېږي، او د جماعت کمه اندازه درې تنه دی او دوی لپاره خطبې ته حاضريدل شرط نه دي، ځينې وايي که درې تنه د امام په شمول حاضر شي د جُمعې لمونځ ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي.
۶. خُطبه: له عربۍ څخه پرته په بله ژبه هم جواز لري.
۷. باید خطبه د لمانځه څخه مخکې ووايي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې عملاً د جُمعې لمونځ د خپلو ملګرو په وړاندې په لنډه توګه تمثیل کړي.

د اخترونو لمونځونه:

۱. د اخترونو د لمانځه حکم:

په ټولو هغو خلکو چې د جُمعې لمونځ پرې فرض دی د اختر لمونځ ورباندې واجب دی.

۲. د اخترونو د لمانځه د وجوب شرطونه:

د اخترونو د لمانځه د وجوب شرطونه کټ مټ د جُمعې د لمانځه د وجوب شرطونه دي.

۳. د اخترونو د لمانځه د صحت شرطونه:

د اخترونو د لمانځه د صحت شرطونه کټ مټ د جُمعې د لمانځه د صحت شرطونه دي، خو د جُمعې په خلاف خطبه د اخترونو په لمانځه کې د لمانځه څخه وروسته ویل سنت دي.

۴. د اخترونو د لمانځه لپاره د لمونځ کوونکي سنتونه:

۱. په اخترونو کې غسل کول سنت دي د ټولو مسلمانانو لپاره که لمانځه ته ځي او یا نه ځي.
۲. خوشبويي لګول، غوره او پاکې جامې اغوستل.
۳. له چا سره د مبارکۍ په وخت کې ځان خوشحاله ښودل.
۴. د اخترونو په ورځ زیات خیرات او صدقه کول، همدا راز د سرسایې ورکول پر چا چې واجب وي.
۵. د لارې بدلول، یعنې تګ په یوه لار او راتګ په بله لار.
۶. د اخترونو د لمانځه څخه مخکې او وروسته نفل نه کول.

۵. د اخترونو د لمانځه کیفیت:

۱. امام او مقتدي به په شریکه د اختر د لمانځه نیت په ژبه باندې په داسې حال کې کوي چې لومړی به د امامت او دوهم به د اقتداء لفظ ورسره زیاتوي.
۲. امام او مقتدي دواړه به ثناء (سبحانک اللهم ....) په پټه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د ثناء څخه وروسته به امام او مقتدي درې تکبیره په داسې حال کې وایي چې لاسونه به تر غوږو پورې پورته کوي او ترمنځ به یې لږ چوپ پاتې کېږي.

۴. بیا به امام (اعوذ بالله او بسم الله) په پټه او ورپسې فاتحه د سورت په ملتیا په جهر وایي.

۵. بیا به رکوع ته د ښکته کېدو تکبیر وایي او رکوع به کوي.

۶. د قومې او سجدو څخه وروسته به دوهم رکعت ته د پورته کېدو لپاره تکبیر وایي.

۷. کله چې دوهم رکعت ته پورته شو (بسم الله الرحمن الرحیم) به په پټه وایي.

۸. د (بسم الله) څخه وروسته به فاتحه د سورت سره یوځای وایي.

۹. د سورت څخه وروسته او د رکوع څخه وړاندې به بیا درې تکبیره په داسې حال کې وایي چې لاسونه به غوږونو ته پورته کوي.

۱۰. بیا به وروسته په څلورم تکبیر رکوع ته ښکته کېږي. رکوع او سجده به کوي.

۱۱. له تشهد، درود او دعاء څخه وروسته به سلام اړوي.

۱۲. وروسته د سلام څخه به امام پورته کېږي او دوه خطبې به وایي، که چېرې کوچنی اختر وي په لومړۍ خطبه کې به د سرسایې او که لوی اختر وي د قربانۍ او د تشریق د تکبیراتو احکام بیانوي.

۱۳. د دواړو خطبو ترمنځ به لږ ساعت کښېني او بیا به دوهمې خطبې ته پورته کېږي.

۶. د تشریق تکبیرونه:

الله اکبر - الله اکبر لا اله الاالله و الله اکبر الله اکبر و لله الحمد.

۷. د تشریق تکبیرونو حکم:

د تشریق تکبیرونه په هر بالغ مسلمان واجب دي.

۸. د تشریق د تکبیرونو وخت:

د عرفې د سهار د لمانځه څخه وروسته پیل او د تشریق د ورځو په اخري مازیګر پای ته رسېږي (د اختر په څلورمه ورځ د مازیګر له لمانځه وروسته د تکبیرونو په ویلو سره پای مومي.

فعالیت

- د شاګردانو څخه دې یو کس د اختر لمونځ په عملي بڼه تمثیل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووايئ:

أ- د تشريق ورځې څو دي په لنډ ډول يې بيان کړئ؟

ب- د جمعې او اخترونو لمونځونه څه حکم لري؟

ج- د جمعې د لمانځه د صحت او وجوب شرطونه څو او کوم دي؟

د- د اختر د لمانځه له پاره د لمونځ کوونکي سنتونه په لنډ ډول بيان کړئ؟

۲- لاندې صحيح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د تشريق تکبيرونه په هر بالغ او نابالغ مسلمان واجب دي. (   )

ب- د اختر د لمانځه د صحت شرطونه کټ مټ د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه دي. (   )

ج- د تشريق تکبيرونه د عرفې د سهار لمانځه څخه وروسته پيل او په ديارلسم د ذی الحجې پای مومي. ( )

کورنۍ دنده

- د اختر د لمانځه طريقه په ترتيب سره په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کسوف او خسوف لمونځ

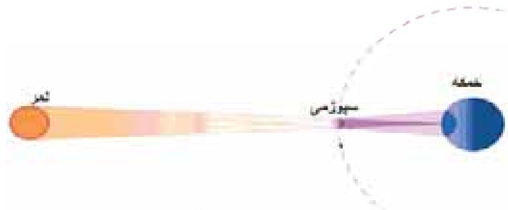

۱. د کسوف معنا:

کسوف د لمر تروالی او يا بې د روښنايۍ کموالي ته وايي.
کله چې سپوږمۍ د ځمکې او لمر ترمنځ واقع شي او د لمر د وړانګو مخه ونيسي نو کسوف (يا دلمر تياره کېدل) منځ ته راځي.

۲. د کسوف لمانځه حکم:

د کسوف لمونځ مؤکد سنت دی.

۳. د کسوف لمانځه کيفيت:

د کسوف لمونځ دوه رکعته دی، په داسې شکل به کېږي لکه څنګه چې نور لمونځونه کېږي، خطبه، اذان او اقامت نه لري. امام به پکې په پټه قرائت لولي او د هغه چا په امامت به ادا کېږي چې کوم د جُمعې امامت کوي، خو که چېرې څوک امامت ته حاضر نه شو بيا به هر سړی په خپل کور کې ځانته دوه يا څلور رکعته لمونځ کوي.

۴. د خسوف لمونځ:

د خسوف معنا: د سپوږمۍ د سترګې تروالي او يا بې د روښنايۍ کموالي ته خسوف وايي. کله چې ځمکه د سپوږمۍ او لمر ترمنځ راشي او دځمکې سيوری د سپوږمۍ پر مخ ولوېږي ، او دلمردهغو وړانګو چې په سپوږمۍ به لوېدلې ممانعت وشي نوخسوف (يا دسپوږمۍ تياره کېدل) منځ ته راځي.

۵. د خسوف د لمانځه کيفيت:

د خسوف لمونځ د تل لپاره کور کې کېږي. همدا راز لمونځونه د زلزلو، او د ساري ناروغيو څخه د خلاصون په موخه هم کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. د استسقاء لمونځ:

استسقاء باران غوښتلو ته وايي. په استسقاء کې دوه رکعته لمونځ کيږي او بيا امام خطبه وايي او دعا کوي.

- **مسايل**:

۱. د استسقاء په لمانځه کې لازمه ده چې الله تعالى ته د خشوع، عذر او زاريو اظهار وشي، او حتى څاروي هم له ځان سره صحرا ته يوړل شي.

۲. د ماشومانو او سپين ږيرو ويستل د استسقاء د لمانځه لپاره هم په کار دي، ځکه چې د الله جل جلاله رحمت په داسې ضعيفو رانازلېږي.

۳. د استسقاء په لمانځه کې به امام ډېر استغفار وايي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په ميتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

أ- خسوف او کسوف څه معنا لري؟ تعريف يې کړئ.

ب- د خسوف لمونځ په کوم ځای کې کيږي؟ او پرته له خسوفه دا لمونځ په نورو کومو ځايونو کې کېږي روښانه يې کړئ؟

ج- استسقاء څه معنا لري لغوي او اصطلاحي تعريف يې وکړئ؟

د- د استسقاء د لمانځه حکم ووایاست.

۲-لاندې صحيح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د کسوف او استسقاء لمونځونه مؤکد سنت دي. (   )

ب-د کسوف د لمانځه امام به د جمعې امام وي.(   )

کورنۍ دنده

د پورتنيو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جنازې احکام

۱. د جنازې تعریف:

کله چې مړی ښخولو ته برابر شي او د لمانځه او دفن لپاره ورل کېږي نو دې ته جنازه وايي.

۲. د ځنکدن د وخت آداب او سنتونه:

د ځنکدن حالت کې لاندې شيان سنت دي:

- ✓ د ځنکدن په وخت کې د شهادت کلمه ويل.
- ✓ د ناروغ د څو تنو خپلوانو او يا دوستانو حاضرېدل د ناروغ د ځنکدن په وخت کې مستحب دي، په دې خاطر چې که څه وصيت کوي نو هغوی دې واوري، او د شهادت کلمه ورته ورياده او تلقين کړي. (البته ناروغ باندې بايد امر ونه شي چې کلمه ووايه ځکه کله ناروغ په ځان نه پوهيږي او کيداى شي منفي عکس العمل وښايي)
- ✓ کله چې روح له بدن څخه جدا شي نو بيا لازمه ده چې د مړي بدن په داسې توګه لکه چې ويده وي په ښکلي هيئت سره برابر شي ، سترګې يې پټې ، ځنه يې راټوله ، پښې او دواړه لاسونه اوار کړل شي. او که کوم څادر وي نو هغه دې پرې واچول شي.

۳. د ميت حقوق:

هغه معلوم قرضونه چې پر ميت باندې دي د هغو خلاصول او يا يې پر غاړه اخيستل.

- ✓ غسل ورکول.
- ✓ د جنازې لمونځ ورباندې اداء کول.
- ✓ په هديره کې ښخول.

۴. د حقيقي شهيد احکام:

- ✓ خپلې جامې يې کفن دی او بل نوی کفن ورته نه ورکول کېږي.
- ✓ هر هغه شی به ترې لرې کوي چې د کفن څخه زيات وي لکه: چپن، ساعت او داسې نور...
- ✓ غسل ورته نه ورکول کېږي.
- ✓ د جنازې لمونځ به ورباندې کوي.

۵. د متوفي ماشوم حق:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ✓ د نوم ایښودل.
- ✓ غسل ورکول.
- ✓ د جنازې لمونځ ورباندې کول.
- ✓ په هدیره کې خښول.

۲. د میت د تکفین او تجهیز مصارف:

د میت د تجهیز، تکفین او ښخولو مصارف به د میت له خپل مال څخه ورکول کېږي. که چېرې کوم میت خپل مال ونه لري بیا به بې هغه خپلوان مصارف ګالي چې په کومو باندې يې نفقه واجبه ده، اویا د ده نه میراث وړي. خو که څوک داسې خپلوان هم ونه لري بیا به د بیت المال څخه دا مصارف ورکول کېږي.البته لازمه ده له هغو اضافي او سلاماتوونکو مصارفو څخه چې یوائې د تظاهر، ریا او د سیالۍ لپاره کېږي ډډه وشي، ځکه ډیر کله داسې کېږي چې د متوفی د کورنۍ د دوه چنده اذیت او تکلیف لامل ګرځي. (۱)

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. جنازه څه ته وایي؟

۲. د ځنکدن آداب او سنتونه کوم دي؟

۳. د میت حقونه کوم دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟

۴. د حقیقي شهید احکام په لنډ ډول ولیکئ.

د میت د تجهیز او تکفین مصارف له کوم ځای څخه ورکول کېږي؟

کورنۍ دنده

د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

---

(۱) پورتنی لوست اضافي معلومات دي، او په امتحان کي شامل نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ څلوېښتم لوست

د میت لمبول او وربانديې د جنازې لمونځ کول

۱. د مړي لمبول:

۱. په يوه مناسب او مستورځاي کې به جاسي تري نه وکاري او عورت به يې پټ کړي.

۲. د مړي حرمت دې وساتل شي او د عورت ځايونه دې په داسې شکل پريمنځل شي چې غسل ورکوونکی دې خپلو لاسونو کې څه ونيسي تر څو لاسونه يې د مړي پر بدن ونه لګيږي او نه وليدل شي.

۳. اودس دې ورکړل شي ، خو خوله او پوزه دې ورته نه پرېمينځي، بلکه خوله او پوزه به يې په يوه لمده ټوټه مسح کړي.

۴. بيا دې سر ورته پريمنځي.

۵. بيا دې په ټول بدن باندې اوبه ورواچوي، که صابون پرې ووهل شي بهتره ده .

۶. بيا دې ښي اړخ ورته پريمنځي او بيا دې چپ اړخ ورته پريمنځي ترڅو چې ټول بدن يې ومينځل شي .

څوک د میت د لمبولو لپاره مناسب او غوره دي:

دا بهتره ده چې ميت د ده نږدې خپلوان کوم چې په لمبولو پوهيږي ولمبوي ، څوکه داسې نه وي نو بيا دې داسې پرهيز ګاره سړی ورته غسل ورکړي چې په لمبولوپوهيږي.

البته مړه ښځه به ښځه لمبوي. خو ښځه کولاي شي خپل ميړه ومينځي.

۲. ميت ته کفن ورکول:

* د کفن ورکولو حکم: مړي ته کفن ورکول فرض کفايي دي.

* د کفن ډولونه:

کفن په درې ډوله دی:مسنونه کفن ،کفن کفایت او کفن ضرورت.

۱ - مسنونه کفن: په لاندې ډول دی:

قمیص: د ورمیږ څخه ترقدمونو پورې دمړي ټول ځان ورباندې پټیږي.

ازار: د مړي سر او ټول بدن پټوي او د قمیص د پاسه وراغوستل کېږي.

لفافه: دا هم د سر څخه د قدمونو پورې ده خو د ازار څخه یې اندازه زیاته ده او د سر او پښو سره تړل کېږي.

البته د ښځې په کفن کې دوه ټوټې نورې هم اضافه کیږي : (خمار او خرقه)

خمار : ټکری د سر او د مخ لپاره

خرقه: یوه ټوټه د صدر (سینې) نه تر زنګونونو پورې

خمار او خرقه د لفافې نه مخکې وراغوستل کیږي .

۲ - کفن الکفایة: عبارت له ازار او لفافې څخه دی، او قمیص پکې نشته، خو ښځې لپاره به یو څادر (ټیکری) زیاتیږي.

۳ - کفن الضرورة: هغه ټوټه چې دکفایت دکفانه څخه کمه وي ،او میت دضرورت لپاره پکې تکفین شي. (۱)

۳. په مړي باندې د جنازې لمونځ:

✓ د جنازې د لمانځه حکم: دجنازې لمونځ لکه دمړي تجهیز، تکفین اوخښول په مسلمانانو باندې فرض کفایي دی.

✓ د جنازې د لمانځه ارکان: د جنازې لمونځ دوه رکنه لري:

۱. څلور تکبیره.

۲. ودریدل.

- نیت یعني قصد او اراده د جنازې د لمانځه لپاره شرط دی.
- او د څلورم تکبیر څخه وروسته دواړو لوروته سلام ګرځول واجب دی.

---

(۱) د دې درس پورتنی برخه اضافي معلومات دي، او په امتحان کې شامل نه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د جنازې د لمانځه سنتونه:

✓ د لومړي تکبير نه وروسته د حمد او ثنا ويل (سُبحَانَکَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمدِکَ وَتَبَارَکَ اسمُکَ وَ تَعَالَی جَدُّکَ وَ جَلَّ ثَنَائُکَ وَ لَا إِلَهَ غَيرُکَ).

✓ د دويم تکبير نه وروسته د درود ويل: (أَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّد وَعَلَی آلِ مُحَمَّد کَمَا صَلَّيتَ وَ سَلَّمتَ وَ بَارَکتَ وَ رَحِمتَ عَلَی اِبرَاهِيمَ وَ عَلَی آلِ اِبرَاهِيمَ إِنَّکَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ).

✓ د دريم تکبير څخه وروسته مړي ته دعا کول او هغه ته مغفرت غوښتل ، په هر عبارت چې وي ، خو بهتره دا ده چې په مأثوره الفاظو باندې دعا وشي لکه :

• د بالغ مړي لپاره نارينه وي اوکه ښځينه : (أَللّٰهُمَّ اغفِر لِحَيِّنَا وَ مَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَ صَغِيرِنَا وَکَبِيرِنَا وَ ذَکَرِنَا وَ أُنثَانَا، أَللّٰهُمَّ مَن احيَيتَه مِنَّا فَاَحيِهِ عَلَی الاسلام و مَن تَوَفَّيتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَی الايمَانِ).

• اوکه مړی ماشوم وي نو دا دعا به لولي: (أَللّٰهُمَّ اجعَلهُ لَنَا فَرَطاً وَ اجعَلهُ لَنَا أَجراً وَ ذُخراً وَ اجعَلهُ لَنَا شَافِعاً وَ مُشَفَعاً).

• اوکه مړی ماشومه وي نو دا دعا به لولي: (أَللّٰهُمَّ اجعَلهَا لَنَا فَرَطاً وَ اجعَلهَا لَنَا أَجراً وَ ذُخراً وَ اجعَلهَا لَنَا شَافِعَةً وَ مُشَفَعَةً).

۵- د جنازې د لمانځه کيفيت:

پس له دې چې جنازه دلمانځه لپاره کيښودل شوه ، امام د مړي د سيني په مقابل کي دريږي او دصفونو د ترتيبولو او د ميت د تعيينولو (چې ماشوم دی او لوی) وروسته لومړی تکبير وايي.

د لومړي تکبير سره د جنازې لمونځ کوونکي لاسونه تر غوږو پورته کوي، تکبير وايي او بيا(سُبحَانَکَ اَللّٰهُمَّ....) وايي.

بيا امام دويم تکبير وايي او ورپسې (اَللّٰهُمَّ صَلِّ...) وايي.

بيا دريم تکبير وايي او ورپسې دعا کوي ، څنګه چې مخکې په تفصيل سره بيان

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي. لکه: (أَللّٰهُمَّ اغفِرلِحَيِّنَا وَ مَيِّتِنَا...)
د دعا څخه وروسته به څلورم تکبیر وایي او ورپسي به سم د لاسه ښي او کیڼ لورته سلام اړوي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د خپلو ټولګیوالو په وړاندې عملاً د لویانو د جنازې لمونځ په جهر سره تمثیل کړي.

بل زده کوونکی دې د ماشوم د جنازې لمونځ په جهر سره تمثیل کړي.
او بل زده کوونکی دې د ماشومې د جنازې لمونځ په جهر سره تمثیل کړي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:
۱. د جنازې د لمانځه دعاګاني ووایئ.
۲. کفن په څو ډوله دی؟
۳. د نارینه او ښځینه کفن څه توپیر لري؟

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د جنازې لمونځ په یادو زده کړي او کیفیت د جنازې دې په خپلو کتابچوکې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

زکات

۱. لومړی د زکات تعریف:

زکات په لغت کې: پاکوالي، زیاتوالي او برکت ته وایي.
په اصطلاح کې: مستحقینو ته دهغه مال ټاکلی برخه ورکول چې نصاب ته رسیدلی وي.

۲. د زکات حکم:

زکات د اسلام د ارکانو څخه یو رکن دی، او ورکول یې په هغه چا فرض دی چې د ورکولو شرطونه په کې وي.

۳. د زکات د فرضیت دلایل:

زکات په قرآن کریم، احادیثو او اجماع باندې ثابت دی.
۱. قرآن کریم:(وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ)[۱]
ژباړه: تاسې لمونځونه قایم کړئ ، زکاتونه ورکړئ.
۲. حدیث: رسول اکرم صلي الله علیه وسلم فرمايي: اسلام پنځه بناوې لري لومړی بنا یې د شهادت کلمه، دویمه بنا یې لمونځ، دریمه بنا یې زکات ورکول، څلورمه بنا یې د روژې نیول او پنځمه بنا یې د حج کول دي.
۳.اجماع: د ټول امت علماؤ اجماع کړې چې زکات د اسلام له ارکانو څخه یو رکن دی.

د زکات د فرضیت کال: زکات د هجرت په دویم کال د روژې د فرضیت څخه مخکې فرض شوی دی.

(د البقرې سورت،۴۳ آیت)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د زکات د وجوب شرطونه:

زکات ځانګړي شرطونه لري چې ځینې په مالک او نور یې په مال پورې اړه لري:

لومړی د مکلف یا مالک شرطونه:

۱. اسلام.

۲. عقل.

۳. بلوغ.

۴. اصیلوالی. یعني (مریي) نه وي.

۵. د نصاب مالک کیدل، چې د کال په پیل او پای کې د نصاب خاوند وي.

د زکات نصاب په نقدینو کې یا دوه سوه درهمه سپین زر دي او یا شل مثقاله سره زر دي. چې په اوسنیو ګرامونو باندې د سرو زرو نصاب ۸۵ ګرامه او د سپینو زرو نصاب ۵۹۵ ګرامه کیږي (۲)

دویم: **په مال پورې تړلي شرطونه**:

۱. مال باید د مالک لاس کې وي بناءً په ورک شوي مال باندې زکات نشته.

۲. دمال په خاوند باندې داسې پور نه وي چې ټول مال ورلاندې شي او یا دومره ترې پاتې شي چې نصاب نه کم وي .

۳. نصاب باید د اصلي حاجتونو څخه اضافه وي ، لکه: کور، دکور اسباب او داسې نور.

۴. نصاب باید د هغو مالونو څخه پوره شوی وي چې شرعا د زکات قابلیت لري .

---

(۲) المکیال و المیزان فتاویٰ الازهرالشریف ۱/ ۲۰۲

۵. یوکال باید پرې تیر شوی وي؛ یعنې پس له دې چې نصاب ته رسیدلی دی د مالک سره یوکال پرې تیر شوی دی .

(خو د فصلونو او میوو په زکات کې د کال تېرېدل شرط نه دی بلکې د فصل او میوې د راټولېدو سره سم پکې زکات واجبېږي).

۵. د زکات د صحت شرطونه:

فقهاء کرامو د زکات د صحت لپاره لاندې شرطونه ښودلي دي:

۱. نیت، ځکه چې زکات ورکول عبادت دی او پرته له نیت څخه عبادت نه صحیح کېږي.

۲. اسلام، ځکه چې د کافر څخه د نیت تصور نه شو کولی.

۳. زکات به مستحق کس ته ورکوي د مستحقینو بیان به یې وروسته راځي.

۴. د مستحق له لوري د زکات قبضول.

۵. زکات به د حلال مال څخه ورکوي.

۶. هغه مالونه چې زکات ورکول پکې واجبیږي:

۱. څاروي.

۲. تجارتي توکي.

۳. میوې او فصلونه.

۴. سره او سپین زر.

۵. معدنونه او ښخ شوي مالونه.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. زکات په لغت او اصطلاح کې تعریف کړئ.

۲. د زکات د فرضیت دلیل له قرآن کریم څخه ووایاست.

۳. د زکات د صحت شرطونه په لنډ ډول بیان کړئ.

۴. د مال د خاوند شرطونه په لنډ ډول ولیکئ.

- لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. هغه مالونه چې زکات پکې واجبېږي عبارت دي له..............................
....

۲. د مال پورې تړلي شرطونه عبارت دی له...

- لاندې صحیح جملو ته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د زکات د وجوب شرطونه اسلام، عقل او بلوغ دی. (   )

ب- د فصلونو او میوو په زکات کې هم د کال تېرېدل شرط دی. (   )

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د لوست مهم مطالب په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څارویو زکات

د څارویو څخه زموږ مطلب هغه اوښه، اوښ، غوا، غوایان، میښې، سنډاګان، پسونه، میږې، وز او وزې دي ،بناءً په وحشي څارویو کې زکات نشته.

۱. د اوښانو زکات:

د اوښانو د زکات ترتیب په لاندې ډول دی:

- ✓ په پنځو اوښانو کې یو پسه دی.
- ✓ په لسو اوښانو کې دوه پسونه دي.
- ✓ په پنځلس اوښانو کې درې پسونه دي.
- ✓ د شلو اوښانو څخه تر څلور ویشتو پورې پکې څلور پسونه دي.
- ✓ د ۲۵ اوښانو څخه تر ۳۵ اوښانو پورې یوه کلنه جونګۍ ده، هغه چې په دویم کال کې یې قدم ایښی وي.
- ✓ د ۳۶ څخه تر ۴۵ اوښانو پورې پکې یوه دوه کلنه جونګۍ چې دریم کال کې یې قدم ایښی وي.
- ✓ د ۴۶ څخه تر ۶۰ اوښانو پورې پکې یوه درې کلنه جونګۍ چې څلورم کال کې یې قدم ایښی وي.
- ✓ د ۶۱ څخه تر ۷۵ اوښانو پورې پکې څلور کلنه اوښه ورکول کېږي.
- ✓ د ۷۶ څخه تر ۹۰ اوښانو پورې دوه یو کلنې جونګۍ چې دویم کال کې یې قدم ایښی وي واجبېږي.
- ✓ د ۹۱ څخه تر ۱۲۰ اوښانو پورې دوه درې کلنې جونګۍ چې څلورم کال کې یې قدم ایښی وي واجبېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوښانو تعداد	د زکات مقدار	د اوښانو تعداد	د زکات مقدار
۵ اوښانو کې	۱ پسه	۳۶ اوښانو کې	۱ دوه کلنه جونگۍ
۱۰ اوښانو کې	۲ پسونه	۴۶ اوښانو کې	۱ درې کلنه جونگۍ
۱۵ اوښانو کې	۳ پسونه	۶۱ اوښانو کې	۱ څلورکلنه اوښه
۲۰ اوښانو کې	۴ پسونه	۷۶ اوښانو کې	۲ یوه کلنې جونگۍ گانې
۲۵ اوښانو کې	۱ یوه کلنه جونگۍ	۹۱ اوښانو کې	۲ درې کلنې جونگۍ گانې

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

۲. د غواګانو او غوایانو زکات:

د غواګانو او غوایانو نصاب دیرش غواګانې او غوایان دي.

د غوایانو او غواګانو د زکات اندازه:

✓ کله چې د غواګانو یا غوایانو شمېر دیرشو ته ورسېږي په هغو کې یوه کلنه خوسۍ چې په دویم کال کې یې قدم ایښی وي واجبېږي.

✓ کله چې یې شمېر څلويښتو ته ورسېږي بیا پکې یوه دوه کلنه خوسۍ چې دریم کال کې یې قدم ایښی وي واجبېږي.

✓ کله چې د غواګانو او یا غوایانو شمېر شپیتو ته ورسېږي بیا پکې دوه یو کلنې خوسکۍ چې دویم کال کې یې پښه ایښی وي واجبېږي.

✓ کله چې یې شمېر اویاوو ته ورسیږي بیا په کې یوه یوکلنه او بله دوه کلنه خوسۍ ورکول کېږي.

✓ کله چې د غوایانو او غواګانو شمېر اتیاوته ورسیږي بیا په کې دوه دوه کلنې خوسکۍ ورکول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- د غوآګانو د زکات د اندازې لپاره یو جدول جوړ کړئ لکه څنګه چې اوښانو ته جوړ شوی دی.

۳. د میږو او وزو زکات:

د میږو او وزو د زکات نصاب: د میږو، پسونو او وزو د زکات نصاب څلوېښت میږې یا وزې دي بناءً په نهه دیرشو پسونو او وزو کې زکات نشته.

د میږو او وزو د زکات اندازه:

✓ کله چې د میږو یا وزو شمېر څلوېښتو ته ورسېږي یو پسه به په زکات کې ورکوي.

✓ کله چې د میږو یا وزو شمېر ۱۲۱ ته ورسیږي بیا به دوه پسونه په زکات کې ورکوي.

✓ کله چې بې شمېر ۲۰۱ ته ورسېږي درې پسونه به زکات کې ورکوي.

✓ کله چې څلورسوو ته ورسیږي څلور پسونه به زکات کې ورکوي کله چې د څلورسوو څخه د میږو او وزو شمېر زیات شي بیا په هرو سلوکې یو پسه یا وزه د زکات لپاره وباسي.

مسأله: د میږو او وزو په زکات کې به یو کلن مال چې دویم کال کې یې قدم ایښی وي ورکوي یعنې د کال نه د لږ عمر مال په زکات کې نه ورکول کېږي.

۴. د څارویو د زکات عام احکام:

✓ په خرو او کچرو کې زکات نشته اګر که خریدونکي هم وي.

✓ د وړو مالونو زکات د غټو سره ورکول کېږي اګر که یو هم وي.

✓ هر کله چې د کال تیریدونه وروسته پرته د مالک د نیمګړتیا او تیري څخه نصاب هلاک شي زکات ساقطیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

- لاندې صحیح جملو ته (✓) او غلطو ته د (×) نښه کېږدئ:

۱. په هرو پنځو اوښانو کې څلور پسان لازمېږي. (   )

۲. کله چې د غواګانو شمېر شپېتو ته ورسیږي دوه یو کلنې خوسۍ به زکات کې ورکوي. (   )

۳. د میږو نصاب څلوېښت میږې دي او له دې څخه په کمو کې زکات نشته. ( )

۴. د غواګانو نصاب څلوېښت غواګانې دي. (   )

- لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. د ۳۶ نه نیولي تر ۴۵ اوښانو پورې پکې ....لازمېږي.

۲. کله چې د غوایانو شمېر اتیاو ته ورسېږي په کې به .... ورکوي.

۳. څلور سوو مېږو کې .... دي.

۴. څاروي عبارت دي له ....

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د څارویو د زکات عام شروط کوم دي بیان يې کړئ؟

۲. د څارویو د زکات عام احکام کوم دي؟ په لنډ ډول يې ووایاست.

کورنۍ دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فصلونو او میوو زکات

د میوو او فصلونو زکات ته عشر ویل کېږي.

۱. د میوو او فصلونو د زکات د وجوب دلایل:

د میوو او فصلونو زکات په قرآن کریم، احادیثو او اجماع ثابت دی.

۱- قرآن کریم: الله جل جلاله پخپل مبارک کتاب قرآن کریم کې فرمایي:

(وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ)[۱]

ژباړه: تاسې د فصلونو زکات د لو په ورځ ورکړئ.

۲- حدیث: نبي اکرم صلی الله علیه وسلم په یو مبارک حدیث کې د عبدالله بن عمر په روایت فرمایي: ((هر هغه ځمکه چې د باران او سیلاب په اوبو خړوبېږي، لسم من به په زکات کې ورکوي، او هغه چې په تکلیف او مشقت سره خړوبېږي شلم من به ترې په زکات کې اخیستل کېږي)).

۳- اجماع: ټول امت په دې اجماع کړې چې په میوو او فصلونو کې عشر واجب دی.

۲- د عشر د وجوب شرطونه:

۱- ځمکه به خراجي نه وي، ځکه عشر او خراج په یوه ځمکه باندې یو ځای کېدای نشي.

۲- د حاصلاتو اخیستلو څخه به موخه د ګټو ترلاسه کول وي، بناءً په لرګیو کې زکات نشته، معنا دا چې په نلونو، درمو او د لرګیو په ډېرونو کې زکات نشته.

۳- ځمکه به د باران، ویالې او سیند په اوبو خړوبېږي، خو که چېرې په تکلیف او مشقت سره خړوبېده بیا پکې عشر نشته بلکه شلم من زکات دی.

۱- (الانعام/۱۴۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څه چې د میوو او فصلونو په زکات کې شرط نه دي:

۱- د کال تیریدل ورته شرط نه دی.

۲- ټاکلی نصاب نه لري څومره میوه او حاصلات چې ونه او ځمکه وکړي لسمه برخه به يکې ورکوي.

۳- عقل او بلوغ ورته شرط نه دی د لېوني او ماشوم په ځمکه کې هم عشر واجب دی.

۴- د ځمکې ملکیت هم ورته شرط نه دی په دهقان او اجاره دار باندې هم عشر شته.

۵- د قرض (دین) او پور ورکول هم ورته شرط نه دی.

۶- پاتې کیدل او نه خرابیدل هم ورته شرط نه دی بلکه په سبزیجاتو او میوو کې هم واجب دي.

فعالیت

- د خپل چاپېریال د هغو فصلونو څخه پنځه پنځه مثاله ورکړئ چې عشر په کې واجبېږي، او دوه هغو ته ورکړئ چې شلم من په کې واجبېږي.

۳- د نقودو زکات: (د اصلي روپو چې عبارت له سرو او سپینو څخه دي)

په سرو او سپینو زرو کې چې کله د زکات شروط پوره شي زکات واجبیږي، همدا راز هغه روپۍ چې د سرو او سپینو زرو څخه وهل شوې او نوره اوسپنه یا سرپ هم ورسره په لږه اندازه یو ځای شوي وي زکات واجبیږي او کم کېدوالي ته هیڅ اعتبار نشته ګویا داسې ګڼل کېږي لکه چې سوچه خالص سپین یا سره زر دي.

۴- د سرو او سپینو نصاب:

د سرو زرو نصاب شل مثقاله دی یعني ۸۵ ګرامه او د سپینو زرو نصاب دوه سوه درهمه چې د ۵۹۵ ګرامو سره مساوی کیږي.

۵- په سرو اوسپینو کې د زکات اندازه:

په سرو او سپینو زرو کې دوه نیم فیصده هغه وخت په زکات کې ورکول کېږي چې کله نصاب ته ورسېږي او کال ورباندې تېر شي، همدا راز څومره چې زیاتېږي بیا په هرو څلوېښتو روپوکې یوه روپۍ زکات دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د بانک نوټونو زکات:

په اوسنیو مروجو بانک نوټونو کې زکات ورکول هغه وخت واجب دی چې نصاب ته ورسېږي او ددې د ارزښت ټاکل د سپینو او سرو زرو له لارې کېږي؛ معنا دا چې په څومره بانک نوټونو باندې ۵۹۵ گرامه سپین زر او یا ۸۵ گرامه سره زر ترلاسه کېږي همدومره اندازه یې نصاب دی او دوه نیم فیصده به په زکات کې ورکوي او بیا که چېرې له دې څخه ډېرېدل په هرو څلوېښتو روپو کې به یوه روپۍ ورکوي، ځکه اوسنیو مروجو بانک نوټونو د سرو او سپینو زرو ځای نیولی او همدې بانک نوټونو دا دواړه د چلند څخه غورځولي دي.

۷- چاته به زکات ورکول کېږي؟

هغه افراد چې زکات ورکول کېږي اته ډلې دي، مالک کولای شي چې ټولو ډلو ته د خپل زکات څنې برخه ورکړي او دا هم واک لري چې ټول زکات یوې ډلې یا یو تن ته ورکړي، دده غاړه خلاصېږي. علماؤ د اتو ډلو څخه چې صحابه کرامو رضوان الله علیهم اجمعینو پرې اجماع کړې وه؛ یوه ډله چې (مولفة القلوب) ورته وایي د زکات د ورکړې څخه ویستلې ده، اوس دوی ته زکات ورکول روا نه دي پاتې لاندې اوو ډلو ته زکات ورکول کېږي:

۱- فقیر: هغه چاته ویل کېږي چې لږ مال لري خونه دده بسیا پرې کېږي او نه نصاب ته رسېږي.

۲- مسکین: هغه څوک چې هیڅ نه لري او یا د فقیر څخه کم مال ولري مسکین دی

۳- هغه مامورین چې د بیت المال له لوري د زکات ټولولو لپاره ټاکل شوي وي.

۴- غلامان: هغه چې مالک ورته ټاکلي مال ښودلی او د ورکولو څخه وروسته آزادیږي.

۵- في سبیل الله: هغه حقیقي مجاهدین چې د جهاد اراده لري خود جهاد امکانات ونلري.

۶- قرضداران: هغه قرضدار چې د خپل پور خلاصولو توان نلري.

۷- مسافر: هغه چې د خپلې کورنۍ او مال څخه لرې وي. د زکات څخه به ده ته دومره څه ورکول کېږي چې خپل کور ته پرې ورسېږي.

مسأله: د جومات او لارې جوړولو لپاره د زکات ورکول روا نه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

لاندنیو پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱- د میوو او فصلونو زکات ته فقهاء کوم نوم اخلي سره د وجوب د دلایلو یې بیان کړئ؟

۲- د سرو او سپینو زرو د زکات نصاب څومره دی او څومره زکات پکې واجبیږي؟

۳- څو ډلو ته زکات ورکول کېږي په تفصیل سره یې بیان کړئ؟

لاندې صحیح جملو ته (✓) او غلطوته د (×) نښه کېږدئ:

۱- د سرو زرو نصاب شل درهمه دی او د سپینو زرو نصاب دوه سوه مثقاله دی. (   )

۲- هغه څوک چې هیڅ نه لري او یا د فقیر څخه کم مال ولري مسکین دی.(   )

کورنۍ دنده

د پورتنیو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

حج

د فضا څخه د بیت الله او مکې مکرمې اخیستل شوی انځور

۱- د حج تعریف:

حج په لغت کې قصد ته وايي.

او په اصطلاح کې د يو خاص ځای زيارت کول په خاص وخت او خاصو کړنو سره حج بلل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د حج حکم:

د اسلام مبارک دین پنځم رکن حج دی، په هغه چا باندې چې استطاعت او قدرت د حج ولري فرض عین دی.

۳- د حج د فرضیت دلائل:

د حج فرضیت په قرآن کریم، احادیثو او داست په اجماع ثابت دی.

۱- قرآن کریم: الله جل جلاله فرمايي: (ولله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا)[1]

د الله جل جلاله د رضا پخاطر په هغو مسلمانانو باندې د حج کول فرض دي چې د لارې توښه ولري.

۲- حدیث: په احادیثو کې د اسلام مبارک دین پنځم رکن حج ښودل شوی.

۳- اجماع: داسلامي امت ټول مجتهدین د حج په فرضیت متفق دی.

۴- د حج د وجوب شرطونه:

فقهاء کرامو رحمهم الله تعالی د حج د وجوب لپاره لاندې شرطونه ښودلي دي:

۱- اسلام: په کافر باندې حج نشته.

۲- عقل او بلوغ: په لېوني او ماشوم حج نشته.

۳- قدرت او استطاعت: قدرت او استطاعت په لاندې شيانو تحقق مومي:

الف: د بدن روغوالی (صحت)، یعنی داسې ناروغتیا ونه لري چې د سفر مانع ګرځي.

---

[1] (ال عمران/۹۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب: د لارې د تګ راتګ او خوراک مصارف باید ولري.
ج: د کور نه تر حج پورې لاره به په امن وي (امنیت).
د: که چیرې کومې ښځې د حج نیت کړی وي باید یو مسلمان محرم ورسره وي.
هـ: د حج کولو په وخت کې باید د حج مصارف په لاس کې ولري که چېرې د حج له موسم څخه وروسته ورسره پیسې پیدا شوې د دې کال حج وربانديې نشته او په راتلونکي کال کې به حج کوي.

۵- د حج د صحت شرطونه:

۱. اسلام.
۲. تمیز او عقل.
۳. احرام.
۴. په مخصوصو ځایونو کې د ښودل شویو عبادتونو اداکول، یعنې په عرفات د عرفې په ورځ درېدل او د مسجد الحرام نه د زیارت طواف کول، داسې نه چې د یو پر ځای بل وکړي.
۵. په خپل وخت کې د ښودل شویو عبادتونو کول.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د حج د وجوب شرطونه څو دي؟ په لنډ ډول يې بيان کړئ.

۲. استطاعت په څه شي تحقق مومي؟ په لنډ ډول يې وليکئ.

۳. حج څه حکم لري؟ دليل سره يې ووایاست.

لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. حج په لغت کې ...... او د فقهاؤ په اصطلاح کې ....

۲. د حج د صحت شرطونه عبارت دي له ....، ....، ....، ....

کورنۍ دنده

پورتنيو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو پنځوسم لوست

د حج فرايض او واجبات

بيت الله الحرام

د عرفات ميدان

۱ - د حج فرايض درې دي:

۱- احرام.

۲- د زيارت طواف.

۳- په عرفات ودريدل.

۲ - د حج واجبات:

۱- له ميقات نه د احرام تړل.

۲- په عرفات کې دلمر تر پريوتلو پورې تم کيدل.

۳- په مزدلفه کې د لمر د راختلو پورې تم کيدل.

۴- دجمراتو ويشتل.

۵- ذبح (د قارن او متمتع حاجي لپاره).

۶- د سر د ويښتانو حلق اوتقصيرپه خپل وخت کې.

۷- د جمراتو د ويشتلو تقديم په حلق باندې.

۸- د اختر د ورځو نه د فرضي طواف نه تاخيرول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹- په صفا او مروه کې سعي کول.

۱۰- د سعي شروع له صفا نه.

۱۱- طواف وداع کول.

۱۲- د حجر اسود نه د طواف شروع کول.

۱۳- ښي خوا ته طواف کول.

۱۴- په اوداسه طواف کول.

۱۵- د عورت پټول.

۱۶- له ممنوعه کارونو څخه ځان ساتل، لکه : د ګنډل شويو جامو اغوستل، د سر پټول (دنارينه لپاره) د نوکانو غوڅول او د ويښتانو تراشل اوکمول.

۳- په سعي کې بايد لاندې کارونه مراعات شي:

۱- سعيې (تګ) به له صفا څخه پيلوي.

۲- په صفا او مروه به پورته کيږي.

۳- د هرې سعيې په پيل کې به لاسونه پورته کوي مخ به قبلې ته کوي اوتکبير به وايي.

۴- د سعې په منځ کې به دعاګانې، تکبيرات، تسبيحات او تهليلات وايي.

۵- سعيې به له طواف څخه وروسته کوي.

۶- په اوداسه سره سعيې کول سنت دي.

۴- په مزدلفې کې بايد لاندې کارونه په پام کې ونيول شي:

۱- د اختر شپه تېرول په مزدلفه کې سنت دی.

۲- د ماښام او ماخوستن لمونځونه يوځای کول په يو آذان او اقامت سره په مزدلفه کې سنت دي.

۳- د مزدلفې څخه د لوبيا په اندازه کاڼي او ګټې راټولول سنت دي.

۴- زيات تکبير، تسبيح، تهليل، استغفار او په نبي اکرم صلی الله عليه وسلم درود ويل.

۵- په آرام سره د مزدلفې نه منیٰ ته تلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د جمرو ویشتل:

ټولې جمرې درې دي:

۱- کبرئ یا د عقبې جمره.

۲- وسطئ جمره.

۳- صغرئ جمره.

۶- د عقبې جمره ویشتل:

د عقبې د جمرې موقعیت: د عقبې جمره د منئ څخه مکې لور ته دریمه جمره ده، اوجمرة الکبری هم بلل کیږي.

د عقبې جمرې د ویشتلو وخت: د عقبې جمرې د ویشتلو وخت د لوی اختر ورځې د سهار راختلو څخه پیل او د یوولسمې ورځې د سپیده داغه پورې دوام مومي، که چېرې کوم حاجي له دې وخت څخه تاخیر وکړ دم وربانديې لازمېږي.

غوره وخت یې د لمر ختلو نه تر زواله پورې دی.

۲- د درې واړو جمرو ویشتل د ذي الحجې په ۱۱-۱۲ ورځ باندې:

د ویشتلو وخت: په یوولسمه او دولسمه ورځ باندې به یې د لمر له زوال څخه تر غروبه پورې یې ویشتل سنت دي او د غروب څخه تر سهار ختلو پورې هم جوازلري مګرد کراهیت سره.

د اخترپه څلورمه ورځ دجمراتو ویشتل اختیاري دي ، او وخت یې د سبا د ختلو څخه تر لمر پریوتلو پورې خو د زوال نه مخکې یې ویشتل مکروه دي.

مسأله: په هر حاجي لازمه ده چې د اختر په دویمه او دریمه ، درې واړه جمرات: (صغرئ، وسطئ اوکبرئ) وولي.

۷- د جمرو ویشتلو د صحت شرطونه:

۱- جمرې به په هغه شي باندې ولي چې د ځمکې له جنس څخه وي لکه کاڼي، لوټه.

۲- هره جمره به په بیلو بیلو اوو کاڼو ولي.

۳- کله چې درې واړه جمرې ولي نو باید په ویشتلو کې یې ترتیب مراعت کړي، یعنې لومړی به صغرئ بیا به وسطئ او په پای کې به کبرئ جمره ولي.

۸- د جمرو ویشتلو سنتونه:

۱- هغه کاڼي چې جمرې وربانديې ویشتل کېږي د نخود د داني په اندازه به وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- په جمرو باندې به ګوزار د ګوټو په سرونو کوي.
۳- د جمرو د ويشتلو په وخت کې به (لبيک اللهم لبيک) نه وايې.
۴- اووه واړه کاڼي به د يو بل پسې پر له پسې ولي.
مسأله: که چيرې کوم حاجي ناروغ وي او جمرې پخپله نشي ويشتلای دا ورته روا ده چې دده پرځای بل څوک جمرې ولي، مګر نائب بايد لومړی د ځان لپاره او بيا يې د بل لپاره ولي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په ميتود سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب وواياست.
الف: د حج واجبات څو دي؟ په لنډ ډول يې بيان کړئ.
ب: په سعيې کې کوم امور بايد مراعات شي؟
ج: په مزدلفې باندې د دريدلو سنتونه بيان کړئ.
د: د جمرو ويشتل څه وخت پيليږي؟ او څه وخت پای مومي؟ لنډه اشاره ورته وکړئ.
هـ: د يو پرځای د بل جمرې ويشتل څه حکم لري؟
۲- لاندې صحيحو جملو ته (ص) او غلطو ته د (×) علامه کيږدئ.
الف: حاجي به د صفا او مروه ترمنځ سعي د طواف څخه وړاندې کوي.(   )
ب: ټولې جمرې درې دي.(   )

کورنۍ دنده

پورتنيو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حج ډولونه

۱ - حج په درې ډوله دی:

۱- قــِران.
۲- تمتع.
۳- افراد.

کوم یو پدې کې غوره دی؟
په ترتیب سره د ټولو غوره قِـران ورپسې تمتع او بیا افراد دی.

لومړی- قِـران:

د قران معنی: قران په لغت کې د دوه شیانو نږدې کولو ته وایي.
او په اصطلاح کې (د حج او عمرې یو ځای نیت کول او ادا کولو ته) د قِـران حج وایي.

د حج قِران طریقه:

کله چې قارن مکې ته ننوت خپله عمره سر ته رسوي ، خو د عمرې څخه ځان نه اوباسي او په احرام کې پاتې کیږي ،کله چې د حج مراسم د ذي الحجې په اتمه شروع شي نو بیا په همدې احرام کې منی ته روان شي او د فرضي حج مناسک شروع کړي.
د قارن تکلیف نسبتاً متمتع او مفرد ته زیات وي، ځکه کم ترکمه د کومې ورځې نه چې عمره یې کړې ده تر اختر پورې باید په احرام کې پاتې شي.
په قارن باندې د شکر دم واجب دی، یعنې قارن به د الله جل جلاله د شکر په خاطر یو څاروی حلالوي.

دویم- د تمتع حج:

دحج په سفر کې د حج او عمرې ادا کولو ته (چې په بیلا بیلو احرامونو باندې وي) د تمتع حج وایي.

د قران او تمتع حج فرق:

متمتع لومړی احرام صرف د عمرې لپاره تړي،کله یې چې عمره خلاصه کړه نو خپل احرام لرې کوي، او په عادي توګه خپل وخت تیروي، کله چې د حج وخت ورسیږي بیا د دویم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځل لپاره خپل احرام تړي.

خو قران د عمرې او حج لپاره یو ځل احرام تړي، تر څو یې چې حج خلاص کړی نه وي تر هغه وخته پورې په احرام کې پاتې وي که مکې ته د حج د وخت نه یوه میاشت مخکې هم داخل شوی وي بیا هم د حج تر وخته پورې باید په احرام کې پاتې شي.

په متمتع باندې هم دم لازمیږي.

مفرد حج:

مفرد په لغت کې یواځې شوي ته وایي.

او په اصطلاح کې هغه حج دی چې په هغه کې یواځې دحج کولو احرام وتړل شي او عمره ونه کړي .

په مفرد باندې دم نشته .

فعالیت

- زده کوونکي دې دحج د اقسامو تفاوتونه په انفرادي او یا ګروپي توګه بیان کړي .

ارزونه

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱- حج په څو ډوله دی؟ وېې وایاست.

۴- قِران څه معنی لري؟ او طریقه یې بیان کړئ.

۵- تمتع څه معنا لري؟ طریقه یې بیان کړئ.

- لاند صحیحو جملو ته د (ص) او غلطو ته دا (غ) نښه کېږدئ.

۱- دم یواځې په متمتع حاجي واجب دی. (   )

۲- قران د عمرې او حج لپاره یو ځل احرام تړي (   )

کورنۍ دنده

پورتنیو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ځوابونه ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حج متفرقه مسایل

۱- د حلق معنا:

د ويښتانو خريل يا کلول حلق بلل کيږي.(يوائځي د نارينه لپاره)

۲- د تقصير او کمولو معنا:

د سرنه د ويښتانو کمول تقصير بلل کيږي.

۳- طواف الوداع:

دا هغه طواف دی چې حاجيان يې د مکې نه د وتلو په وخت کې د وداع (رخصتۍ) په نيت سره کوي.

دې ته طواف صدر هم وايي، دا طواف په هغه حاجي واجب دی چې له اطرافو څخه راغلی وي او د مکې په اوسيدونکي باندې نشته .

۴- د طواف الوداع سقوط:

طواف الوداع د معذورو ښځو څخه ساقطيږي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په ميتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. حلق او تقصیر څه معنا لري تعریف یې کړئ؟

۲. د طواف الوداع بل نوم څه دی په چا واجب او کله ساقطیږي؟

۳. د حج سنتونه څو دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟

۴. د حج ادبونه څو دي په تفصیل سره یې بیان کړئ؟

کورنۍ دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچوکې ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library